

RAPPORT

STIFTELSERS BETYDNING FOR SOSIAL INKLUDERING

En analyse av stiftelsers arbeid med, og betydning for, sosial inkludering og forebygging

MENON-PUBLIKASJON NR. 17/2024

Av Iselin Kjelsaas, Simen Pedersen, Caroline Halvorsen og Inga Ørving Aasen

Forord

På oppdrag for Stiftelsestilsynet har Menon Economics gjennomført en analyse av stiftelsers arbeid med, og betydning for, sosial inkludering og forebygging.

Simen Pedersen har vært faglig ansvarlig for prosjektet. Prosjektleder har vært Iselin Kjelsaas. Caroline Halvorsen og Inga Ørving Aasen har vært prosjektmedarbeidere. Nina Bruvik Westberg har fungert som kvalitetssikrer. Arbeidet er gjennomført i perioden fra september 2023 til januar 2024.

Våre kontaktpersoner i Stiftelsestilsynet har vært May Helen Vik og Else Mundal.

Vi takker Stiftelsestilsynet for et spennende oppdrag. Vi vil også takke alle stiftelser som har svart på spørreundersøkelsen og alle som har stilt opp i intervjuer for gode innspill.

Januar 2024

Simen Pedersen
Prosjekteier
Menon Economics

Iselin Kjelsaas
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	3
EXECUTIVE SUMMARY	8
1 INNLEDNING OG BAKGRUNN	12
1.1 Bakgrunnen for oppdraget	12
1.2 Problemstillinger	13
1.3 Hva menes med sosial inkludering?	13
1.4 Leserveiledning	14
2 METODE OG INFORMASJONSKILDER	15
2.1 Overordnet om metode	15
2.2 Informasjonskilder	15
3 KATEGORISERING AV STIFTELSE	18
3.1 Ulike kategorier av stiftelser	18
3.2 Avgrensning av stiftelsespopulasjonen	21
4 HVILKEN BETYDNING HAR STIFTELSE FOR SOSIAL INKLUDERING OG FOREBYGGING?	23
4.1 Hvordan kan stiftelser bidra til sosial inkludering?	23
4.2 Hvordan supplerer stiftelser offentlige velferdstjenester?	44
4.3 Hvilken betydning har stiftelser for utvikling av nye velferdstilbud og videreutvikling av eksisterende tilbud?	54
4.4 Hvilken rolle og betydning har stiftelser for det norske velferdssamfunnet?	58
5 AVSLUTTENDE KOMMENTARER	61
REFERANSER	62
VEDLEGG A - SPØRREUNDERSØKELSE TIL STIFTELSE	65
VEDLEGG B – NÆRMERE OM UTVALGET AV STIFTELSE	76
VEDLEGG C. SUPPLERENDE FIGURER	84

Sammendrag

Menon Economics har analysert stiftelsers betydning for sosial inkludering og forebygging av utenforskap. Vi kan konkludere med at stiftelser gjør en stor innsats på området. Stiftelser supplerer offentlige velferdstjenester på ulike måter, og mange leverer tjenester og ivaretar behov som ikke dekkes av det offentlige. Flere stiftelser leverer også tjenester det offentlige tilbyr, begrunnet i et behov for et mer variert eller mangfoldig tilbud eller for å bidra til økt kapasitet og/eller kvalitet. Et flertall av stiftelsene i utvalget vårt oppgir at målgruppen ikke ville hatt noe tilsvarende alternativ uten stiftelsen.

Vår kartlegging taler for at om lag 2 700 stiftelser særlig retter seg mot målgrupper med høyere risiko for utenforskap eller marginalisering, mot områder av særlig betydning for inkludering og/eller retter seg mot barn og unge i Norge. Dette utgjør om lag 43 prosent av alle stiftelser i Norge. Stiftelsenes aktiviteter og gaver kan blant annet bidra til økt deltakelse i arbeidslivet, sosial kompetanse og bedre fysisk og psykisk helse. Samtidig kan ikke stiftelser løse samfunnsproblemer knyttet til utenforskap alene. Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte, og krever også sammensatte løsninger og samarbeid på tvers av tjenesteområder og aktører.

Vårt oppdrag handler om å kartlegge stiftelsers betydning for sosial inkludering

Menon Economics har på oppdrag for Stiftelsestilsynet analysert stiftelsers betydning for sosial inkludering og forebygging av utenforskap. Rapporten tar også for seg stiftelsers betydning for innovasjon og utvikling, og hvordan stiftelser supplerer offentlige tjenester og velferdssamfunnet når det gjelder sosial inkludering. I analysen har vi lagt til grunn at sosial inkludering handler om å gi muligheter til å delta, og bidra til deltakelse, på ulike samfunnsarenaer. Sosial inkludering kan på mange måter forstås som det motsatte av utenforskap. Utenforskap benyttes gjerne om strukturelle utfordringer med manglende inkludering i samfunnet for grupper som i mindre grad deltar i samfunnet enn øvrig befolkning.

Sosial inkludering er et gjennomgående formål bak aktiviteter og tiltak til stiftelser på tvers av sektorer. Stiftelser kan dermed også bidra til sosial inkludering på flere ulike måter og områder. For at analysen verken skulle være for overordnet og omfattende eller for snever, har vi i analysen lagt vekt på stiftelser som særlig retter seg mot målgrupper som har høyere risiko for utenforskap eller marginalisering, eller som særlig retter seg mot tiltak eller områder som har betydning for inkludering av personer med risiko for å falle utenfor én eller flere arenaer i samfunnet. Vi ser også særskilt på stiftelser som retter seg mot barn og unge. Vi har kun sett på stiftelser som opererer helt eller delvis i Norge. Anslått totalpopulasjon gitt denne definisjonen er på om lag 2700 stiftelser, som tilsvarer om lag 43 prosent av stiftelsene i Norge. Samtidig er det viktig å presisere at stiftelsers arbeid har betydning for sosial inkludering også utover hva som synliggjøres i denne analysen.

Vi har sendt ut en spørreundersøkelse til stiftelser og gjennomført casestudier med seks utvalgte stiftelser/tiltak for å få et dypere innblikk i hvordan stiftelser kan bidra til sosial inkludering. Vi har også benyttet relevant litteratur, statistikk og dybdeintervjuer. Totalt ble spørreundersøkelsen sendt til 2522 stiftelser, hvorav vi har inkludert og analysert svar fra 255 av stiftelsene som besvarte undersøkelsen.

Stiftelser gjør en betydelig innsats for å bidra til sosial inkludering

Selv om Norge i internasjonal sammenheng anses som et godt land å vokse opp i, og relativt sett har lav inntektsulikhet, er det flere som faller utenfor. Årsakene til utenforskap er sammensatte, og kan blant annet knytte seg

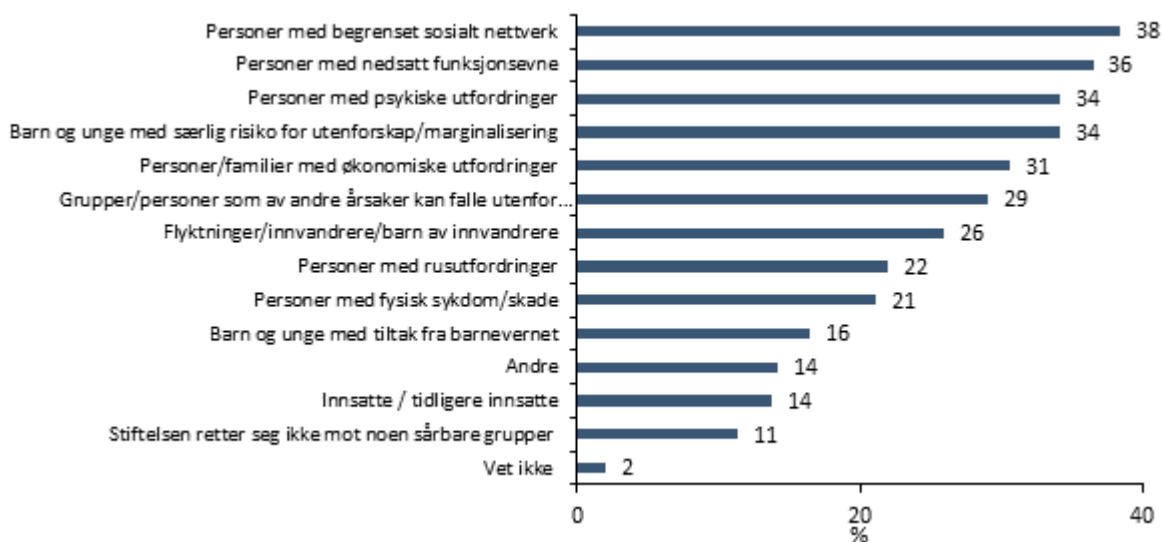
til vanskelige økonomiske situasjoner, helseutfordringer og ulike sosiale omstendigheter. Utenforskap medfører store samfunnsøkonomiske kostnader. Det er blant annet gjort analyser som tilsier at av kostnader ved utenforskap fra arbeidslivet utgjør flere titalls milliarder kroner per år. Høye samfunnsøkonomiske kostnader av utenforskap tilsier samtidig at det er store samfunnsøkonomiske gevinster av å forebygge og redusere utenforskap.

Vår kartlegging viser at om lag 2 700 stiftelser, store og små, jobber med sosial inkludering. Disse stiftelsene bidrar på ulike måter til henholdsvis økt deltakelse i arbeidslivet, økt skoledeltakelse, sosial kompetanse, bedre fysisk og psykisk helse, ferdigheter/kompetanse som er nyttig for å kunne delta på ulike arenaer i samfunnet og språk- og/eller kulturkompetanse. De bidrar også med å redusere barrierer i samfunnet som gjør at personer i større grad kan delta på ulike arenaer og gir muligheter for barn og unge til å ta del i aktiviteter. Anslagsvis gjennomførte disse om lag 2 700 stiftelsene rundt 17 000 aktiviteter i 2022, ga om lag 2,5 milliarder kroner til sosial inkludering i gaver og nådde ut til tusenvis av barn og unge og personer med risiko for å stå utenfor ulike samfunnsarenaer. Det er stor usikkerhet ved anslagene. Stiftelser bidrar til sosial inkludering på mange ulike måter og områder, for eksempel gjennom arrangementer og sosiale møteplasser, utdeling av midler, gratis eller rabatterte pris på aktiviteter og utstyr og arbeidstrening og kompetanseheving. Basert på innsatsen som legges ned i sosial inkludering, kan vi konkludere med at stiftelser er en sentral bidragsyter for å redusere samfunnsøkonomiske kostnader av marginalisering og utenforskap.

Stiftelser retter seg mot et mangfold av målgrupper med risiko for utenforskap

Det er flest stiftelser i utvalget som har oppgitt å drive aktivitet, utdeling eller annet innenfor samfunn, utvikling og sosiale tiltak. Mange oppgir også helse-, omsorgs- og sosialtjenester, kultur, og barnehage, opplæring og utdanning. Figur A viser at stiftelsene retter seg mot et stort mangfold av målgrupper med risiko for utenforskap.

Figur A Hvilke sårbare/utsatte grupper i samfunnet stiftelsene oppgir å rette seg mot, i prosent. Det var mulig å oppgi flere svar.

N = 255. Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023).

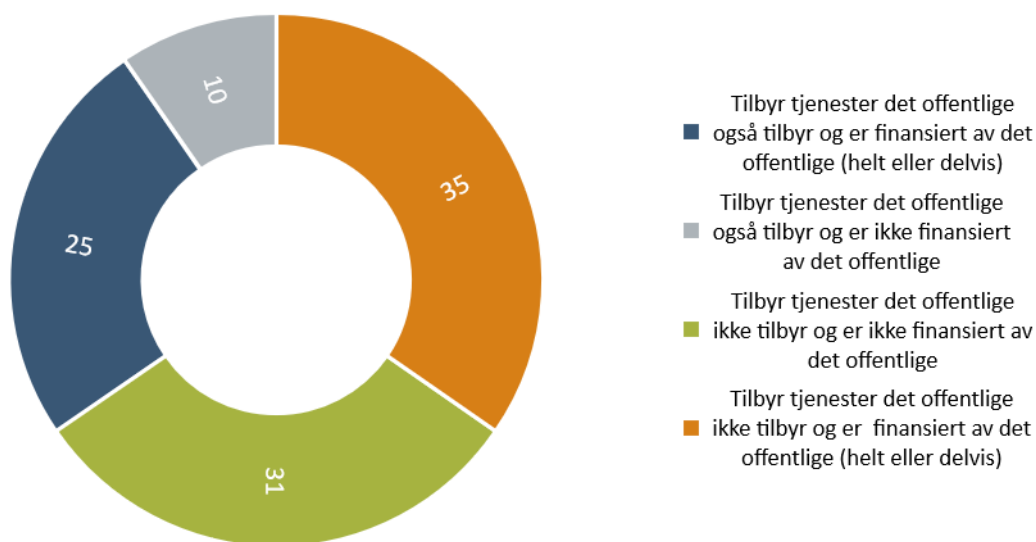
Stiftelser leverer tjenester og dekker behov som ikke dekkes av det offentlige

Stiftelser kan helt overordnet supplere offentlige tjenester gjennom å levere tjenester som det offentlige også tilbyr eller levere tjenester som det offentlige ikke tilbyr selv. Dette kan gjøres gjennom full eller delvis offentlig

finansiering eller uten offentlig finansiering. Om lag 24 prosent av stiftelsene som besvarte undersøkelsen vår oppgir at de leverer tjenester det offentlige også tilbyr, mens 74 prosent svarer at de ikke leverer tjenester som det offentlige også tilbyr. Dersom vi ser bort fra stiftelsene som har oppgitt at de realiserer formålet i all hovedsak gjennom utdeling av penger/gaver, oppgir en tredjedel at de leverer tjenester det offentlige også tilbyr. Totalt oppgir 39 prosent av stiftelsene å være helt eller delvis finansiert av det offentlige, eller 59 prosent dersom vi ser bort fra stiftelser som realiserer formålet i all hovedsak gjennom utdeling av penger/gaver.

Figur B viser anslag for hvor stor andel av stiftelsene som supplerer offentlige tjenester på ulike måter (ikke inkludert stiftelser som i hovedsak driver med utdeling av penger/gaver). Vi ser blant annet at 31 prosent tilbyr tjenester, aktiviteter eller annet som det offentlige ikke tilbyr direkte og som ikke er finansiert av det offentlige. Om lag 25 prosent av stiftelsene leverer tjenester til det offentlige som det offentlige også tilbyr og er helt eller delvis finansiert av det offentlige. Eksempler på slike velferdstjenester er barnehage, barnevern og rusomsorg.

Figur B Fordeling av stiftelser etter om de tilbyr tjenester som det offentlig også tilbyr eller ikke, med eller uten offentlig finansiering. I prosent*

*N=156. Kilde: Spørreundersøkelse til stiftelser. *Vi har sett bort fra stiftelser som oppgir at de realiserer formålet i all hovedsak gjennom utdeling av penger/gaver. Vi har også sett bort fra 6 stiftelser som har svart vet ikke på spørsmål om stiftelsen leverer tjenester det offentlige også tilbyr.*

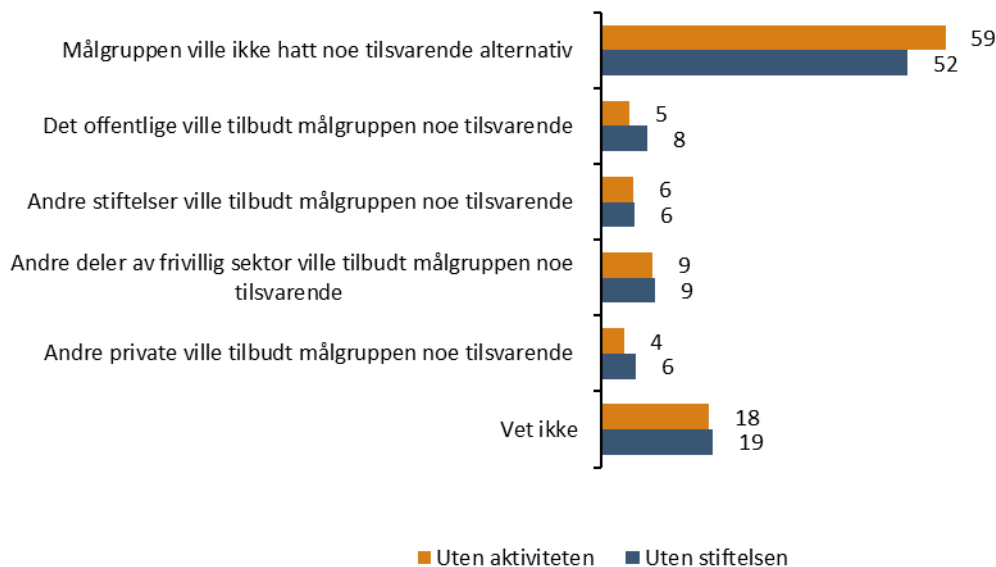
Årsaker til at stiftelser leverer tjenester det offentlige også tilbyr kan bl.a. være at det er for lav kapasitet og/eller kvalitet i tilsvarende/tilgrensende tilbud sett opp mot behovet til målgruppen eller at stiftelser bidrar til et mer variert eller mangfoldig tilbud.

Stiftelser kan også ha gode forutsetninger for utvikling av tilbud og innovasjon gjennom å ha et langsiktig perspektiv og formål. De kan blant annet stå friere til å prøve ut nye løsninger uten å gå med overskudd og ha andre måter å jobbe på og tilnærme seg målgruppen, for eksempel gjennom bruk av frivillige. De kan både bidra med utvikling av egne tilbud, bidra til at andre utvikler tilbud gjennom støtte til ulike initiativer, og de kan bidra til påvirkning politisk som på sikt kan bidra til utvikling av nye tjenester. Det er ikke gitt at det er stiftelsene selv som bør tilby velferdstjenester eller utvikle tilbud, de kan like gjerne spille en rolle i å støtte oppunder andre tiltak eller drive påvirkningsarbeid som gir grunnlag for nye offentlige tjenester.

Målgruppen ville ikke nødvendigvis hatt noe tilsvarende alternativ uten stiftelsene

Et flertall av stiftelsene oppgir at målgruppen ikke ville hatt noe tilsvarende alternativ i en hypotetisk situasjon hvor stiftelsen ble lagt ned eller aktiviteten falt bort, se Figur C. Kun 8 prosent oppgir at det offentlige ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende dersom stiftelsen hadde blitt lagt ned. Dette kan indikere og underbygge at stiftelsene i stor grad supplerer det offentlige tilbudet og tilbyr målgruppen noe de ellers ikke ville hatt.

Figur C Hva stiftelsene tror ville skjedd dersom hhv. stiftelsen ble lagt ned eller aktiviteten falt bort. I prosent.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=237 for spørsmål om stiftelse og N=107 for spørsmål om aktivitet. Stiftelsene ble bedt om å se for seg en hypotetisk situasjon der stiftelsen hadde blitt lagt ned, eller at en aktivitet stiftelsen tilbyr hadde falt bort, og fordele 100 poeng på de seks forhåndsdefinerte kategoriene.

Flere av stiftelsene utdyper at det ikke finnes tilsvarende alternativer for målgruppen innenfor det området de opererer i, eller at det ikke finnes tilsvarende kompetanse og kapasitet til å gi de samme tjenestene som stiftelsen tilbyr. Mer enn halvparten av stiftelsene mener også at personer de når ut til i liten eller svært liten grad ville hatt liknende opplevelser, muligheter eller resultater uten stiftelsens arbeid.

Stiftelsers bidrag illustrert gjennom seks case

Gjennom prosjektet har vi intervjuet seks ulike stiftelser som arbeider med sosial inkludering rettet mot ulike sårbare grupper i samfunnet. Det er flere fellestrekk ved stiftelsene, som vi også finner igjen i resultatene fra spørreundersøkelsen. For det første er det flere av stiftelsene som oppgir at de fyller et gap i det offentlige tilbudet, ved å tilby tjenester og støtte som ikke finnes eller som ikke er tilstrekkelig dekket innenfor det offentlige systemet. Casene understreker stiftelsenes rolle i å dekke behov som tidligere ikke er møtt, samt deres evne til å arbeide tett med offentlige aktører for å skape et bedre tilpasset tilbud.

For det andre finner vi også flere fellestrekk med tanke på hvilken merverdi stiftelsene gir. Flere av stiftelsene uttrykker at det at de står friere til å utforme og tilpasse et skreddersydd tilbud til målgruppen er avgjørende for å levere høy kvalitet. Unik kompetanse innen det de driver med er også noe som trekkes frem av samtlige stiftelser og vurderes som helt avgjørende for å treffe målgruppen godt. Fleksibilitet i utformingen av tilbudet, kompetanse og tilgjengelighet er faktorer som kan bidra til å øke livskvaliteten og gi bedre fremtidsutsikter,

inkludert økt skole- og arbeidsdeltakelse, for personer i de ulike målgruppene. Økt mestringsfølelse og økt samfunnsdeltakelse er noe samtlige av stiftelsene trekker frem når de blir spurt om hva de bidrar med for den enkelte.

Det er uklart hvorvidt tilsvarende tjenester som stiftelsene leverer hadde vært tilgjengelig i fravær av stiftelsene, og i så fall om kvaliteten og tilgjengeligheten på tilbudet hadde vært det samme. Informantene uttrykker gjennom case og spørreundersøkelsen at stiftelse fyller et viktig behov i samfunnet. Samtidig uttrykker flere av case-stiftelsene en bekymring knyttet til uforutsigbarhet ved finansiering av stiftelsene og tid og ressurser til innhenting av finansiering som helst burde vært benyttet til direkte arbeid med målgruppene.

Stiftelsene kan ha en viktig rolle også fremover

Stiftelser har lange tradisjoner i det norske samfunnet, og har over mange hundre år ivaretatt viktige oppgaver for samfunnet. De siste årene har diskusjonen om hvilken rolle stiftelsene skal ha i Norge blitt aktualisert, blant annet gjennom lovendringer med virkning fra 1. januar 2023 som gjør det mulig for kommuner å oppheve kommunale boligstiftelser. Flere av informantene vi har intervjuet opplever at stiftelser i stort har vært lite synlige, og at deres bidrag til samfunnet har vært undervurdert. Stiftelser blir i utgangspunktet regnet som en statisk selskapsform som gir den eller de som opprettet stiftelsen stor trygghet ved at formålet og andre viktige forutsetninger i vedtektene i utgangspunktet skal være uendret for alltid. En majoritet av stiftelsene som har svart på spørsmålet (70 prosent) mener at organisasjonsformen har positiv betydning for bidraget til sosial inkludering. Blant annet kan stiftelsesformen, langsiktighet og det at profitt ikke er en driver bidra til engasjement og en følelse av å være til nytte for fellesskapet. Stiftelser kan være et viktig supplement til offentlige velferdstjenester og gi merverdi på områder hvor det offentlige ikke har et åpenbart ansvar, men også innenfor områder hvor det offentlige har en tydeligere rolle. Stiftelser kan blant annet ha en rolle i grenseskillet mellom offentlig tilbud og hva næringslivet tilbyr og bidra til mangfold. De kan nå ut til grupper og dekke behov som ikke nødvendigvis dekkes av øvrige aktører. Selv om stiftelser har et positivt bidrag til sosial inkludering, kan ikke stiftelser løse samfunnsproblemer knyttet til utenforskap alene. Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte, og krever også sammensatte løsninger og samarbeid på tvers av tjenestoområder og aktører. Dette blir ikke mindre viktig fremover, og her kan også stiftelser ha en viktig rolle i samarbeid med det offentlige, og andre aktører. Stiftelsers rolle fremover vil også avhenge av hvilken rolle det offentlige og andre aktører tar framover, og hvilke eventuelle regulatoriske endringer som gjøres.

Executive summary

Menon Economics has analyzed the significance of foundations for social inclusion and the prevention of exclusion. We can conclude that foundations make a significant effort in this area. Foundations complement public welfare services in various ways, and many provide services and meet needs that are not covered by the public sector. Several foundations also provide services that the public offers, to deliver a more varied or diverse range of options than what the public provides or to contribute to increased capacity and/or quality. A majority of the foundations in the sample state that their target group would not have had a comparable alternative without the foundation.

Our survey suggests that about 2,700 foundations specifically target groups with a higher risk of exclusion or marginalization, focus on areas of particular importance for inclusion and/or target children and young people in Norway. This accounts for about 43 percent of all foundations in Norway. Foundations contribute in various ways to increased participation in the workforce, higher school attendance, social competence, and improved physical and mental health. At the same time, foundations alone cannot solve societal problems related to exclusion. The reasons for exclusion are often complex and require comprehensive solutions and collaboration across service areas and actors.

We have studied the significance of foundations for social inclusion

Menon Economics has analyzed, on behalf of the Foundation Authority, the importance of foundations for social inclusion and the prevention of exclusion. The report also addresses the significance of foundations for innovation and development, and how foundations supplement public services and the welfare society in terms of social inclusion. In our analysis, we have assumed that social inclusion is about providing opportunities to participate and contribute to participation in various societal arenas. Social inclusion can, in many ways, be understood as the opposite of exclusion. Exclusion is often used about structural challenges with a lack of inclusion in society for groups that participate less in society than the general population.

Social inclusion is a consistent purpose behind the activities and measures of foundations across sectors. Thus, foundations can also contribute to social inclusion in various ways and areas. To ensure that the analysis was neither too general and comprehensive nor too narrow, we focused on foundations that specifically target groups at higher risk of exclusion or marginalization, or that specifically focus on measures or areas of importance for the inclusion of individuals at risk of falling outside one or more societal arenas. We also specifically looked at foundations targeting children and young people. We only considered foundations operating wholly or partly in Norway. The estimated total population given this definition is about 2,700 foundations, which corresponds to about 43 percent of the foundations in Norway. However, it is important to emphasize that the work of foundations has significance for social inclusion beyond what is highlighted in this analysis.

We conducted a survey among foundations and carried out case studies with six selected foundations/initiatives to gain deeper insights into how foundations can contribute to social inclusion. We also utilized relevant literature, statistics, and in-depth interviews. In total, the survey was sent to 2,522 foundations, of which we included and analyzed responses from 255 of the foundations that responded.

Foundations make a significant effort to contribute to social inclusion

Although Norway is considered a good country to grow up in an international context, with relatively low income inequality, several people are still left behind. The causes of exclusion are complex and can be related to difficult economic situations, health challenges, and various social circumstances. Exclusion entails significant socio-economic costs. For example, analyses suggest that the costs of exclusion from the workforce amount to several tens of billions of NOK per year. High socio-economic costs of exclusion also imply that there are significant socio-economic gains from preventing and reducing exclusion.

Our survey shows that about 2,700 foundations, large and small, work with social inclusion. These foundations contribute in various ways to increased participation in the workforce, higher school attendance, social competence, better physical and mental health, skills/competence useful for participating in various societal arenas, and language and/or cultural competence. They also help reduce societal barriers, enabling individuals to participate more fully in different arenas and provide opportunities for children and young people to engage in activities. These approximately 2,700 foundations carried out around 17,000 activities in 2022, donated about 2.5 billion NOK to social inclusion, and reached thousands of children, young people, and individuals at risk of being excluded from various societal arenas. There is significant uncertainty in these estimates. Foundations contribute to social inclusion in many different ways and areas, for example, through events and social meeting places, distribution of funds, free or discounted prices for activities and equipment, and work training and skills development. The foundations target a wide variety of groups at risk of exclusion. We can conclude that foundations are a central contributor to reducing the socio-economic costs of marginalization and exclusion.

Foundations provide services and meet needs not covered by the public sector

Foundations can generally supplement public services by providing services that the public sector also offers or services that the public sector does not offer itself. This can be done through full or partial public funding or without public funding. About 24 percent of the foundations that responded to our survey report that they provide services that the public sector also offers, while 74 percent respond that they do not provide services that the public sector also offers. If we exclude foundations that reported achieving their purpose mainly through the distribution of money/gifts, one-third report that they provide services that the public sector also offers. In total, 39 percent of the foundations report being fully or partially funded by the public sector, or 59 percent if we exclude foundations that achieve their purpose mainly through the distribution of money/gifts.

Our survey suggests that 31 percent of foundations (not including foundations that mainly deal with the distribution of money/gifts) offer services, activities, or other initiatives that the public sector does not directly offer and are not funded by the public sector. About 25 percent of the foundations provide services to the public sector that the public sector also offers and are fully or partially funded by the public sector. Examples of such welfare services include childcare, child welfare, and substance abuse care.

Reasons why foundations provide services that the public sector also offers may include low capacity and/or quality in comparable services compared to the needs of the target group or that foundations contribute to more varied or diverse services.

Foundations may also have good conditions for developing services and for innovation by having a long-term perspective and purpose. They may, for example, be freer to try out new solutions without aiming for profit and have different ways of working and approaching the target group, for example, through the use of volunteers. They can contribute to the development of own activities or services, support others in developing through support for various initiatives, and influence politics, which in the long run can contribute to the development of

new services. It is not given that foundations themselves should provide welfare services or develop services or activities; they can just as well play a role in supporting other measures or conducting advocacy work that provides a basis for new public services.

The target group would not necessarily have had a comparable alternative without the foundations

A majority of the foundations report in our survey that the target group would not have had a comparable alternative in a hypothetical situation where the foundation was shut down or the activity ceased. Only 8 percent report that the public sector would have offered the target group something comparable if the foundation had been shut down. This may indicate and support that foundations largely supplement the public services and provide the target group with something they otherwise would not have had.

Several foundations elaborate that there are no comparable alternatives for the target group within the area they operate in, or that there is no comparable expertise and capacity to provide the same services as the foundation offers. More than half of the foundations also believe that the people they reach would have had similar experiences, opportunities, or outcomes to a small or very small extent without the foundation's work.

The contribution of foundations illustrated through six cases

Through the project, we interviewed six different foundations working with social inclusion aimed at various vulnerable groups in society. There are several commonalities among the foundations, which we also find in the results from the survey. Firstly, several foundations report that they fill a gap in the public services by providing services and support that do not exist or are not sufficiently covered within the public system. The cases emphasize the foundations' role in meeting needs that have not previously been met and their ability to work closely with public actors to create better-tailored services.

Secondly, we also find several commonalities in terms of the added value the foundations provide. Several foundations express that being freer to design and customize what they offer to the target group is crucial for delivering high quality. Unique expertise in what they do is also highlighted by all the foundations and is considered absolutely crucial for effectively reaching the target group. Flexibility in designing the services, expertise, and availability are factors that can contribute to improving the quality of life and providing better future prospects, including increased school and workforce participation, for individuals in the various target groups. Increased sense of mastery and increased societal participation are highlighted by all the foundations when asked about what they contribute to the individual.

It is unclear whether similar services as those provided by the foundations would have been available in the absence of the foundations, and if so, whether the quality and availability would have been the same. Informants express through cases and the survey that foundations fill an important need in society. At the same time, several of the case foundations express concern related to the unpredictability of funding for the foundations and the time and resources spent on obtaining funding that ideally should have been used for direct work with the target groups.

Foundations can play an important role in the future

Foundations have long traditions in Norwegian society and have taken care of important tasks for society for many hundreds of years. In recent years, the discussion about the role foundations should have in Norway has

been updated, among other things, through legislative changes effective from January 1, 2023, which make it possible for municipalities to dissolve municipal housing foundations. Several of the informants we interviewed experience that foundations have largely been invisible and that their contribution to society has been underestimated. Foundations are generally considered a static corporate form that gives the founder(s) great security since the purpose and other important conditions in the statutes are supposed to remain unchanged forever. A majority of the foundations that responded to the question (70 percent) believe that the organizational form has a positive significance for the contribution to social inclusion. Among other things, the foundation form, long-term perspective, and the fact that profit is not a driver can contribute to engagement and a sense of being useful to the community. Foundations can be an important supplement to public welfare services and provide added value in areas where the public sector does not have an obvious responsibility, but also within areas where the public sector has a clearer role. Foundations can, among other things, play a role at the boundary between public services and what the private sector offers and contribute to diversity. They can reach out to groups and meet needs that are not necessarily met by other actors. Although foundations have a positive contribution to social inclusion, foundations alone cannot solve societal problems related to exclusion. The causes of exclusion are often complex and require multifaceted solutions and collaboration across service areas and actors. This will not be less important in the future, and here foundations can also play an important role in collaboration with the public sector and other actors. The role of foundations in the future will also depend on the role the public sector and other actors take going forward, and any regulatory changes that are made.

1 Innledning og bakgrunn

Menon Economics har på oppdrag for Stiftelsestilsynet analysert stiftelsers betydning for sosial inkludering og forebygging av utenforskap. Rapporten tar også for seg stiftelsers betydning for innovasjon og utvikling, og hvordan stiftelser supplerer offentlige tjenester og velferdssamfunnet når det gjelder sosial inkludering. Vi legger til grunn for analysen at sosial inkludering handler om å gi muligheter til å delta, og bidra til deltakelse, på ulike samfunnsarenaer.

1.1 Bakgrunnen for oppdraget

En stiftelse er en organisasjonsform uten eier. Som selvstendig rettssubjekt skal stiftelsen selv disponere egen formue for å realisere sitt formål. Oppretteren(e) av en stiftelse bestemmer formål og fastsetter vedtekter ved opprettelse. Styret i stiftelsen har ansvar for å forvalte formuen og realisere formålet. Eventuelle overskudd fra driften går direkte til stiftelsens videre arbeid. Stiftelser kan realisere sine formål ved pengeutdeling, aktiviteter og tjenester, eierskap over bedrifter eller virksomheter, eller en kombinasjon av de øvrige.

Det er om lag 6 300 stiftelser i Norge¹, med samlet egenkapital på rundt 220 milliarder kroner. Stiftelser arbeider med en rekke ulike formål. Stiftelsers formål dreier seg om alt fra å fremme ytringsfrihet og sikkerhet i samfunnet, til å bedre folkehelsen og kulturtilbudet.

Stiftelsestilsynet gjennomførte en analyse av norske stiftelsers samfunnsbidrag i 2020 (Stiftelsestilsynet, 2020). Undersøkelsen kartla bare aktivitet som skjer i selve stiftelsene og ikke aktivitet i eventuelle selskaper som stiftelsene eier. Analysen viste at stiftelser bidrar betydelig til samfunnet gjennom både pengeutdelinger og annen aktivitet. Stiftelsene opplyser i undersøkelsen å ha delt ut 5,8 milliarder kroner i 2019, og de organiserte 98 000 frivillige med 4 millioner dugnadstimer og sysselsatte 41 000 ansatte. Ifølge en analyse av norske stiftelsers verdibidrag, er samlet årlig verdiskaping i norske stiftelser og selskap som eies av stiftelser om lag 58,4 milliarder 2021-kroner (Oslo Economics, 2023). Dette tilsvarer 1,4 prosent av Norges bruttonasjonalprodukt (BNP) i 2021. De største komponentene i anslaget på årlig verdiskaping er sysselsetting i stiftelser og selskap som eies i stiftelser (29 milliarder kroner) og overskudd i stiftelser (19,4 milliarder kroner). Utover direkte verdiskaping, er samlet frivillighet som kan knyttes til utdelinger fra norske stiftelser anslått til i underkant av 4 500 frivillige årsverk, tilsvarende 2,5 milliarder kroner (Oslo Economics, 2023). Dette anslaget reflekterer likevel ikke fullt ut verdien stiftelser bidrar med gjennom å ivareta sine formål.²

Stiftelsestilsynet har som ett av sine samfunnsoppdrag å få økt kunnskapen om norske stiftelser. Noen av temaene det er behov for å få nærmere belyst, er stiftelsers rolle knyttet til sosial inkludering, innovasjon og utvikling, stiftelser som supplement til offentlige tjenester og betydningen av stiftelser for det norske velferdssamfunnet bakover og fremover i tid.

¹ Per november 2023 er det registrert 6288 aktive stiftelser i Stiftelsesregisteret.

² Merk også at den samfunnsøkonomiske verdien av stiftelser representerer verdien av nytte/velferd som stiftelser bidrar med (både for den enkelte og for samfunnet samlet) fratrukket hva ressursinnsatsen som legges ned er verdt i sin beste alternative anvendelse.

1.2 Problemstillinger

Menon Economics har fått i oppdrag av Stiftelsestilsynet å analysere stiftelsers betydning for sosial inkludering og forebygging. Oppdraget går ut på å analysere følgende:

- Stiftelsers betydning for inkludering og deres forebyggende rolle, både på makronivå og mikronivå (hvor de gode historiene og menneskene også fremheves).
- Stiftelsers supplement til offentlige velferdstjenester.
- Stiftelsers betydning for utvikling av nye velferdstilbud og videreutvikling av eksisterende tjenester, løsninger og sosiale tilbud, og indirekte bidrag gjennom forskning, undersøkelser og informasjon/fakta.
- Stiftelsers rolle og betydning for det norske velferdssamfunnet historisk sett, i dag og fremover, herunder betydningen av at de er en stiftelse og eventuelle fordeler og ulemper ved dette.

Stiftelser jobber innen mange ulike sektorer og har mange ulike formål. Oppdraget handler i hovedsak om stiftelsers rolle knyttet til sosial inkludering og velferdstjenester, og problemstillingene må dermed forstås i lys av dette.

1.3 Hva menes med sosial inkludering?

Det er ikke én entydig definisjon på hva sosial inkludering er eller hvordan det skal forstås. Sosial inkludering handler blant annet om å føle sosial tilhørighet og om deltakelse og inkludering på ulike samfunnsarenaer. I denne analysen legger vi til grunn at sosial inkludering handler om å gi muligheter til å delta, og (å bidra til) faktisk deltakelse, på ulike samfunnsarenaer. Deltakelse på ulike arenaer som arbeid, skole, aktiviteter eller annet kan ha mye å si for sosial tilhørighet og sosialt fellesskap. Sosial inkludering kan på mange måter forstås som det motsatte av utenforskap. Utenforskap er et uttrykk som gjerne brukes om manglende sosial tilknytning til samfunnet rundt. Personer eller grupper kan stå utenfor samfunnet for eksempel fordi de ikke deltar i arbeidsliv eller tar utdanning, eller fordi de mangler språklig eller kulturell tilknytning til samfunnet (Store norske leksikon, 2023). Utenforskap benyttes gjerne om strukturelle utfordringer med manglende inkludering i samfunnet for grupper som i mindre grad deltar i samfunnet enn øvrig befolkning.

Meld. St. 32 (2020–2021) *Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv* (Arbeids- og sosialdepartementet, 2021) fremhever blant annet utfordringer ved å stå utenfor arbeidslivet, å stå uten nødvendig kompetanse, å ikke ha gjennomført skolegang, å ha helseproblemer over tid, å ha økonomiske problemer, å mangle trygghet og støtte i familien og å ha dårlige boforhold, liten tilhørighet til nabolag og lokalsamfunn og å stå utenfor fritidsaktiviteter. Innsats innenfor disse områdene kan ha særlig betydning for sosial inkludering. Spesielt kan det å fullføre videregående opplæring være en viktig faktor for å forhindre fremtidig utenforskap. Meldingen legger også vekt på betydningen av forebygging av utenforskap gjennom tidlig og samordnet innsats overfor barn og unge. Deltakelse på fritidsaktiviteter kan også bidra til sosial inkludering, ha betydning for barn og unges oppvekst og helse og senere muligheter i livet. Blant annet kan deltakelse i sosiale aktiviteter gi kompetanse og ferdigheter som er viktig for mer formelle arenaer senere i livet, og muligheter for å utvikle vennskap og nettverk. Manglende sosial inkludering og opplevelse av mestrings i oppveksten kan føre til frafall i videregående opplæring. Ungt utenforskap kan føre til et liv utenfor arbeid og inkludering på viktige samfunnsarenaer.

Det er ingen klar avgrensning mellom hva som kan regnes som sosial inkludering eller ekskludering. Ulike enkeltindivider og grupper kan oppleve ulike grader av utenforskap eller inkludering, på ulike arenaer. I en gråsone mellom de som er inkludert og ekskludert, finner vi marginaliserte personer og grupper, som ofte har færre muligheter til å delta i samfunnet enn andre (Nasjonal digital læringsarena, 2020). Det kan være snakk om arbeids-

marginalisering eller sosial, kulturell eller politisk marginalisering. Det er flere risikofaktorer som kan gjøre at enkeltpersoner eller grupper har større risiko for utenforskap eller marginalisering, og faktorer kan også henge sammen og påvirke hverandre. Barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier kan for eksempel oppleve begrensninger i deltakelse både på aktiviteter og andre områder. Dette er blant annet drøftet i Hyggen mfl. (2018). Risikoen for utenforskap kan være større dersom barn og unge ikke har mulighet til å delta på arenaer som andre barn og unge deltar i. Øvrige personer med høyere risiko for marginalisering eller utenforskap omfatter blant annet innvandrere, rusmisbrukere, personer utsatt for omsorgssvikt, vold eller overgrep og langtids-syke.

1.4 Leserveiledning

Dette kapitlet beskriver bakgrunnen og problemstillingene for oppdraget. Vi drøfter også sosial inkludering som begrep og hvilken definisjon vi har lagt til grunn i analysen. I kapittel 2 beskriver vi kort hvilke metoder og informasjonskilder vi har benyttet oss av. I kapittel 3 går vi nærmere inn på hvordan vi har avgrenset stiftelsespopulasjonen og utvalget av stiftelser som har mottatt spørreundersøkelsen vår. Dette er ytterligere omtalt i vedlegg B. I kapittel 4 besvarer vi oppdragets problemstillinger. Vi går først inn på hvordan stiftelser gjennom sine aktiviteter og utdelinger kan bidra til ulike effekter for brukere og samfunn, før vi ser nærmere på hvordan stiftelser supplerer offentlige velferdstilbud og bidrar i utviklingen av tilbud. I kapittel 4 diskuterer vi også stiftelsers rolle og betydning for det norske velferdssamfunnet. Til slutt, i kapittel 5, har rapporten avsluttende kommentarer og går inn på hvilke implikasjoner funnene våre har.

2 Metode og informasjonskilder

De viktigste informasjonskildene har vært en spørreundersøkelse til norske stiftelser og casestudier. For å analysere stiftelsers betydning for sosial inkludering, har vi forsøkt å identifisere hvilke aktiviteter, resultater og effekter stiftelsene bidrar med.

2.1 Overordnet om metode

Stiftelser jobber for å oppnå en rekke ulike samfunnsnyttige formål, innenfor mange ulike sektorer. Sosial inkludering er et gjennomgående formål bak aktiviteter og tiltak til stiftelser på tvers av sektorer. Stiftelser kan dermed også bidra til sosial inkludering på flere ulike måter og områder. For at analysen verken skal være for overordnet og omfattende eller for snever, har vi gjort avgrensninger som ivaretar disse hensynene. I analysen legger vi vekt på stiftelser som særlig retter seg mot målgrupper som har høyere risiko for utenforskap eller marginalisering, eller som særlig retter seg mot tiltak eller områder som har betydning for inkludering av personer med risiko for å falle utenfor én eller flere arenaer i samfunnet. Vi ser også særskilt på stiftelser som retter seg mot barn og unge. Avgrensningene er nærmere beskrevet i kapittel 3.2.

Når vi vurderer stiftelsenes bidrag til sosial inkludering, har vi lagt evalueringsmetodikk og samfunnsøkonomisk metode til grunn.³ Et generisk eksempel på hvordan stiftelser kan bidra til effekter relatert til sosial inkludering er gitt i Figur 2-1. Gjennom realisering av formålet i form av aktiviteter eller pengeutdelinger, som igjen finansierer aktiviteter eller tiltak, kan stiftelser for eksempel nå direkte ut til vanskeligstilte personer eller redusere barrierer i samfunnet som kan virke ekskluderende. Brukereffekter kan for eksempel innebære økt livsglede og helse gjennom økt deltakelse på ulike arenaer. Dette kan ha samfunnseffekter for eksempel i form av økt arbeidsdeltakelse.

Figur 2-1 Eksempel på årsak-virkningskjede av en stiftelses betydning for sosial inkludering, basert på SSØ (2010)

Resultatkjeden er nærmere operasjonalisert og knyttet til konkrete eksempler fra informasjonskildene våre i kapittel 4.1.

2.2 Informasjonskilder

Vi har benyttet følgende kvantitative og kvalitative informasjonskilder: spørreundersøkelse, dokumentstudier, casestudier, dybdeintervjuer og statistikk. Vi har gjennom de ulike kildene belyst problemstillingene fra ulike vinkler (metodetriangulering). Det er likevel verdt å påpeke at store deler av informasjonen er basert på hva stiftelsene selv oppgir.

³ Se blant annet Finansdepartementets føringer (jf. Rundskriv R-109), Utredningsinstruksen, DFØ sin veileder i samfunnsøkonomiske analyser (2023) og <https://dfo.no/faqomrader/etats-og-virksomhetsstyring/evaluering/veiledere-til-evaluering>

Dokumentstudier: Vi har blant annet benyttet relevante skriftlige kilder i beskrivelsen av stiftelsers historiske betydning, som bakgrunn for å forstå hva som allerede finnes av relevant kunnskap og for å underbygge hvilken samfunnsmessig betydning stiftelsene og funnene våre kan ha.

Statistikk. Vi har benyttet statistikk for å få et bilde av situasjonen på makronivå, og for å få et utdypende bilde på mikronivå. Vi har særlig benyttet følgende datakilder:

- *Statistikk fra temaundersøkelsen 2020* (Stiftelsestilsynet, 2020). Stiftelsestilsynet gjennomførte i 2020 en omfattende undersøkelse av den norske stiftelsespopulasjonen. Undersøkelsen ble sendt ut til samtlige norske stiftelser, og omfattet blant annet informasjon om formål, formålsrealisering, målgruppe og antall frivillige. Data herfra er blant annet viktig i kategoriseringen av stiftelser.⁴
- *Stiftelsesregisteret*. Registeret inneholder ulike typer statistikk og informasjon om stiftelser, for eksempel sektorer, geografisk område og informasjon i vedtekter.

Spørreundersøkelse. Vi har gjennomført en spørreundersøkelse til stiftelser som inngår i vår definisjon (se kapittel 3) for å belyse de ulike problemstillingene. Vi har blant annet innhentet informasjon om anslag på hvor mange personer stiftelsene når ut til gjennom ulike aktiviteter og utdelinger og hvordan de mener aktivitetene og resultatene kan bidra til økt inkludering eller til å forebygge utenforskap. I tillegg har vi spurt om hvorvidt og på hvilken måte stiftelsene supplerer det offentlige tilbudet. Vi har vært opptatt av at undersøkelsen har gjennomtenkte (utfyllende og ikke-overlappende) svarkategorier og muligheter for kvalitative utdypninger på utvalgte punkter. Spørsmålene som ble stilt i spørreundersøkelsen er gjengitt i vedlegg A.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til stiftelser som inngår i vår definisjon og som vi har hatt e-postadresser til. Vi har innhentet e-postadresser gjennom svar fra spørreundersøkelsen til Stiftelsestilsynet, øvrig informasjon fra Stiftelsestilsynet og informasjon fra Proff. Vi har også gjort noe manuell innhenting av e-postadresser. Undersøkelsen ble sendt 30. november 2023. Stiftelsene hadde mulighet til å svare for flere konkrete aktiviteter enn én ved å benytte en lenke til en separat undersøkelse. På grunn av lite bruk av denne har vi sett bort ifra tilleggsundersøkelsen.

Undersøkelsen ble sendt til 2522 stiftelser, og til sammen 446 stiftelser startet med å besvare spørreskjemaet. En del av disse ble ekskludert innledningsvis i undersøkelsen som følge av hvordan vi har avgrenset utvalget. Totalt er utvalget som besvarte undersøkelsen og er tatt med videre i analysen på 255 stiftelser. Vår vurdering er at utvalgsstørrelsen er tilstrekkelig, men at det er viktig å være klar over eventuelle skjevheter i utvalget. Se Vedlegg B for nærmere vurderinger av utvalget og representativiteten ved utvalget.

Casestudier og dybdeintervjuer: Vi har gjennomført seks casestudier med ulike stiftelser/tiltak. Hensikten med casestudiene var å få et dypere innblikk i hvordan stiftelsene på ulike måter kan bidra til sosial inkludering

⁴ Av 6 587 aktive stiftelser, fullførte tilnærmet 70 prosent undersøkelsen. Selv med en høy svarprosent, er det mulig at det er forskjeller av betydning mellom respondentene og den øvrige populasjonen. Vi har derfor gjennomført skjevhetsanalyser for å vurdere undersøkelsens representativitet for norske stiftelser, hvor vi så etter systematiske forskjeller i geografi, egenkapital og stiftelsenes formålsrealisering. Vi fant ingen statistisk signifikante avvik mellom utvalget som har besvart undersøkelsen og den generelle stiftelsespopulasjonen. Vi vurderer derfor undersøkelsen som representativ.

gjennom å realisere formålene sine. I valg av case tok vi utgangspunkt i dimensjoner som sektor, formål, geografi og målgruppe, og hvorvidt stiftelsene opererer innenfor områder hvor det offentlige har en tydelig rolle eller ikke. Vi har gjennomført dybdeintervjuer med relevante informanter innenfor hvert case, kombinert med relevant statistikk og tilgjengelig dokumentasjon (for eksempel årsrapporter). I analysen har vi benyttet følgende case:

- Dale Oen Experience
- Sparebankstiftelsen SR-bank – "For ALLE!"
- Stiftelsen KIM-senteret
- Stiftelsen Mangfold i Arbeidslivet
- Stiftelsen Shalam
- Stiftelsen Kirkens bymisjon – Heggeli barnehjem

Casene er omtalt i kapittel 4.

Vi har også gjennomført intervjuer med følgende personer:

- Tore Bråthen - Professor ved Institutt for rettsvitenskap og styring ved Handelshøyskolen BI
- Hallvard Klakegg – Direktør i Sparebankstiftinga Sogn og Fjordane og medlem av styret i Sparebankforeningen
- Bjørn O. Øiulfstad – Daglig leder i Stiftelsesforeningen / advokat

3 Kategorisering av stiftelser

I analysen har vi tatt utgangspunkt i stiftelser som særlig retter seg mot målgrupper som har høyere risiko for utenforskap eller marginalisering, eller som særlig retter seg mot tiltak eller områder som har betydning for inkludering av personer med risiko for å falle utenfor én eller flere arenaer i samfunnet. Vi har også inkludert stiftelser som retter seg mot barn og unge. Vi har kun sett på stiftelser som opererer helt eller delvis i Norge.

Definisjonen av stiftelse iht. stiftelsesloven er gitt i Boks 3-1. Styret i stiftelsen har ansvar for å forvalte formuen og realisere formålet. Stiftelser reguleres av vedtektene og av stiftelsesloven. Det er gitt særlige regler for sparebankstiftelser, det vil si finansstiftelser opprettet av en sparebank, i Lov om finansforetak og finanskonsern, LOV-2015-04-10-17, kapittel 12 V.

Boks 3-1 Definisjon av stiftelse iht. stiftelsesloven § 2

Med stiftelse forstås en formuesverdi som ved testament, gave eller annen rettslig disposisjon selvstendig er stilt til rådighet for et bestemt formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art. En rettsdannelse som oppfyller vilkårene i første punktum, er en stiftelse etter denne loven, uavhengig av om den er betegnet som legat, institusjon, fond eller annet.

Kilde: Lov om stiftelser (stiftelsesloven), LOV-2001-06-15-59

3.1 Ulike kategorier av stiftelser

Stiftelser kan kategoriseres og inndeles på ulike måter. Under går vi inn på kategorier som kan være av relevans for analysen. I påfølgende delkapittel beskriver vi hvordan vi har avgrenset utvalget og begrunner valget.

Alminnelige og næringsdrivende

Det er to hovedgrupper av stiftelser – alminnelige og næringsdrivende, avhengig av om de driver næringsvirksomhet eller ikke, jf. stiftelsesloven §§ 1 og 4. Av de 6 288 aktive stiftelsene per november 2023, var 810 (13 prosent) registrert som næringsdrivende i Stiftelsesregisteret og 5 478 (87 prosent) som alminnelige stiftelser.⁵

Realisering av formålet

Stiftelser kan realisere sine formål på ulike måter. I undersøkelsen til Stiftelsestilsynet (2020) ble stiftelsene bedt om å oppgi hvilken av følgende kategorier de tilhørte ut fra hvordan de realiserer formålet sitt:

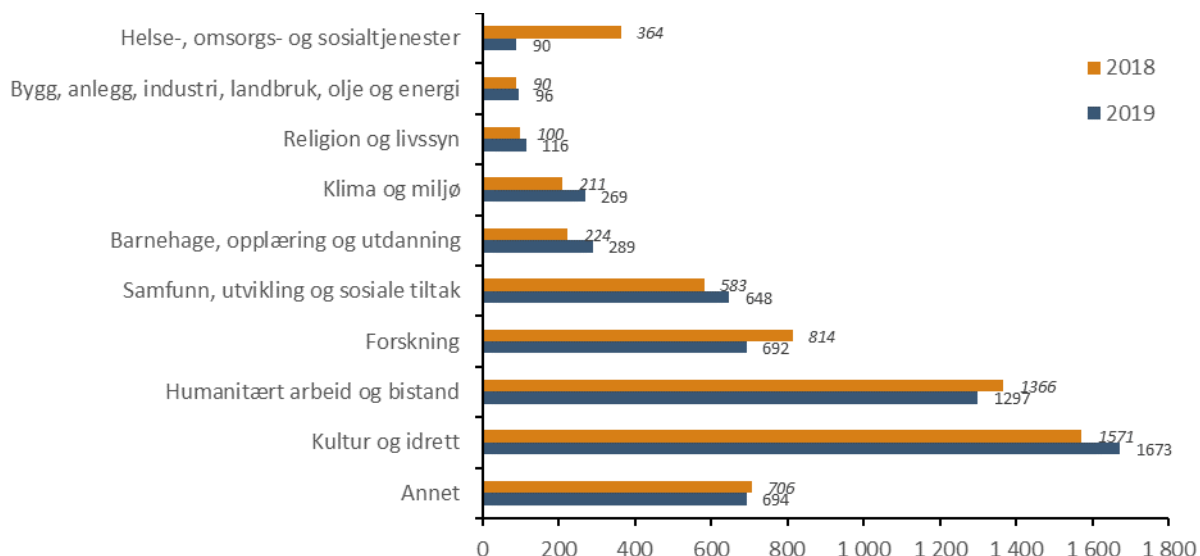
- Gjennom å dele ut penger (utdelingsstiftelser)
- Gjennom aktiviteter, tjenester eller varer (aktivitetsstiftelser)
- Gjennom eierskap i bedrifter eller holding (holdingstiftelser)
- Gjennom en kombinasjon av utdeling, aktivitet og/eller holding (kombinasjonsstiftelser)

Om lag 42 prosent av de som besvarte undersøkelsen kunne kategoriseres som utdelingsstiftelser, 39 prosent som aktivitetsstiftelser, 11 prosent som holdingstiftelser og 8 prosent som kombinasjonsstiftelser. Alle kategorier med unntak av aktivitetsstiftelsene omfatter stiftelser med utdelinger. Stiftelsene i undersøkelsen oppga å ha

⁵ <https://lottstift.no/stiftelsesregisteret/statistikk> [Lastet ned 13. November 2023.]

delt ut 6 milliarder kroner i 2018 og 5,8 milliarder kroner i 2019. Kultur og idrett og humanitært arbeid og bistand var de sektorene som mottok mest penger fra stiftelser, se Figur 3-1.

Figur 3-1 Utdelinger fra stiftelser på tvers av sektorer i 2018 og 2019, blant stiftelser som besvarte temaundersøkelsen i 2020, i millioner kroner

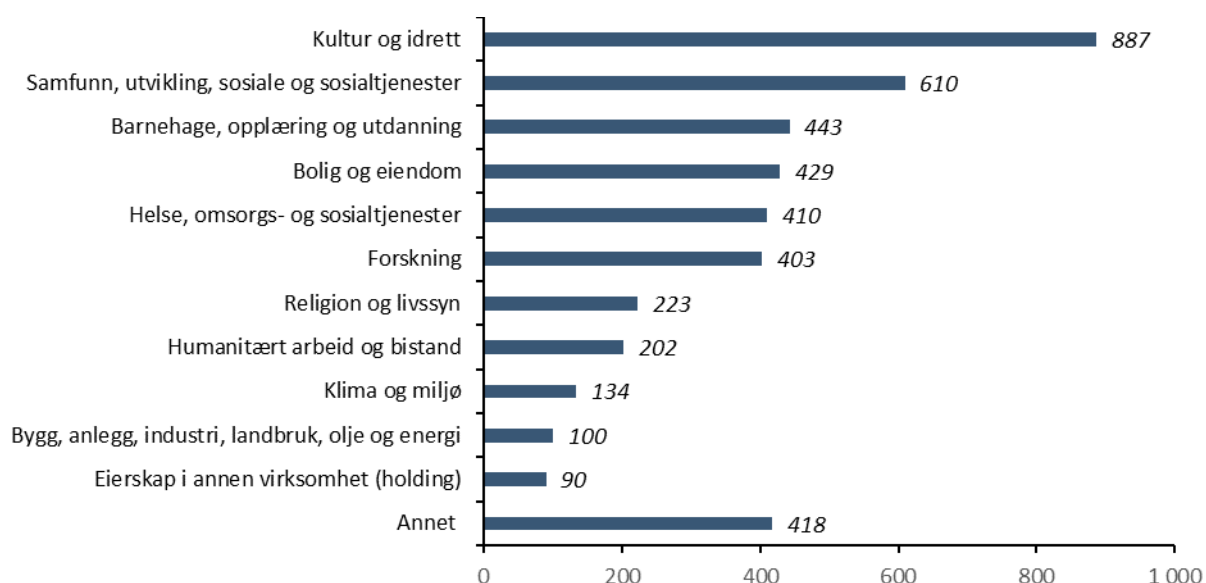
Kilde: Stiftelsestilsynet (2020), bearbeidet av Menon Economics. N= 4525.

Alle kategoriene med unntak av utdelingsstiftelser kan også realisere formålet gjennom aktiviteter. I undersøkelsen til Stiftelsestilsynet (2020) eksemplifiseres dette ved at en aktivitetsstiftelse kan eie en eiendom som leies ut til et bestemt formål, en holdingstiftelse kan eie et aksjeselskap som driver utleie av eiendom, og en kombinasjonsstiftelse kan eie en eiendom som leies ut, hvor overskuddet fra utleievirksomheten gis til et formål.

Sektor

Stiftelser kan drive aktiviteter eller dele ut midler innenfor ulike sektorer, som illustrert i Figur 3-1 for de som driver utdelinger. Figur 3-2 viser hvilke sektorer stiftelser oppga å operere innen i temaundersøkelsen til Stiftelsestilsynet fra 2020, for stiftelser som driver med aktiviteter. Kategoriene var på forhånd definert av Stiftelsestilsynet. Merk at holdingstiftelser og kombinasjonsstiftelser kan være telt flere ganger ettersom de både har utdelinger og aktiviteter og at det var mulig i undersøkelsen å velge flere sektorer. Kultur og idrett er den sektoren flest stiftelser har oppgitt, både når det gjelder utdelinger og aktiviteter.

Figur 3-2 Antall stiftelser som driver aktivitet innenfor ulike sektorer, blant stiftelser som besvarte temaundersøkelsen i 2020

Kilde: Stiftelsestilsynet (2020), bearbeidet av Menon Economics. N= 4525.

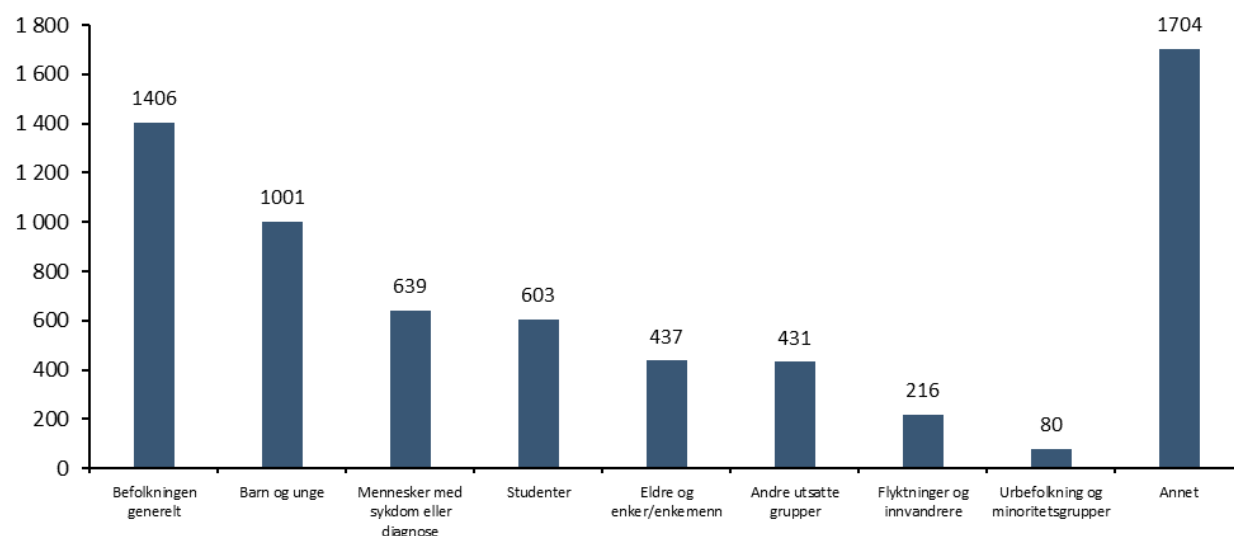
I eller utenfor Norge

I temaundersøkelsen til Stiftelsestilsynet (2020) oppga 91 prosent av stiftelsene at de deler ut penger eller driver aktivitet (kun) i Norge. 2 prosent oppga (kun) utlandet og 7 prosent at de deler ut penger eller driver aktivitet både i Norge og utlandet. De som kun oppga å drive virksomhet i utlandet, sto imidlertid for 14 prosent av utdelingene i 2019, og de som drev både i Norge og utlandet sto for 18 prosent av utdelingene.

Stiftelsenes målgruppe

I undersøkelsen til Stiftelsestilsynet ble stiftelsene også bedt om å oppgi hvilke målgrupper stiftelsene har, se Figur 3-3. Det var mulig å oppgi flere målgrupper, noe 26 prosent gjorde. Utover kategorien «Annet», var det størst andel som oppga å ha befolkningen generelt og barn og unge som målgruppe.

Figur 3-3 Antall stiftelser som oppgir å ha ulike målgrupper, blant stiftelser som besvarte temaundersøkelsen

Kilde: Stiftelsestilsynet (2020), bearbeidet av Menon Economics. N= 4525.

Supplement til offentlig tjenestetilbud

Stiftelser kan også kategoriseres med utgangspunkt i hvorvidt de leverer tjenester som i større eller mindre grad er innenfor det samme område som det offentlige tjenestetilbudet. Det kan for eksempel omfatte tilbud innenfor sykehjem, barnehager og skoler. I slike tilfeller vil stiftelsene også kunne måtte operere innenfor konkrete lovverk som regulerer krav til tjenestene. Stiftelser kan på den annen side også bidra innenfor områder som i mindre grad er regulert og/eller ivaretatt av det offentlige tilbudet, for eksempel innenfor religion.

3.2 Avgrensning av stiftelsespopulasjonen

Det er ikke åpenbart hvor vi bør trekke en grense for hvilke stiftelser eller tiltak som bør omfattes av analysen når vi skal si noe om stiftelsers betydning for sosial inkludering. I analysen legger vi vekt på stiftelser som særlig retter seg mot målgrupper som har høyere risiko for utenforskap eller marginalisering, eller som særlig retter seg mot tiltak eller områder som har betydning for inkludering av personer med risiko for å falle utenfor én eller flere arenaer i samfunnet. I et forebyggende perspektiv, mener vi det også er viktig å se særlig på stiftelser som retter seg mot barn og unge.

Samtidig er det viktig å presisere at stiftelsers arbeid har betydning for sosial inkludering også utover hva som synliggjøres i denne analysen. I bred forstand kan for eksempel stiftelser i seg selv bidra til en form for sosial inkludering i kraft av sysselsetting og at mennesker engasjerer seg i styrer og gjennom frivillig arbeid initiert av stiftelsen. Det å engasjere seg i en stiftelse kan i seg selv føles meningsfullt og bidra til deltakelse i samfunnet. Stiftelsers bidrag knyttet til sysselsetting og engasjering av frivillige ble blant annet belyst i temaundersøkelsen fra 2020 (Stiftelsestilsynet, 2020) og i utredningen av norske stiftelsers verdibidrag fra 2023 (Oslo Economics, 2023). Denne analysen retter seg i større grad mot hvordan stiftelsene gjennom aktiviteter og pengeutdelinger kan bidra til resultater og effekter utenfor stiftelsene, som er av betydning for sosial inkludering.

Som drøftet i delkapittel 1.3, rommer inkludering mye, og kan forstås på mange måter. Selv om en person for eksempel er i jobb og har et nettverk, er det ikke gitt at det personen beskjeftiger seg med føles meningsfullt eller at man opplever seg som inkludert i sosiale fellesskap. Stiftelser kan ha en rolle også når det gjelder personer som i utgangspunktet ikke er ekskludert fra samfunnets arenaer. Stiftelser driver også innenfor en rekke ulike områder som kan ha betydning for inkludering, selv om områdene ikke umiddelbart forbindes med sosial inkludering. For eksempel kan stiftelser som jobber med klima og miljø stimulere til aktivitet og samhandlingsarenaer av betydning for de som engasjerer seg på området, og gjennom det ha betydning for inkludering. Det er imidlertid rimelig å anta at stiftelser som retter seg spesielt mot personer som står utenfor sentrale arenaer i samfunnet eller har risiko for å gjøre det, og stiftelser som konkret jobber for å redusere utenforskap, i større grad enn andre stiftelser bidrar til sosial inkludering. For å målrette analysen og ikke belaste informanter unødig, har vi derfor avgrenset stiftelsespopulasjonen basert på konkrete sektorer og målgrupper som stiftelser retter seg mot. Avgrensningene er ikke ment som en absolutt definisjon av sosial inkludering, men som et redskap for å identifisere et utvalg stiftelser som er særlig relevante for analysen.

Vi har identifisert relevante stiftelser med utgangspunkt i stiftelsenenes egenrapportering av formål og målgrupper i forbindelse med temaundersøkelsen 2020 (Stiftelsestilsynet, 2020).⁶ I undersøkelsen oppga stiftelsene blant annet hvilke målgrupper de retter seg mot og hvilke sektorer de opererer innenfor, nærmere omtalt i forrige delkapittel. Både stiftelser med aktiviteter og pengeutdelinger oppga hvilke hovedkategorier av områder de

⁶ Vi har også undersøkt muligheter for å avgrense utvalget basert på informasjon i Stiftelsesregisteret, Brønnøysund-registeret og øvrig tilgjengelig informasjon, men vurdert at disse kildene ikke var like egnede.

enten drev aktivitet innen eller delte ut penger til i 2018/2019. De som drev med aktiviteter, oppga i tillegg hvilke underkategorier de rettet seg mot. En detaljert beskrivelse av hvordan vi har avgrenset stiftelsespopulasjonen er gitt i Vedlegg B.

Oppsummert har vi gjort følgende utvalg:

- Vi har inkludert stiftelser som oppgir å rette seg mot barn og unge, mennesker med en sykdom eller diagnose, flyktninger og innvandrere og andre utsatte grupper.
- Vi har inkludert stiftelser som retter seg mot utvalgte områder innenfor helse-, omsorgs- og sosialtjenester (blant annet rusomsorg, rehabilitering og arbeidstrening) og samfunn, utvikling og sosiale tiltak (blant annet integrering og inkludering av ulike grupper, aktivitetstilbud og tiltak for vanskeligstilte).
- Kultur og idrett og andre områder er inkludert dersom stiftelsene også har oppgitt minst én av målgruppene nevnt over (for eksempel barn og unge). Forskning er imidlertid sett bort fra i sin helhet, uavhengig av oppgitte målgrupper. Forskning kan ha betydning for sosial inkludering, men i en mer indirekte forstand og i et mer langsiktig perspektiv.
- Tilsvarende er eldre og enker/enkemenn og andre målgrupper inkludert dersom stiftelsene også har oppgitt minst én av sektorene nevnt over (for eksempel tiltak for vanskeligstilte).
- Vi har ikke inkludert stiftelser som oppgir å kun drive aktiviteter eller utdelinger i utlandet.

I praksis har utvalget som har mottatt spørreundersøkelsen også blitt avgrenset til de vi har e-postadresser til (se kapittel 2.2). Utvalget og vurdering av representativitet er nærmere diskutert og analysert i Vedlegg B.

4 Hvilken betydning har stiftelser for sosial inkludering og forebygging?

Stiftelser bidrar til sosial inkludering på mange ulike måter og områder. De gjennomfører for eksempel arrangementer eller tilrettelegger for sosiale møteplasser, deler ut midler og tilbyr gratis eller rabatterte pris på aktiviteter og utstyr og tilbyr arbeidstrening og kompetanseheving. Stiftelsene oppgir å bidra til økt deltakelse på ulike områder av betydning for sosial inkludering, som deltakelse i arbeidslivet, skoledeltakelse og fysisk og psykisk helse. Flere av stiftelsene i utvalget vårt retter seg mot barn og unge, personer med begrenset sosialt nettverk, personer med nedsatt funksjonsevne, personer med psykiske utfordringer og andre sårbare grupper. Stiftelsene kan supplere det offentlige tilbudet og blant annet ha en rolle på områder det offentlige ikke tilbyr eller dekker i tilstrekkelig grad og hvor heller ikke det private har stort engasjement.

I dette kapittelet svarer vi ut problemstillingene fra kapittel 1.2. Vi drøfter stiftelsers betydning for sosial inkludering og forebygging på makro- og mikronivå, stiftelsers supplement til offentlige velferdstjenester og stiftelsers betydning for utvikling av nye velferdstilbud og videreutvikling av tilbud. Til slutt i kapittelet drøfter vi stiftelsers rolle og betydning for det norske velferdssamfunnet historisk, i dag og fremover.

Vi tar utgangspunkt i resultatkjeden når vi vurderer hvordan stiftelser kan bidra til sosial inkludering. Spørreundersøkelsen og casestudier er særlig viktige kilder for å analysere dette. Det er samtidig viktig å påpeke at funnene fra casestudiene ikke nødvendigvis er representative for hele populasjonen eller kan aggregeres til å gjelde på makronivå. De gir likevel illustrativ innsikt i hvordan stiftelser kan bidra til sosial inkludering.

4.1 Hvordan kan stiftelser bidra til sosial inkludering?

I kapittel 2.1 introduserte vi resultatkjeden og eksemplifiserte hvordan denne kan benyttes for å illustrere en stiftelses betydning for sosial inkludering, gjengitt i Figur 4-1. I dette kapittelet går vi nærmere inn på hvordan stiftelser som har besvart spørreundersøkelsen oppgir å gjennomføre aktiviteter eller pengeutdelinger, som igjen bidrar til resultater og effekter knyttet til sosial inkludering.

Figur 4-1 Eksempel på årsak-virkningskjede av en stiftelses betydning for sosial inkludering, basert på SSØ (2010)

Aktiviteter handler om hva stiftelsene gjør som kan bidra til sosial inkludering, inkludert hvilke aktiviteter de initierer, hvor mye midler de deler ut og til hvem, og hvem stiftelsene retter seg mot. Aktiviteter i årsak-virkningskjeden kan omfatte både konkrete aktiviteter/tiltak og utdelinger. Der vi senere skiller på aktiviteter/tiltak og utdelinger, er dette presisert. Aktivitetene fører til resultater⁷, for eksempel i form av at målgruppen mottar en

⁷ Resultatkjeden til SSØ (2010) benytter «produkter/tjenester» og ikke resultater.

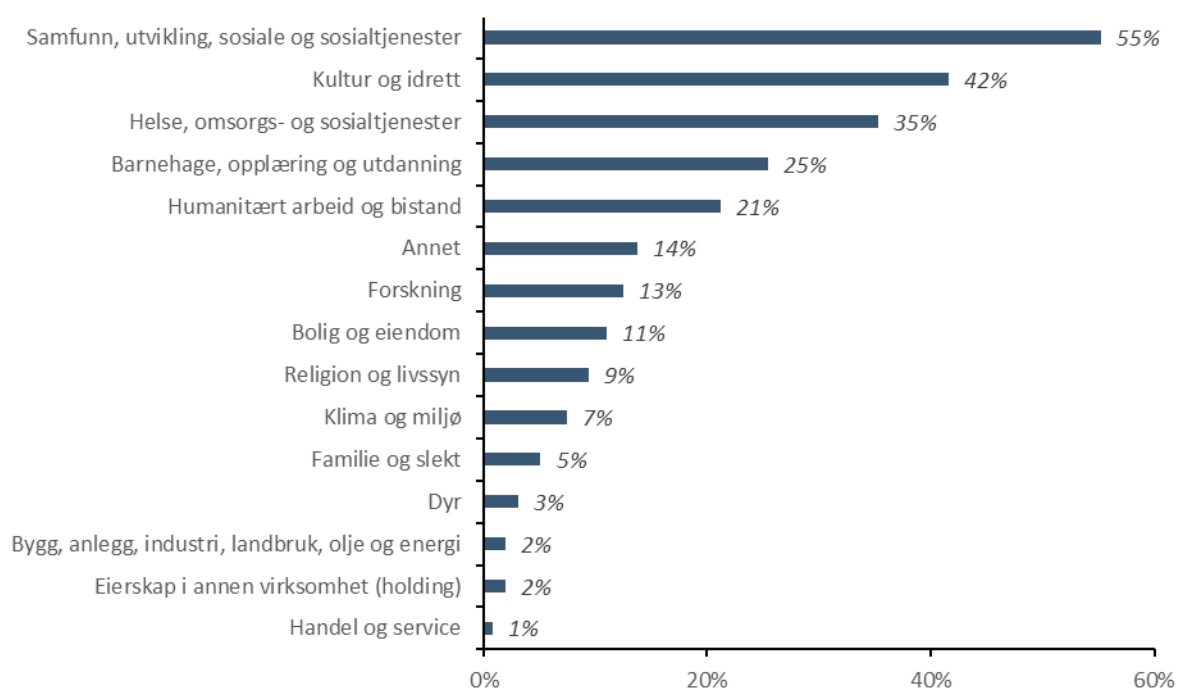
tjeneste eller deltar i en aktivitet. Vi undersøker derfor hvor mange stiftelsene når ut til, hvordan personer i målgruppen deltar på aktiviteter eller annet, og hvor omfattende deltakelse det er snakk om. Effekter kan for eksempel handle om endret livssituasjon for personer i målgruppen som bidrar til økt livskvalitet, økt arbeidsdeltakelse eller annet. I tilknytning til årsak-virkningskjeden er det relevant å diskutere addisjonalitet, det vil si hvorvidt resultater og effekter kan tilskrives stiftelsenes aktiviteter eller om det (også) er andre faktorer som spiller inn, og hvorvidt effektene uansett ville blitt realisert uten stiftelsenes innsats.

4.1.1 Hvilke aktiviteter gjør stiftelsene relatert til sosial inkludering?

Stiftelsene i utvalget retter seg bl.a. mot barn og unge og personer med begrenset sosialt nettverk

Sosial inkludering er et gjennomgående formål bak aktiviteter og tiltak til stiftelser på tvers av sektorer. Blant stiftelsene som har besvart undersøkelsen vår, er det flest som har oppgitt å drive aktivitet, utdeling eller annet innenfor samfunn, utvikling og sosiale tiltak. Mange oppgir også helse-, omsorgs- og sosialtjenester, kultur, og barnehage, opplæring og utdanning, jf. Figur 4-2.

Figur 4-2 Innenfor hvilke(t) felt driver stiftelsen aktiviteter, utdelinger eller annet? Flere svar mulig.

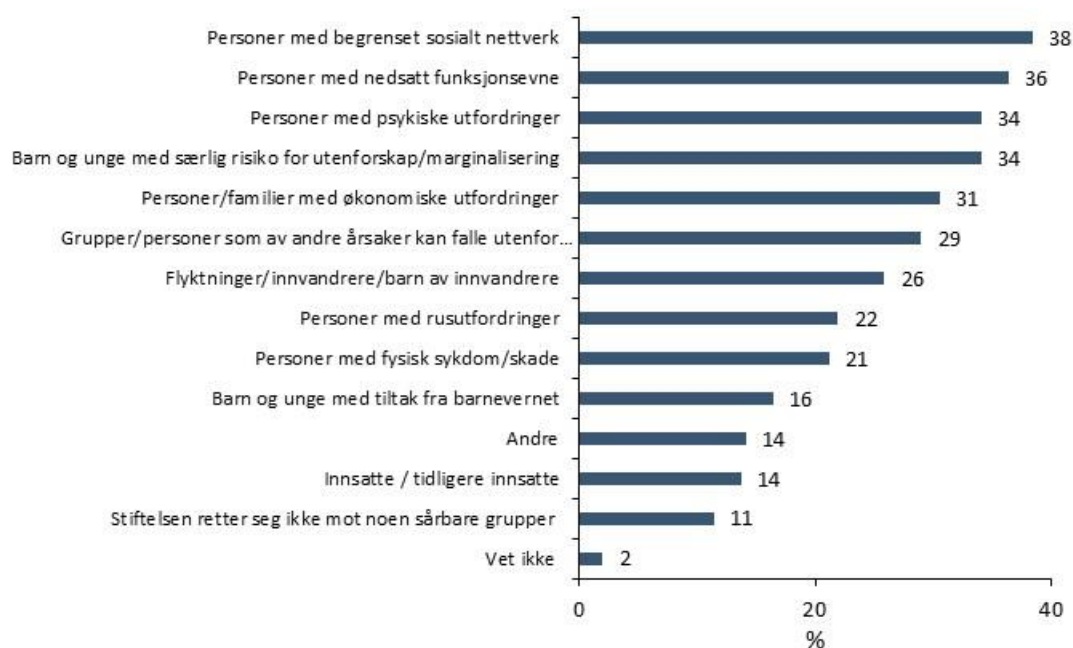
Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255

Om lag 57 prosent av respondentene oppga å rette seg mot barn og unge, og 36 prosent oppga å ha mennesker med sykdom eller diagnose som målgruppe, jf. Vedlegg B, Figur 0-4. Vi spurte også stiftelsene om de retter seg mot ulike sårbare/utsatte grupper i samfunnet. Resultatene er vist i Figur 4-3. Stiftelsene oppgir å rette seg både mot personer med konkrete helsemessige eller funksjonelle utfordringer, ulike sårbare grupper og grupper med utfordringer knyttet til økonomi og/eller sosialt nettverk. Kategoriene flest har oppgitt er personer med begrenset sosialt nettverk (38 prosent) og personer med nedsatt funksjonsevne (36 prosent).⁸

⁸ Stiftelsene som har svart for konkrete aktiviteter, oppgir liknende fordeling av målgrupper, se Vedlegg C, Figur 0-1.

Figur 4-3

Hvilke sårbare/utsatte grupper i samfunnet stiftelsene oppgir å rette seg mot, i prosent. Det var mulig å oppgi flere svar.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255. Kategoriene er basert på grupper som kan være særlig utsatt for utenforskap, jf. omtale i kapittel 1.3.

Stiftelsene gjennomfører bl.a. arrangementer, deler ut gaver og gir arbeidstrening

Vi har spurt hva stiftelsene direkte eller indirekte gjør som kan bidra til sosial inkludering, se Figur 4-4. Rundt halvparten av de som besvarte undersøkelsen vår har oppgitt at de gjennomfører arrangementer eller tilrettelegger for sosiale møteplasser. Dette kan igjen omfatte et bredt spenn av aktiviteter og tiltak. Eksempler er familie- og aktivitetsdager, bowling, konserter, kino, aktivitetstilbud etter skolen og tilrettelegging for at hjemmeboende eldre samles til sosialt samvær. Flere tilrettelegger for møteplasser mellom eldre og yngre. Et eksempel på dette er Generasjon M, som blant annet støttes av Sparebank 1 Stiftelsen Østfold Akershus. Generasjon M skaper arbeidsplasser for ungdom, tilrettelegger for sosialt samvær og aktiviteter med eldre på kommunale institusjoner og utvikler nye løsninger med kommuner og private aktører.⁹

⁹ <https://generasjonm.no/omoss>

Figur 4-4 Hva stiftelsene gjør (direkte eller indirekte) som kan bidra til sosial inkludering, i prosent. Det var mulig å oppgi flere svar.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255.

Som vist i Figur 4-4, oppgir en tredjedel av stiftelsene som har besvart spørreundersøkelsen at de deler ut midler eller gaver til organisasjoner eller andre som jobber for sosial inkludering. Disse midlene benyttes videre til ytterligere aktiviteter og samarbeid. 29 prosent oppgir at de gir arbeidstrening/kompetanseheving e.l. Denne gruppen stiftelser jobber dermed mer eller mindre direkte med å hjelpe folk i arbeid, eller å stå i arbeid. Eksempler på aktiviteter og tiltak stiftelser gjør er arbeidsforberedende trening (AFT) i skjermet virksomhet, arbeidstrening og kursing for flerkulturelle kvinner som står langt fra arbeidslivet og lavterskeltilbud hvor personer uten formell kompetanse kan bruke stiftelsens fasiliteter til redusert kostnad for å stimulere til aktivitet og ha tilgang til sosiale arenaer og fellesskap. Noen stiftelser tilbyr kurs, besøk eller annet for å øke kompetanse og kunnskap om et tema, for eksempel kurs i håndverksteknikk eller sveising.

27 prosent oppgir å tilby gratis eller rabattert pris på aktiviteter, utstyr, tjenester eller liknende. Slike tiltak kan blant annet ha betydning for sosial inkludering gjennom å redusere barrierer for deltakelse blant personer fra lavinntektsfamilier. Noen stiftelser nevner at de tilbyr ferieopphold for barn som ellers ikke ville hatt samme muligheter til å delta på slikt, gratis eller subsidiert utleie av feriebolig eller liknende til andre med utfordringer og økonomisk støtte til fritidsaktiviteter. Én stiftelse beskriver at de tilbyr en fast møteplass én gang i uken med gratis utlån av utstyr slik at barn og unge kan møtes for å spille sammen. Stiftelsen oppgir at de gjennomsnittlig har 25 barn og unge som deltar hver uke, i tillegg til digitale møtepunkter. Blant utdelingsstiftelsene finner vi også flere eksempler på støtte til enkeltpersoner/familier med lav inntekt, slik at de i større grad skal kunne delta på aktiviteter og dra på ferier. Flere stiftelser understreker at de etterstreber å skape et miljø der det er rom for alle, eller der alle skal være likestilt uavhengig av hvem de er. 11 prosent oppga å gi stipender, gaver eller liknende til vanskeligstilte/sårbare personer.

I caset under har vi beskrevet en stiftelse som jobber innenfor flere av områdene beskrevet over. KIM-senteret hjelper voksne med utfordringer med livsmestring og inkludering ut i arbeid gjennom tilbud om arbeidsforberedende trening og tilbyr lavterskel aktivitetstilbud, herunder gaming, på kveldstid for unge voksne. Gjennom aktivitetene får deltakerne økt trening i sosiale settinger og muligheter for å etablere nettverk. Deltakere som har besvart et evalueringsskjema svarer ifølge stiftelsen at tilbudet har gitt dem økt livskvalitet. Ifølge stiftelsen går dessuten halvparten av deltakerne som avslutter AFT i løpet av et år ut i lønnet arbeid eller gjennomtenkt utdanningsløp.

KIM-senteret

KIM-senteret ble etablert av Mental Helse Trondheim i 1998. Stiftelsen har som formål å være et senter for mennesker som har utfordringer med livsmestring og inkludering. Unge med behov for nettverk og aktivitet er også en prioritert gruppe. Senteret hjelper målgruppen ut i arbeid gjennom tilbud om arbeidsforberedende trening. I tillegg tilbyr stiftelsen et lavterskel aktivitetstilbud på kveldstid for unge voksne gjennom initiativet Bryggeloftet.

KIM-senteret	
Antall lønnede årsverk	8,5
Antall frivillige	2 faste, men tidvis opp til 4 frivillige
Formålet realiseres gjennom	Aktiviteter
Målgruppe	Voksne med utfordringer med livsmestring og inkludering.
Omfang	I underkant av 50 personer i arbeidsforberedende trening per år. I 2022 var om lag 140 deltakere innom Bryggeloftet én eller flere ganger.
Beliggenhet	Trondheim

KIM-senteret hjelper vanskeligstilte med både arbeids- trening og lavterskel fritidstilbud

KIM-senteret tilbyr tjenester som hjelper mennesker inn i arbeidslivet og sosiale arenaer, gjennom hovedsakelig to aktiviteter.

Tilbudet for å *hjelpe mennesker ut i arbeid* har vært en kjerne-aktivitet for KIM-senteret siden oppstarten av stiftelsen. I dag er stiftelsen tiltaksarrangør av arbeidsforberedende trening (AFT). AFT er et offentlig finansiert tilbud rettet mot mennesker med nedsatt arbeidsevne og behov for særlig tilrettelegging og oppfølging for å komme inn i arbeidslivet.

Målet med AFT er at deltakeren skal komme i ordinært arbeid. Gjennom tiltaket hjelper stiftelsen deltakere ut i arbeidstrening hos andre bedrifter og gir intern arbeidstrening ved deres egen brukthandel, kalt Sirkulus, ved behov. I tillegg får deltakerne karriereveiledning og tett oppfølging underveis i løpet av tiltaket. Arbeidskonsulentene etterstreber å finne karriereretninger som passer deltakernes ønsker og behov. De bidrar også med praktiske forhold som for eksempel forhandling av kontrakter for lønnstilskudd fra NAV. I tillegg kan konsulentene bidra med bistand på andre områder, som for eksempel hjelp med å skape rutiner eller å håndtere sosiale

situasjoner. En deltaker kan være i tiltaket i ett år, med mulighet til forlengelse.

Stiftelsens andre aktivitet er fritidstilbudet på Bryggeloftet. Fritidstilbudet består av ulike lavterskeltilbud for unge voksne mellom 18 og 35 år, især med utfordringer knyttet til psykisk helse eller rus. Mennesker som av andre grunner har behov for nettverk og aktivitet er også velkomne. Eksempelvis tilbyr stiftelsen rom, utstyr og instruktører til aktivitetene søm og redesign, e-sport og brettspill. I tillegg avholder stiftelsen pizzakvelder, quiz og lignende med jevne mellomrom. Noen av aktivitetene i tilbudet er utformet etter anbefaling fra distriktpsikiatrisk senter (DPS), og tilpasses kontinuerlig deltakernes ønsker og behov.

Bryggeloftet gir deltakerne en sosial kontaktflate med god oppfølging av instruktører. Flere av instruktørene har både kompetanse og erfaring innen psykisk helse og den aktuelle aktiviteten. Deltakerne får engasjere seg i en aktivitet de har interesse for, i et sosialt, trygt og inkluderende miljø. Mange av deltakerne har få andre arenaer i samfunnet å engasjere seg i, og gir uttrykk for at Bryggeloftet er en viktig sosial arena for dem.

Stiftelsens tilbud er gratis for mottakerne. Tilbudene finansieres av det offentlige og private sponsorer

Tilbud knyttet til den arbeidsforberedende treningen er finansiert av NAV gjennom en rammeavtale. KIM-senteret har også ansatte i varig tilrettelagt arbeid (VTAO) på Sirkulus, med støtte fra NAV.

Bryggeloftet ble etablert etter et anbud fra Trondheim kommune i 2019. Helsedirektoratet og Gjensidigestiftelsen har bistått med midler til Bryggeloftet.

KIM-senteret supplerer de eksisterende tilbudene for målgruppen

AFT tilbys av en rekke private bedrifter, men finansieres av NAV. Deltakerne kan selv søke seg til en av bedriftene som tilbyr arbeidsforeberedende trening. Tiltaket er underlagt de samme føringene på tvers av bedrifter, men hver enkelt bedrift vil likevel skille seg ut med sin egen spisskompetanse og fokusområder. KIM-senterets spisskompetanse er knyttet til den lange erfaringen med å jobbe med psykisk helse.

Det finnes ingen andre tilbud som tilsvarer aktivitetstilbudet Bryggeloftet i Trondheim. Det finnes for eksempel tilbud innen søm hos NAV, men aktiviteten foregår på dagtid. Dagtidstilbud kan være vanskelig å kombinere med forpliktelser som for eksempel andre tiltak fra NAV eller medisinske behandlingsløp.

Det er uvisst hvordan tilbudet ville sett ut for målgruppen i stiftelsens fravær

Selv om det ikke finnes andre tilbud som tilsvarer Bryggeloftet, er det mulig at andre aktører ville tilbudt noe lignende dersom KIM-senteret ikke var til stede. Tilbudet finansieres blant annet av Trondheim kommune etter at det ble lagt ut på anbud. Det er uklart hvordan andre aktører ville utformet og gjennomført et lignende fritidsaktivitetstilbud dersom de hadde vunnet konkurransen.

KIM-senteret bidrar til økt arbeidsdeltakelse og mestring i sosiale arenaer

Stiftelsens arbeidsforberedende trening sannsynliggjør at deltakere kommer seg ut i betalt arbeid. Av senterets siste årsrapporter fremkommer det at over halvparten av deltakerne som avslutter AFT hos KIM-senteret i løpet av ett år går ut i lønnet arbeid eller et gjennomtenkt utdanningsløp. På grunn av personvern hensyn er det imidlertid uvisst hvorvidt deltakerne forblir i arbeidslivet eller ikke.

KIM-senteret bidrar også til at deltakere får økt trening i sosiale settinger på Bryggeloftet. For flere gir det mestringsfølelse å klare å stille opp på sosiale arrangementer og å bli tryggere i aktiviteten de deltar i. De siste årene har deltakerne som har besøkt Bryggeloftet gjentatte ganger besvart et evalueringsskjema. Av disse svarer samtlige at tilbudet har gitt dem økt livskvalitet. Instruktørene har også merket seg at flere av deltakerne over tid blir mer selvdrevne og initiativtakende, og at noen har tatt kontakt med hverandre utenfor møtene på Bryggeloftet.

Stiftelsen oppgir at flere deltakere opplever det som svært betydningsfullt å ha et sted å gå til. Deltakerne gir uttrykk for at det sosiale aspektet ved aktiviteten er viktig for dem, og at

tilbudet gir dem økt livskvalitet. Deltakere med rusproblematikk får mulighet til å få et nytt nettverk skjermet for rus.

Stiftelsens erfaring med å jobbe med psykisk helse er trolig et av flere suksesskriterier i KIM-senterets arbeid

KIM-senteret kan vise til at en høy andel av deltakerne som går ut av AFT går til ordinært arbeid eller begynner et utdanningsløp. Selv oppgir stiftelsen at erfaring med psykisk helse og fokuset på å finne riktige retninger for deltakerne kan skille KIM-senteret fra andre tilbydere. Noen av de ansatte har selv historikk med psykiske helseutfordringer, som kan gi verdifull innsikt og erfaring inn i arbeidet. Senteret er også relativt lite. Stiftelsen selv beskriver seg som «familiær» og trekker fram at de får tilbakemeldinger fra deltakerne om at de skaper et miljø som oppleves som trygt.

Bryggeloftet er det eneste aktivitetstilbudet av sitt slag i Trondheim. Instruktører med kompetanse innen psykisk helse og sosialt arbeid er med på å skape et miljø som er tilpasset målgruppen. At tilbudet er gratis, tilgjengeliggjør aktivitetene for målgruppen, som ofte har dårlig råd. I tillegg er aktivitetene på kveldstid, som er med på å i større grad tilgjengeliggjøre tilbudet.

KIM-senteret ønsker å bidra med forskning på forebygging av utenforskap

For øyeblikket arbeider stiftelsen også for å få finansiering av et prosjekt rettet mot elever i videregående skole. Stiftelsen ønsker å nå ut til mennesker med risiko for utenforskap på et tidligere stadium enn de gjør i dag. Prosjektet vil ha som mål å hindre skolefravall, og vil være et utgangspunkt for forskning på forebygging av utenforskap tidligere i livet.

Ansatte fra senteret har også delt kunnskap og erfaring fra arbeidet med stiftelsen med DPS i Trondheim.

KIM-senteret etterstreber å bedre livene til mennesker som av ulike grunner trenger hjelp med livsmestring

Vi vet ikke hvor store effektene av KIM-senterets arbeid er på sikt. Vi vet heller ikke med sikkerhet hva målgruppens alternativ ville vært uten stiftelsen. Likevel er det nærliggende å anta at deltakerne får positive effekter av KIM-senteret som de kanskje ikke ville fått andre steder. Basert på deltakernes tilbakemeldinger og de ansattes observasjoner, er det sannsynlig at senteret bidrar til at flere av deltakerne får et bedre liv, med arbeidsforberedende trening og sosialt samvær på deltakernes egne premisser.

Stiftelsene bidrar til en rekke aktiviteter knyttet til sosial inkludering

Tabell 4-1 viser hvor mange aktiviteter stiftelsene som har besvart spørreundersøkelsen vår har oppgitt å ha som knytter seg til sosial inkludering. 20 prosent har oppgitt at de ikke har noen aktiviteter. Dette omfatter blant annet en del stiftelser som oppgir å i hovedsak dele ut penger/gaver. Ellers er det ganske jevnt fordelt hvor mange som oppgir å ha henholdsvis 1–2, 3–5, 6–10, 11–20 eller mer enn 20 aktiviteter. Dersom vi antar at de som har oppgitt å ha flere enn 20 aktiviteter, i gjennomsnitt har 25 aktiviteter, og tar utgangspunkt i midtnivået av de øvrige kategoriene blant de som har oppgitt minst én aktivitet, står de 202 stiftelsene som har svart noe annet enn «vet ikke» på spørsmålet for over 1500 aktiviteter totalt, eller 7,7 aktiviteter hver i gjennomsnitt. Stiftelsene kan ha telt antall aktiviteter på ulike måter. Dersom vi ser bort fra stiftelsene som har oppgitt antall aktiviteter og som også har svart at de i hovedsak realiserer formålet gjennom utdeling av penger/gaver, er gjennomsnittlig antall aktiviteter på 10,2.

Tabell 4-1 Hvor mange aktiviteter stiftelsen har som knytter seg til sosial inkludering

Antall aktiviteter	Antall svar	Andel, i prosent
0	50	20
1-2	26	10
3-5	38	15
6-10	32	13
11-20	30	12
Mer enn 20	26	10
Vet ikke	48	19

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=250.

61 prosent av stiftelsene som besvarte temaundersøkelsen og faller inn under vår definisjon av sosial inkludering, realiserer formålet sitt gjennom aktiviteter eller gjennom en kombinasjon av aktiviteter og utdeling (se Vedlegg B, Figur 0-1). Forutsatt at denne andelen og et gjennomsnitt på 10,2 aktiviteter knyttet til sosial inkludering er representativt for de rundt 2700 stiftelsene som særlig jobber for sosial inkludering (nærmere forklart i Vedlegg B), er totalt antall aktiviteter på rundt 17 000. Det gir indikasjoner på at stiftelser som særlig kan ha betydning for sosial inkludering totalt gjennomfører et stort omfang av aktiviteter i Norge, innenfor en rekke ulike områder. Samtidig er det viktig å påpeke at det er stor usikkerhet ved anslaget og at antall aktiviteter ikke trenger å henge direkte sammen med hvor mange mennesker stiftelsene når ut til eller hvor stor betydning aktivitetene har for de stiftelsene når ut til.

Stiftelsene i utvalget som delte ut midler, ga i snitt over 3 mill. kroner til sosial inkludering

I spørreundersøkelsen ba vi utdelings-/kombinasjonsstiftelser om å oppgi hvor mye de delte ut i 2022 og hvor stor andel av pengene/gavene stiftelsen delte ut i 2022 som direkte eller indirekte gikk til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor arenaer i samfunnet. Blant de 115 stiftelsene som svarte på spørsmålet, har 28 prosent oppgitt at alle penger/gaver stiftelsen delte ut i 2022 gikk direkte eller indirekte til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor arenaer i samfunnet, se Tabell 4-2. Totalt svarer 54 prosent at over halvparten av det de delte ut i 2022 gikk til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor samfunnet. Med utgangspunkt i hvor mye stiftelsene har oppgitt å dele ut i 2022, og hvor stor andel av dette som har gått til sosial inkludering, anslår vi at stiftelsene som besvarte spørsmålene i

gjennomsnitt delte ut rundt 3,2 millioner kroner til formål knyttet til sosial inkludering i 2022.¹⁰ Medianen er på rundt 100 000 kroner. Det er enkelte stiftelser som drar gjennomsnittet opp. Ser vi bort fra sparebankstiftelser og en stiftelse som sto for over 100 mill. kroner, er gjennomsnittet på om lag 750 000 kroner.

Tabell 4-2 **Andel penger/gaver og årsverk stiftelsen brukte i 2022 som direkte eller indirekte gikk til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor arenaer i samfunnet**

	Penger/gaver stiftelsen delte ut		Årsverk (sysselsatte og frivillig innsats) stiftelsen brukte til aktiviteter, tjenester e.l. for å realisere formålet	
	Antall	Andel i prosent	Antall	Andel i prosent
100 prosent	32	28	46	18
75-99 prosent	17	15	38	15
50-74 prosent	13	11	25	10
25-49 prosent	11	10	26	10
1-24 prosent	13	11	35	14
Ingenting	15	13	33	13
Vet ikke	14	12	48	19
Totalt	115	100	251	100

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023).

På grunn av sensitiviteten knyttet til hvilke stiftelser vi inkluderer, benytter vi Stiftelsestilsynets temaundersøkelse fra 2020 til å anslå totale summer stiftelsene har gitt til sosial inkludering. Vi finner noe sammenheng mellom egenkapital og hvor stor andel av utdelingene stiftelsene oppgir at går til sosial inkludering i vår egen spørreundersøkelse. Under antakelsene at sammenhengen mellom egenkapital og andel er lik for stiftelsene som besvarte temaundersøkelsen og undersøkelsen vår, og at utdelings-, holding- og kombinasjonsstiftelsene som faller inn under vår definisjon for sosial inkludering er representative for den anslåtte populasjonen som driver med sosial inkludering, gjør vi anslag på hvor store summer norske stiftelser delte ut til formål knyttet til sosial inkludering i 2018 og 2019. Vi anslår at utdelings- og kombinasjonsstiftelsene med formål om sosial inkludering i snitt delte ut 1,45 millioner kroner til sosial inkludering i 2018. For 2019 anslår vi et snitt på 1,47 millioner kroner. 56 prosent av stiftelsene som besvarte temaundersøkelsen og faller inn under vår definisjon av sosial inkludering, realiserer formålet sitt gjennom utdelinger eller gjennom en kombinasjon av aktiviteter og utdeling (se Vedlegg B, Figur 0-1). Gitt at populasjonen av stiftelser med formål knyttet til sosial inkludering var av samme størrelse i 2020 som det vi antar for øvrig i rapporten, anslår vi at norske stiftelser delte ut om lag 2,5 milliarder 2022-kroner både i 2018 og i 2019 direkte eller indirekte til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor arenaer i samfunnet.¹¹ Det er stor usikkerhet ved anslaget. Likevel er tallet en indikasjon på at omfanget på stiftelsers økonomiske bidrag til sosial inkludering i Norge er stort og av betydning.

¹⁰ Vi har her sett bort fra stiftelsene som oppga «Vet ikke» på spørsmålet om hvor stor andel av utdelingene som går til sosial inkludering og beregnet et anslag for utdelinger/gaver til sosial inkludering ved å se på midtverdien for hvert av alternativene. N=100.

¹¹ I spørreundersøkelsen til stiftelser observerer vi at stiftelser med større egenkapital i større grad oppgir å dele ut høyere andeler til sosial inkludering. Vi deler inn stiftelsenes egenkapital, hentet fra Stiftelsesregisteret, i kvartiler. Ved å regne ut anslag på vektete snitt av hvor store andeler av utdelingene stiftelsene gir til sosial inkludering, finner vi at små, mellomstore og store stiftelser i snitt gir henholdsvis 45 prosent, 54 prosent og 59 prosent av utdelingene til sosial inkludering. Størrelsene på stiftelsene avgjøres av hvilket kvartil egenkapitalen deres befinner seg i (første, andre og tredje, eller fjerde kvartil). Vi bruker disse andelene på stiftelser som kun eller delvis deler ut penger i tema-

Ser vi på årsverk, både sysselsatte og frivillig innsats, som stiftelsen brukte til aktiviteter, tjenester eller liknende i 2022, svarer 43 prosent at mer enn halvparten ble benyttet til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor arenaer i samfunnet. 19 prosent oppgir å ikke vite, jf. Tabell 4-2. Blant de 203 som har svart noe annet enn vet ikke, er vektet gjennomsnitt på rundt 50 prosent.

4.1.2 Hvor mange personer i målgruppen når stiftelsene ut til?

Hvilke resultater stiftelsene bidrar til handler blant annet om hvordan de påvirker målgruppen, i form av økt deltakelse på aktiviteter, økt kompetanse eller annet, og hvor mange stiftelsene når ut til. Det er et stort spenn i hvor omfattende stiftelsen tilbud er, og hvor mange som berøres av tilbudene. Noen av stiftelsene oppgir også at det er vanskelig å anslå hvor mange som berøres av tilbudene. I undersøkelsen kunne stiftelsene svare på hvor mange barn og unge, og øvrige personer, de anslår at de nådde ut til i 2022 gjennom aktiviteter, utdelinger og gaver som kan ha betydning for sosial inkludering. Stiftelsene som svarte utdypende om en spesifikk aktivitet kunne også oppgi hvor mange de nådde ut til gjennom den konkrete aktiviteten, og hvor mange timer hver person i gjennomsnitt brukte på aktiviteten.

165 stiftelser har oppgitt konkrete anslag for hvor mange øvrige personer de når ut til.¹² Totalt har stiftelsene oppgitt å nå ut til ca. 365 000 personer utover barn og unge i 2022. I gjennomsnitt tilsvarer dette om lag 2200 personer per stiftelse. Medianen¹³ ligger imidlertid langt lavere - på rundt 100. Forskjellen mellom gjennomsnitt og median kan forklares med at enkelte stiftelser har oppgitt å nå ut til svært mange personer, mens de fleste stiftelser når ut til færre. Dersom vi ser bort fra de ni stiftelsene som har oppgitt å nå ut til 10 000 personer eller mer i 2022, er gjennomsnittet på i underkant av 500 personer (totalt om lag 75 000 personer). Det er viktig å påpeke at stiftelsene kan nå ut til de samme personene, og at man dermed ikke uten videre kan legge til grunn aggregerte tall uten å justere for dette.

Stiftelsene som svarte for en konkret aktivitet relatert til sosial inkludering svarte i gjennomsnitt at om lag 1500 personer i målgruppen deltok i eller ble berørt av aktiviteten i 2022.¹⁴ Dersom vi ser bort fra de tre stiftelsene som oppga 10 000 personer eller mer, er gjennomsnittet på i underkant av 400 personer. Medianen ligger på 100. For å få et bedre grunnlag for å si noe om omfanget av aktivitetene, spurte vi også om hvor mange timer hver enkelt person i målgruppen i gjennomsnitt brukte på aktiviteten i 2022. Stiftelsene svarte i gjennomsnitt at hver person som deltok i aktiviteten brukte 170 timer.¹⁵ Medianen er på rundt 30 timer per person i løpet av et år. 60 stiftelser har oppgitt anslag på over 0 både for antall personer som deltok i eller ble berørt av aktiviteten og antall timer hver person brukte på aktiviteten. Totalt oppgir disse stiftelsene over 5 mill. aktivitetstimer, eller 2870 årsverk.¹⁶

undersøkelsen, som også faller inn under vår definisjon av sosial inkludering. Stiftelsene gir i snitt 1,4 og 1,5 millioner kroner til sosial inkludering i 2018 og 2019. Vi aggregerer summen til vår antatte populasjon på om lag 1500 utdelings- og kombinasjonsstiftelser, og anslår at stiftelsene i sum delte ut om lag 2,5 milliarder 2022-kroner til sosial inkludering.

¹² Vi har kun inkludert stiftelser som har oppgitt konkrete anslag i tall. 22 av stiftelsene oppga å nå ut til 0 øvrige personer i 2022. Ser vi bort fra stiftelsene som har svart 0, er snittet på litt mer enn 2500 og medianen på 150.

¹³ Median er det midterste tallet dersom vi sorterer alle observasjoner i stigende rekkefølge.

¹⁴ 98 stiftelser oppga totalt rundt 150 000 personer.

¹⁵ 64 stiftelser besvarte spørsmålet. Enkelte har gitt anslag som er såpass høye at vi ikke anser dem som sannsynlige. I utregningen av gjennomsnittet har vi tatt ut to stiftelser som oppga at hver person i snitt brukte 4000 timer eller mer på aktiviteten.

¹⁶ Forutsatt 1750 timer i et årsverk.

157 av stiftelsene har oppgitt konkrete anslag for hvor mange barn og unge de nådde ut til i 2022.¹⁷ I gjennomsnitt oppgir disse å ha nådd ut til over 2000 barn og unge, eller totalt rundt 323 000. Medianen er imidlertid langt lavere, og ligger på rundt 50 barn og unge blant de som har svart. Ser vi vekk fra stiftelsene som har oppgitt 0, er gjennomsnittet på over 2600 og medianen på litt over 100. Årsaken til at det er såpass stor forskjell mellom gjennomsnitt og median, er at enkelte av de større stiftelsene når ut til svært mange barn og unge og dermed trekker opp gjennomsnittet. Ser vi bort fra de sju stiftelsene som har oppgitt å nå ut til 10 000 barn og unge eller mer, er gjennomsnittet på rundt 550 barn og unge (eller litt over 700 dersom vi ser vekk fra de som har svart 0). Uansett gir svarene indikasjoner på at stiftelsene når ut til mange barn og unge i løpet av ett år. Som vi viste i kapittel 4.1.1, oppgir også godt over halvparten av respondentene at de retter seg mot barn og unge. Disse jobber på en rekke ulike områder og måter for å nå ut til barn og unge. «For ALLE!» er en del av Sparebankstiftelsen SR-Banks satsinger, og er ett eksempel på hvordan stiftelser kan bidra til reduksjon og forebygging av økonomisk utenforskap blant barn og unge. Caset er beskrevet under og illustrerer at stiftelser kan jobbe på mange ulike måter for å realisere formålet sitt.

¹⁷ Vi har kun inkludert de stiftelsene som har oppgitt konkrete anslag i tall.

FOR ALLE!

FOR ALLE! er en del av Sparebankstiftelsen SR-Banks portefølje av satsninger for allmennyttige formål. Satsingens mål er å bidra til reduksjon og forebygging av økonomisk utenforskap blant barn og unge.

Sparebankstiftelsen ble etablert i 2012, med formål om å utøve og opprettholde eierskap av SpareBank 1 SR-Bank. Overskudd fra eierskapet kan brukes til allmennyttige formål på Sør-Vestlandet. *FOR ALLE!* ble etablert i 2017, og er i dag hovedsatsingen blant stiftelsens til sammen fem allmennyttige formål. I juli 2024 vil SpareBank 1 SR-Bank og SpareBank Sør-Øst-Norge fusjonere og endre navn til SpareBank Sør-Norge. Etter fusjonen dekker *FOR ALLE!* områdene fra Alver kommune utenfor Bergen og sørover til Arendal og i Oslo.

FOR ALLE!	
Årsverk*	1
Antall frivillige	0
Formålet realiseres gjennom	Aktivitet og utdeling
Målgruppe	Aktører som jobber mot økonomisk utenforskap blant barn og unge.
Omfang	I 2023 var det 450 deltakere på <i>FOR ALLE!</i> -konferansen. <i>FOR ALLE!</i> fordelte 43 millioner kroner gjennom 294 gaver. 33 millioner var støtte til prosjekter og 10 millioner var aktivitetsstøtte til lag og foreninger.
Beliggenhet	Sør-Vestlandet

* Årsverk og frivillige i *FOR ALLE!*. Antallet dekker ikke årsverk og frivillige i Sparebankstiftelsen for øvrig eller hos aktørene som mottar utdelinger fra stiftelsen.

FOR ALLE! jobber med og gir økonomisk støtte til aktører som er rettet mot barn og unge

FOR ALLE! har til sammen delt ut 115 millioner kroner til aktører som jobber med barn og unge siden oppstarten i 2017. Arbeidet er delt i to innsatsområder – koordinerings- og nettverksfremmende arbeid, og aktivitetsstøtte.

Koordinerings- og nettverksfremmende arbeid gjøres gjennom den årlige *FOR ALLE!*-konferansen og påfølgende workshops. Formålet med arbeidet er deling av erfaring, kompetanse og idéer, å fremme samarbeid mellom aktørene, og å identifisere prosjekter *FOR ALLE!* vil støtte

økonomisk. Arbeidet retter seg mot aktører som jobber med barn og unge. Foreninger, organisasjoner, stiftelser, næringslivet og det offentlige får felles arenaer gjennom stiftelsens arbeid. Utover konferansen arrangerer *FOR ALLE!* workshops og fasiliteter for å stimulere til samarbeid, dialog og nettverk mellom relevante aktører, samt utdeling av prosjektstøtte. Koordineringsarbeidet til *FOR ALLE!* ble satt i gang fordi stiftelsen så at det var lite samarbeid på tvers av aktører som arbeidet mot de samme målgruppene. Formålet er at strukturelle endringer i aktørenes samarbeid skal gjøre sparebankstiftelsens arbeid overflødig over tid.

Stiftelsen deler også årlig ut flere millioner kroner i aktivitetsstøtte. Aktivitetsstøtten går til lag og foreninger som har tilbud for barn og unge, og er opp til 50 000 kroner av gangen. Mottakerne kan for eksempel bruke midlene til utstyr, medlemskontingenter og utgifter i forbindelse med egenandel til turer. Utdelingene komplementerer nettverket av andre offentlige og private støtteordninger. Støtten skal bidra til at barn og unge som ellers ikke ville hatt råd til å delta på aktiviteter får et godt aktivitetstilbud.

FOR ALLE! finansieres av overskudd fra eierskap i SR-Bank

Arbeidet og utdelingene finansieres med overskudd fra eierskapet i SpareBank 1 SR-Bank. Siden oppstarten i 2017 er det stadig mer midler fra stiftelsen som brukes til *FOR ALLE!*.

FOR ALLE! skaper en møteplass for aktører og gir økonomisk støtte til prosjekter, lag og foreninger

FOR ALLE!-konferansen fungerer som en møteplass og arena for kunnskaps- og erfaringsdeling, samt en arena for å identifisere prosjekter som kan motta prosjektstøtte. Hvert år er det flere hundre deltakere på konferansen. Stiftelsen avholder workshops i Bergen, Haugesund, Stavanger og Kristiansand i etterkant av konferansen. I 2023 var 90 organisasjoner representert på workshopene.

FOR ALLE! aktivitetsstøtte har bidratt med titalls millioner kroner til lag og foreninger for barn og unge på Sør-Vestlandet. I 2023 var aktivitetsstøtten til sammen på om lag ti millioner kroner.

Stiftelsen har en unik funksjon gjennom koordineringsarbeidet, og støtter aktører som arbeider med inkludering av barn og unge på Sør-Vestlandet

FOR ALLE! har endret samhandlingen mellom aktører som arbeider for barn og unge i byene på Sør-Vestlandet. Stiftelsen viser til at det nå er mer profesjonalitet og helhet i tilbudene ut mot barn og unge.

Særlig i Haugesund har koordineringsarbeidet bidratt til at barn og unge i dag har et langt mer omfattende aktivitets-tilbud enn tidligere. Stiftelsen peker på at strukturen i samarbeidet mellom aktører i Haugesund er endret. Aktører oppgir ifølge stiftelsen at de i langt større grad samarbeider om å gi et helhetlig og bedre tilbud til målgruppen. Aktørene spiller på egne styrker og utfyller hverandre i større grad enn før. De ser sammen hvor det er huller i tilbudet til målgruppen, og arbeider og søker finansiering deretter. For eksempel er det i dag enkelt for målgruppene å finne interessante aktiviteter gjennom en ny, felles timeplan flere aktører har gått sammen om. I 2022 og 2023 arrangerte Røde Kors, Forandringshuset og Kirkens Bymisjon, med støtte fra blant annet FOR ALLE!, en lengre sommerfestival for barn og barnefamilier. En rekke lag og foreninger stilte også opp på festivalen. Heller enn å arrangere enkelte frittstående arrangementer, har de skapt et omfattende, helhetlig tilbud med mellom 800 og 1000 deltakere per år.

Koordineringsarbeidet har også bidratt til å realisere en rekke vellykkede prosjekter. FOR ALLE! delte ut 33 millioner kroner i prosjektstøtte i 2023 alene. For eksempel er *Fritidsfond*, et kommunalt fond for å støtte barn fra lavinntektsfamilier inn i organiserte fritidsaktiviteter, opprettet i Kristiansand med finansiering av FOR ALLE!. Barn og unge som ellers ikke ville kunnet delta i aktiviteter på lik linje som jevnaldrende får muligheten gjennom fondet. Ordningen gir også tilgang på utstyr til å ta del i friluftsliv og uteaktiviteter på skolen. Andre prosjekter som for eksempel *Prosjekt AKSEPT* i Sandnes og *CVidere* i Kristiansand er også gjort mulig gjennom FOR ALLE!s koordinering og prosjektstøtte. Det er uvisst hvor mange de forskjellige prosjektene når ut til totalt, eller hvilke synergieffekter de gir. For eksempel når livsmestringsprogrammet prosjekt AKSEPT alene ut til over 200 enkeltindivider og familier som lever i lavinntekt i uken, med mål om å gi målgruppen bedre helse, livskavitet og økt deltakelse i samfunnet.

I tillegg bidrar aktivitetsstøtten til at mottakere kan tilby barn og unge et godt tilbud av fritidsaktiviteter uavhengig av målgruppens økonomiske situasjon. Støtten kan bidra til at barn og unge i større grad får tilgang til aktiviteter og fellesskap, for eksempel gjennom subsidierte kontingenter.

FOR ALLE! fyller en rolle ingen andre har tatt til nå

FOR ALLE! dekker behov som ikke tidligere er møtt. Det er vanskelig å si hvorvidt andre ville gjort et tilsvarende koordineringsarbeid over tid.

Under forutsetningen om at andre ikke ville møtt behovet for koordinering, ville alternativet trolig vært at aktører i

mindre grad hadde samarbeidet om å tilby like gode, helhetlige tilbud til målgruppene som de gjør i flere byer i dag. Ideer ville ikke blitt til, og prosjekter ville ikke blitt finansiert eller gjennomført. Stiftelsen oppgir selv at FOR ALLE!-konferansen er særlig unik siden det ikke bare er en arena for å snakke sammen, men også er en arena der ting skapes.

Det er flere andre som tilbyr lignende støtteordninger som aktivitetsstøtten. For eksempel er det diverse andre stiftelser, private bedrifter og offentlige instanser som deler ut midler til prosjekter eller aktivitetsstøtte til lignende målgrupper. Med tanke på aktivitetsstøttens omfang er det likevel mulig at flere aktører ikke ville funnet tilsvarende støtte. Med de store beløpene stiftelsen deler ut er det trolig flere prosjekter som ikke ville blitt gjennomført, eller gjennomført i samme omfang, og lag og foreninger som ikke ville kunnet tilby like gode aktiviteter til barna, eller måttet ta mer betalt for tilbudene sine.

FOR ALLE! ønsker å skape varige endringer. Derfor gjennomfører de forskning og deler kompetanse og erfaring med andre.

I 2022 ble et forskningsprosjekt i samarbeid med Fafo, UiB og NORCE satt i gang. Prosjektet tar for seg både kvantitativ og kvalitativ forskning på enkelttiltak og koordineringstiltak fra FOR ALLE!. Målet med prosjektet er evidensbasert kunnskap om hvordan gi varig reduksjon av og forebygging mot utenforskap blant barn og unge. Med store summer som utdeles kan det være mye å hente på kunnskap om hva slags prosjekter og utdelinger som gir gode og varige resultater for målgruppen. Forskningen kan bidra til at stiftelsens bidrag vil få større og mer varige effekter på reduksjon og forebygging av utenforskap. Resultatene kan også være nyttige for andre aktører som deler ut midler til lignende formål. Å dele kompetanse og erfaring er en del av FOR ALLE!s kjernevirksomhet. Resultatene vil derfor både deles på FOR ALLE!-konferansen og publiseres i en forskningsrapport

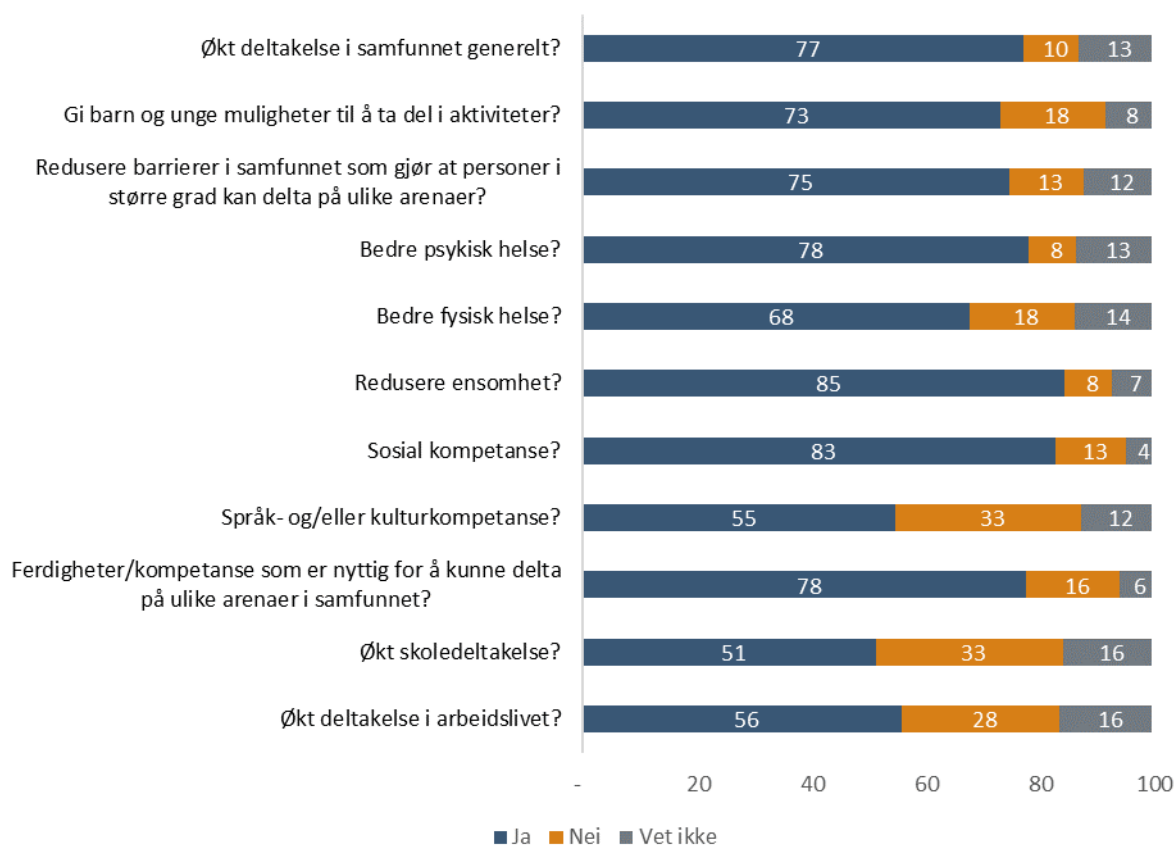
4.1.3 Hva er effektene av stiftelsenes arbeid innenfor sosial inkludering?

Aktiviteten og resultatene beskrevet i de foregående delkapitlene kan bidra til effekter for personer i målgruppen og for samfunnet for øvrig. Vi er særlig interessert i å avdekke hvorvidt det stiftelsene gjør kan bidra til å forebygge eller redusere utenforskap, og ha betydning for områder som kan være viktig for sosial inkludering.

Stiftelsene bidrar på områder av betydning for sosial inkludering

Figur 4-5 oppsummerer hvordan stiftelsene som har besvart vår spørreundersøkelse oppfatter at de bidrar på områder som kan ha betydning for sosial inkludering. Alle områdene i figuren kan knyttes mer eller mindre direkte til brukereffekter. For hvert av områdene oppgir en stor andel av respondentene at det er sannsynlig at stiftelsen bidrar. Totalt oppgir flest å bidra til å redusere ensomhet (85 prosent) og sosial kompetanse (83 prosent). Under går vi nærmere inn på noen av områdene stiftelsene kan bidra på og drøfter mulige samfunnsøkonomiske implikasjoner. Det er samtidig viktig å påpeke at mange av områdene henger tett sammen og kan påvirke hverandre.

Figur 4-5 Er det sannsynlig at stiftelsen bidrar til følgende? I prosent.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=202–227

Stiftelsene gir barn og unge muligheter til å delta i aktiviteter og kan ha særlig betydning for lavinntektsfamilier

I 2021 var det 110 700 barn, tilsvarende 11,3 prosent, som tilhørte en husholdning med vedvarende lave husholdningsinntekter.¹⁸ Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier kan ha høyere risiko for å oppleve sosial eksklusjon, både i barndommen og senere i livet. Dette kan skyldes en rekke faktorer, inkludert begrenset tilgang til sosiale og kulturelle ressurser, stigmatisering og mindre sosialt nettverk. Som beskrevet i rapporten fra ekspertgruppe om barn i fattige familier nedsatt av Barne- og familiedepartementet (2023), kan oppvekst i lavinntekt bety lavere deltakelse i barnehage og fritidsaktiviteter, dårligere boforhold, svakere skoleresultater, mindre utdanning, dårligere helse og økt risiko for å ha lav inntekt og stå utenfor arbeidslivet som voksen. Tiltak som bidrar til å redusere forskjeller som følge av dårlig økonomi kan med andre ord ha mye å si for sosial inkludering. I sektorrapport om folkehelse 2021 (Helsedirektoratet, 2021) påpekes det at deltakelse i fritidsorganisasjoner kan ha en forebyggende effekt på ensomhet, utenforskap og risikoatferd, og at andelen som ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter er større blant de med lav sosioøkonomisk status. Regjeringen ønsker å redusere økonomiske og sosiale forskjeller og å bidra til like muligheter for alle barn og unge. Det er satt i gang et arbeid med en stortingsmelding om temaet som skal komme i 2025.¹⁹

Nesten tre fjerdedeler av de som har besvart spørreundersøkelsen vår oppgir at stiftelsen sannsynligvis bidrar til å gi barn og unge muligheter til å delta i aktiviteter. Dette kan ha særlig betydning for barn som vokser opp i lavinntektsfamilier. Som omtalt tidligere i rapporten, er det også en høy andel stiftelser som oppgir å ha barn og unge som målgruppe. Et eksempel på en stiftelse som jobber for å gi alle barn og unge mulighet til å delta i idrett og fysisk aktivitet er Zuccarello-stiftelsen, som selv uttaler at de gjennom sitt arbeid skal « redusere utenforskap ved å bidra til å skape sterke og trygge barn, et mer inkluderende samfunn og bedre integrering ». ²⁰ Som vi beskrev i kapittel 4.1.1, oppga 27 prosent av stiftelsene også å tilby gratis eller rabattert pris på aktiviteter, utstyr, tjenester eller liknende. Slike tiltak kan blant annet ha betydning for sosial inkludering gjennom å redusere barrierer for deltakelse blant personer fra lavinntektsfamilier. Stiftelsene nevner også en rekke ulike aktiviteter og tiltak for eksempel innenfor kultur og idrett, og eksempler som leksehjelp og støtte til unge fra lavinntektsfamilier til å ta førerkort. BUA er også et eksempel på en stiftelse som ønsker å bidra til inkludering og deltakelse blant barn og unge uavhengig av sosioøkonomisk status ved å styrke og synliggjøre ordninger for utlån av sport og friluftsutstyr.

Stiftelser oppgir også å bidra til bedre fysisk og psykisk helse

Vi ser også av Figur 4-5 at henholdsvis 68 og 78 prosent oppgir at stiftelsen sannsynligvis bidrar til bedre fysisk og psykisk helse. I tillegg til at fysisk og psykisk helse kan ha betydning for flere områder av betydning for sosial inkludering, som arbeidsdeltakelse, er det også en klar sammenheng mellom sosiale og økonomiske forhold og helse, som blant annet diskutert i St.meld. nr. 20 (2006–2007). Helse, og andre faktorer nevnt i figuren, kan igjen henge sammen med deres livskvalitet, som vi ser nærmere på under.

Stiftelser kan bidra til bedre fysisk og/eller psykisk helse på mange ulike måter. Noen stiftelser gir tilbud til personer med konkrete utfordringer, for eksempel rehabilitering for personer med syns- og hørselsnedsettelse, habiliteringstilbud til personer med ulike diagnoser eller funksjonsnedsettelse med aktiviteter og oppfølging, individuelt tilrettelagt hjelpe- og veiledningstiltak til personer som har falt utenfor eller står i faresonen for å gjøre det eller tverrfaglig spesialisert rehabilitering for personer med kompleks og alvorlig epilepsi. Enkelte stiftelser poengterer at personene de retter seg mot gjerne strever med utenforskap og har erfaringer med

¹⁸ <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-med-vedvarende-lavinntekt-i-2021> [Lastet ned 21. januar 2024]

¹⁹ [Regjeringen styrker innsatsen i arbeidet for sosial utjevning - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/Regjeringen-styrker-innsatsen-i-arbeidet-for-sosial-utjevning-regjeringen.no) [Lastet ned 21. januar 2024]

²⁰ <https://zuccarellostiftelsen.no/om-stiftelsen/> [Lastet ned 20. januar 2024]

avvisning. Stiftelser tilbyr også aktivitetstilbud til både voksne, barn og unge som kan ha betydning for helse, som fotballtrening, skidager og uteaktiviteter. Aktiviteter knyttet til å ferdes i naturen sammen med andre kan ha positiv betydning for både fysisk og psykisk helse.

Økt deltakelse i arbeid og skole kan potensielt gi store effekter for bruker og samfunn

Å være i arbeid er viktig både for den enkelte person og for samfunnet i stort. Det er i dag likevel en rekke personer som står utenfor arbeidslivet. Ifølge SSB var 3,7 prosent av arbeidsstyrken arbeidsledige per november 2023.²¹ Som arbeidsledige regnes personer som ikke har jobb, prøver å få seg jobb og er tilgjengelig for å begynne å jobbe. Ifølge tall fra NAV mottok 366 000 personer mellom 18 og 67 år uføretrygd ved utgangen av september 2023, tilsvarende 10,4 prosent av befolkningen.²² Enkelte grupper står i større grad utenfor arbeidslivet enn øvrig befolkning, for eksempel funksjonshemmede²³. Utenforskap medfører store samfunnsøkonomiske kostnader. Oslo Economics mfl. (2021) kom fram til at samfunnsøkonomiske kostnader ved utenforskap fra arbeidslivet for de som ikke fullfører videregående skole utgjør 73 milliarder kroner per år, i tillegg til ikke-prissatte kostnader som dårligere helse og livskvalitet. Samlet, offentlig ressursbruk rettet mot marginalisering og utenforskap var ifølge rapporten på 314 milliarder kroner i 2021, med samfunnsøkonomiske kostnader på 150 milliarder kroner (differansen knytter seg blant annet til at noe er overføringer). Høye samfunnsøkonomiske kostnader av utenforskap, tilsier også at det kan være store samfunnsøkonomiske gevinster av å redusere utenforskap. Ifølge en analyse av Arbeidsforskningsinstituttet AFI og Proba samfunnsanalyse (2023) vil en 15 prosent økning i sysselsettingsraten til personer med funksjonsnedsettelse gi 26,7 milliarder kroner i samfunnsøkonomisk gevinst over en tiårsperiode, eller 1,3 millioner per person som kommer i arbeid.²⁴ I en rapport om samfunnsøkonomiske konsekvenser av marginalisering blant ungdom, ble netto nåverdi av arbeidsinnsats anslått til 10,6 mill. kroner per person (gitt et lavt betalt yrkesliv) (Rasmussen, A. Dyb, Heldal, & Strøm, 2010). Dette tilsvarer om lag 15 mill. 2023-kroner. Det kan med andre ord være store samfunnsøkonomiske gevinster ved å øke arbeidsdeltakelse og unngå utenforskap. Dersom stiftelsene faktisk bidrar til økt deltakelse i arbeidslivet, har dette mye å si for den enkelte personen det gjelder og personens familie og nærstående, og har potensiell stor verdi for samfunnet. Gevinstene avhenger blant annet av hvor mange personer som faktisk får høyere arbeidsdeltakelse som følge av stiftelsenes arbeid og hva som alternativt ville vært utfallet for målgruppen uten stiftelsens arbeid.

56 prosent av stiftelsene som besvarte spørsmålet har oppgitt at det er sannsynlig at stiftelsen bidrar til økt deltakelse i arbeidslivet, jf. Figur 4-5. Til sammenlikning oppga 29 prosent av stiftelsene å gi arbeidstrening/kompetanseheving eller liknende, jf. Figur 4-4. Det er altså en høyere andel stiftelser som mener de bidrar til økt arbeidsdeltakelse enn de som direkte oppgir å tilby arbeidstrening/kompetanseheving. Det henger trolig sammen med at en rekke ulike faktorer påvirker arbeidsdeltakelse. Mulighetene til å delta i arbeid kan blant annet begrenses av utfordringer med psykisk og/eller fysisk helse, samtidig som at det å være i arbeid kan gi positive helseeffekter.²⁵ Fysisk tilrettelegging for personer med utfordringer, språk- og/eller kulturkompetanse

²¹ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/arbeidsledighet-i-norge> [Lastet ned 20. januar 2024]

²² <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/aap-nedsatt-arbeidsevne-og-uforetrygd-statistikk/nyheter/10-4-prosent-var-uforetrygd-i-3-kvartal> [Lastet ned 20. januar 2024]

²³ I 2018 var andelen sysselsatte med funksjonshemming i alderen 15–66 år på 44 prosent, sammenlignet med 74 prosent for hele befolkningen. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/potensial-for-flere-funksjonshemmede-i-arbeid> [Lastet ned 26. januar 2024]

²⁴ Det er lagt til grunn forutsetninger om at en tredjedel kommer i ordinært arbeid og to tredjedeler kommer i arbeid med støtte, og en reduksjon i andel som mottar arbeidsavklaringspenger.

²⁵ Se bl.a. FHI (2015) <https://www.fhi.no/publ/2015/sammenheng-mellom-arbeid-og-god-helse/> og Nasjonalt kompetansesenter for arbeidsrettet rehabilitering (2023) <https://arbeidoghelse.no/faqveileder/teoretisk-grunnlag/sammenheng-mellom-arbeid-og-helse/> [Lastet ned 20. januar 2024]

eller holdninger blant arbeidsgivere kan også spille inn. En studie fra 2021 viste for eksempel at rullestolbrukere blir diskriminert i arbeidslivet (Bjørnshagen & Ugreinov, 2021). Flere av kategoriene i Figur 4-5 kan med andre ord også ha betydning for målgruppens muligheter for å delta i arbeidslivet. Det gjelder for eksempel ferdigheter/kompetanse som er nyttig for å kunne delta på ulike arenaer i samfunnet (som 78 prosent oppgir å bidra til) og språk- og/eller kulturkompetanse (som 55 prosent oppgir å bidra til).

Stiftelser kan bidra til økt arbeidsdeltakelse på flere ulike måter. Noen stiftelser retter seg eksempelvis mot å gi hjelp til personer med psykiske utfordringer (se for eksempel caset om KIM-stiftelsen) eller folk som har hull i CVen. Stiftelsen HELT MED er et annet eksempel på en stiftelse som jobber for å bidra til mangfold og inkludering ved at det opprettes arbeidsplasser for mennesker med utviklingshemming, utviklingsforstyrrelser og lærevansker, og at målgruppen blir rekruttert inn i slike jobber og får oppfølging og opplæring.²⁶ Modellen er forsket på og pekes blant annet på som et eksempel på sosialt entreprenørskap som bidrar til økt arbeidsinkludering (Gjertsen, Melbøe, & Hauge, 2021).

Det å fullføre videregående opplæring kan være en spesielt viktig faktor for å forhindre fremtidig utenforskap, som også omtalt overfor. I en analyse av unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET), påpeker forfatterne at det mest oppsiktsvekkende funnet i litteraturgjennomgangen deres er hvor fremtredende relasjonelle utfordringer er blant gruppen og at brutte eller manglende relasjoner og tilhørighet virker å spille en rolle i risikofaktorene for å havne utenfor skole og arbeidsliv (Fyhn, Radlick, & Sveinsdottir, 2021). Samtidig virker det relasjonelle aspektet å være en nøkkel for å gi god oppfølging. 51 prosent av stiftelsene som besvarte spørsmålet oppgir å bidra til økt skoledeltakelse, hele 85 prosent oppgir å bidra til å redusere ensomhet og 83 prosent å bidra til sosial kompetanse, jf. Figur 4-5. Et eksempel på en stiftelse som jobber for å forebygge frafall fra skole og samfunn er Abildsø gård, som gjennom «Skolegård» én dag i uka retter seg mot elever med høyt skolefravær eller som strever faglig og sosialt.²⁷ Caset om Dale Oen bakerst i dette delkapittelet illustrerer hvordan en stiftelse kan bidra til økt skoledeltakelse og fullføring av skole gjennom å bidra til økt mestringsfølelse og forsterket selvbylde blant ungdom. Stiftelsen peker blant annet på fleksibiliteten i å kunne utforme et skreddersydd opplegg som avgjørende for å oppnå de resultatene man ser.

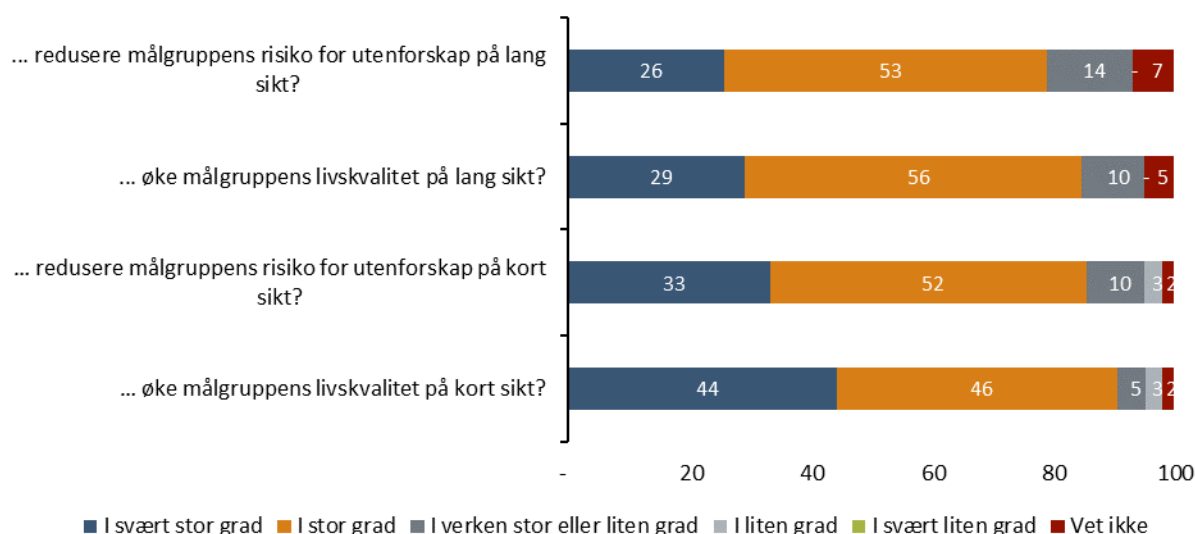
En majoritet av stiftelsene mener aktiviteten bidrar til å øke livskvalitet og redusere risiko for utenforskap

Vi har også spurt stiftelser som har oppgitt informasjon om konkrete aktiviteter hvorvidt de mener at aktiviteten bidrar til å øke målgruppens livskvalitet og redusere risiko for utenforskap. Som vi ser av Figur 4-6, oppgir over 90 prosent at aktiviteten bidrar til å øke målgruppens livskvalitet på kort sikt i stor eller svært stor grad, og 85 prosent å øke livskvaliteten på lang sikt. En høy, men noe lavere andel av respondentene mener at aktiviteten bidrar til å redusere målgruppens risiko for utenforskap i stor eller svært stor grad på henholdsvis kort sikt (85 prosent) og lang sikt (79 prosent). Svarene indikerer at aktiviteter som stiftelser gjennomfører kan ha mye å si for de personene de når ut til. Vi vet imidlertid ikke hvor representative svarene er for øvrig populasjon.

²⁶ <https://heltmed.no/om-helt-med/det-unike-med-helt-med> [Lastet ned 26. januar 2024]

²⁷ <https://www.abildso.org/mer-informasjon-skolegrd>

Figur 4-6 I hvilken grad stiftelsene som har svart på spørsmål om en konkret aktivitet mener aktiviteten bidrar til å øke målgruppens livskvalitet og redusere risiko for utenforskap på kort og lang sikt. I prosent.

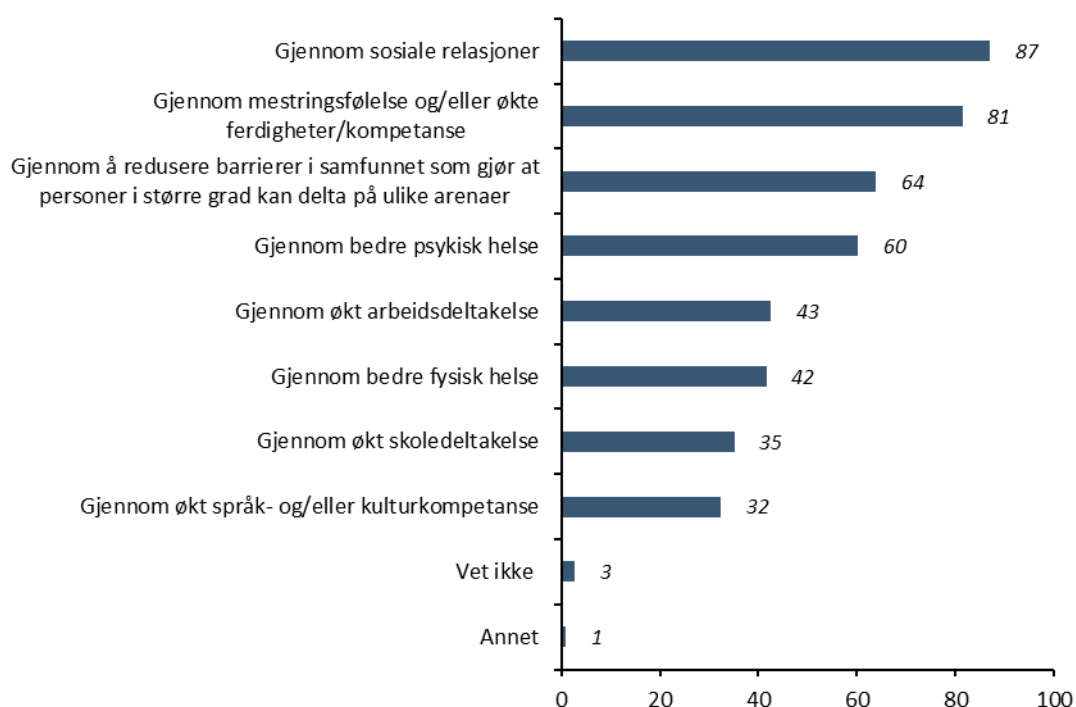
Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=105–108

Stiftelser tilrettelegger for sosiale relasjoner som kan bidra til økt livskvalitet

Stiftelsene oppgir å bidra til økt livskvalitet og redusert risiko for utenforskap på ulike måter. Mange av stiftelsene presiserer viktigheten av å bidra til sosiale relasjoner, og at samhold er forbundet med glede, trivsel og bedret hverdag. Blant annet skaper stiftelser møteplasser, gjennom festivaler, fritidstilbud, sosiale tilbud eller annet. Disse arenaene gjør at man kan treffe andre både i liknende situasjoner som en selv og andre personer man ellers ikke i like stor grad ville møtt. Flere tilrettelegger for eksempel for møter mellom yngre og eldre – som både bidrar til å forebygge ensomhet og utenforskap blant sårbare eldre, samtidig som det kan bidra til sosial inkludering blant unge gjennom sosiale møter og økt kunnskap. Som vi ser av Figur 4-7, oppgir et stort flertall (87 prosent) av stiftelser som har svart på spørsmål om konkrete aktiviteter at aktiviteten kan bidra til økt livskvalitet eller redusert risiko for utenforskap gjennom sosiale relasjoner. Samtidig er det som tidligere nevnt mange faktorer som spiller sammen og påvirker bildet. 81 prosent oppgir å bidra til økt livskvalitet eller redusert risiko for utenforskap gjennom mestringsfølelse, økte ferdigheter eller kompetanse. Funnene på aktivitetsnivå samsvarer i stor grad med det overordnede bildet av stiftelsenes bidrag, jf. Figur 4-5.

Figur 4-7

På hvilke måter aktiviteten kan bidra til økt livskvalitet og/eller redusert risiko for utenforskap, blant stiftelsene som har svart på spørsmål om en konkret aktivitet, i prosent. Flere svar mulig.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=108

Flere av stiftelsene jobber for å gi like muligheter for alle

Flere stiftelser fremhever at de bidrar til å gi like muligheter for alle. Vi ser også av Figur 4-7 at 64 prosent mener aktiviteten kan bidra til økt livskvalitet eller redusert risiko for utenforskap gjennom å redusere barrierer i samfunnet som gjør at personer i større grad kan delta på ulike arenaer. For eksempel tilbyr stiftelser åpne arrangementer og gir støtte til vanskeligstilte. Én skriver for eksempel at de tilbyr juletilstelninger for personer som ellers ikke har noen å feire jul med. Blant stiftelsene som leier ut boliger til vanskeligstilte, påpekes det av flere at de stimulerer til sosial kontakt og økt livskvalitet blant beboerne. Én sier for eksempel at de tilbyr utleieboliger av en annen standard enn hva alternativet deres er, slik at de får en anstendig plass å bo uten å føle at de har en «sosialbolig».

Stiftelser kan også ha betydning for andre utover målgruppen

Utover målgruppen stiftelsene når ut til gjennom aktiviteter og utdelinger, kan stiftelser også ha betydning for andre rundt. Blant annet kan stiftelser indirekte bidra til positive effekter for pårørende eller andre med relasjoner til personer i målgruppen.

Dale Oen Experience

Dale Oen Experience ble etablert dager etter Alexander Dale Oens død i 2012. Stiftelsen har til formål å gjennomføre planen brødrene Robin og Alexander Dale Oen hadde, om å hjelpe ungdom med å sprengre grenser og oppleve mestring. I dag gjøres dette gjennom to tilbud; Ferie- og helgeaktiviteter og Dale Oen Academy. I dette caset fokuserer vi på sistnevnte. Målet er at sårbare ungdom får mulighet til å oppleve mestring, bygge selvtillit, oppdage sine egne styrker og bygge karakter gjennom fysiske og mentale utfordringer, som fører til livsvarige endringer.

Dale Oen Experience	
Antall lønnede årsverk	7,8 årsverk (11 personer)
Antall frivillige	9
Formålet realiseres gjennom	Aktiviteter
Retter seg mot	Ungdom 15-20 år, som opplever skolen som utfordrende faglig og/eller sosialt
Antall personer stiftelsen når ut til årlig	36*
Beliggenhet	Øygarden, Oslo og Ålesund

*I tillegg kommer ungdommene som deltar på helgeaktiviteter

Dale Oen Academy, for ungdom som opplever skolen som utfordrende

Dale Oen Academy er et heldagstilbud for ungdom mellom 15 og 20 år som opplever skolen som utfordrende faglig og/eller sosialt. Tilbudet retter seg mot ungdom som ønsker et modningsår før videregående eller som forberedelse til arbeidslivet. Programmet varer fra oktober til juni og tilbudet finnes i Øygarden, Ålesund og i Oslo. I Øygarden er det i tillegg mulig å bo på hybel i nærheten av akademiet. I hver klasse går det mellom 10 og 15 ungdom, også kalt «oppdagere». Stiftelsens egen statistikk viser at 9 av 10 fullfører programmet.

Gjennom året fokuserer akademiet på å få ungdommene til å bygge karakter gjennom å utforske sine talenter, oppdage styrkene sine og oppleve mestringsfølelse, basert på stiftelsens 11 karakterbyggende ferdigheter.

Metodikken Dale Oen Academy bruker er utviklet av stiftelsen selv og bygger på hovedprinsippet om at Dale Oen Academy bygger karakter. Karakterbygging handler om at

hver enkelt ungdom skal oppdage og utvikle egne og andres styrker. Dale Oen Academy har utarbeidet en dreiebok som fungerer som pensum for ungdommene. Dreieboken inneholder blant annet en rekke oppdrag oppdagerne skal fullføre i løpet av året med klare mål, hvilke karakterstyrker man skal utforske i oppdraget, hvordan det skal gjennomføres og læringspunkter. Avhengig av ungdommen settes det mål om hvilke karakterstyrker som skal vektlegges mest.

Akademiet finansieres gjennom egenandeler, offentlige samarbeidspartnere og private sponsorer

Akademiet finansieres gjennom egenandeler og samarbeidspartnere. Egenandelen for akademiet er på 80 000 kroner. Det er imidlertid mulig å få stipend gjennom stiftelsen for hele eller deler av beløpet. I tillegg samarbeider Dale Oen Academy med NAV Oslo og Ålesund kommune, som gir dem økt økonomisk stabilitet. Administrasjonen jobber også konstant med å få inn midler.

Dale Oen Academy utfyller det eksisterende tilbudet

Det mest tilsvarende tilbudet som finnes for denne målgruppen i Norge er folkehøyskole. Samtidig er det flere forhold som gjør at Dale Oen Academy er forskjellig fra en folkehøyskole og således utfyller det eksisterende tilbudet. For det første er målgruppen til akademiet i større grad rettet mot mer sårbare ungdom, og ikke all type ungdom. For det andre, som følge av at Dale Oen Experience ikke er bundet av de samme rammene knyttet til fag og undervisning, står de friere til å utarbeide et dynamisk opplegg med en egen pedagogisk tilnærming gjennom sin egenutviklede metodikk. Dette opplever stiftelsen selv gir dem mer rom for å gi et bedre tilpasset tilbud med mulighet for tettere oppfølging av ungdommen.

I stiftelsens fravær ville trolig et fåtall dratt på folkehøyskole, mens andre ville ikke engasjert seg i andre tilbud

Basert på ansatte i stiftelsen selv ville trolig alternativet til ungdommene, i fravær av stiftelsen, vært todelt. Noen ville muligens ha gått på folkehøyskole i stedet. Det er samtidig verdt å understreke at det finnes få folkehøyskoler som retter seg mot samme målgruppe. Det andre alternativet er at ungdommene ikke hadde hatt noen konkrete aktiviteter, arbeid eller sosiale arenaer å gå til. Stiftelsen peker på at en mulig konsekvens av stiftelsens fravær er at noen ungdom ville falt helt ut av skolen, mens andre ville vært der uten å være mentalt til stede med begrenset sosial tilhørighet. Det er utfordrende å måle hvilke konkrete konsekvenser

sistnevnte alternativ ville hatt for ungdommen og hvor sannsynlig et slikt utfall er. Overordnet frykter ansatte ved stiftelsen at man ikke ville sett de samme varige endringene hos ungdommen med alternative tiltak, som det de har erfart gjennom akademiet.

Stiftelsen formidler sin kunnskap på ulike konferanser

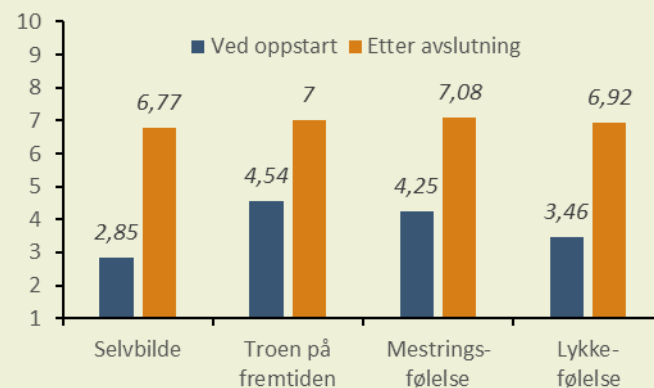
I tillegg til å ha utarbeidet en egen pedagogiske tilnærming til hvordan bygge karakter for ungdom, holder de ansatte i stiftelsen, og særlig grunnleggerne, foredrag hvor de deler erfaringer fra sitt arbeid og forteller om deres utradisjonelle metoder.

Ungdommene dokumenterer betydelige positive endringer etter fullført program

Stiftelsen erfarer at ungdommene som fullfører programmet opplever en rekke positive effekter. Stiftelsen viser eksempelvis til erfaringer hvor ungdom har gått fra å ikke prate foran andre, i offentlighet, til å løfte hodet og prate foran flere mennesker på en scene.

I en undersøkelse som stiftelsen har gjennomført viser resultatene også en betydelig positiv endring hos ungdommen. For de siste tre kullene har stiftelsen spurt ungdommene før oppstart, etter avsluttet år og ett år etter avslutning, hvordan selvbildet, troen på fremtiden, mestrings- og lykkefølelsen er, på en skala fra 1 til 10. I denne perioden har ungdommene eksempelvis rapportert en økning i eget selvbilde mellom 82 prosent og 138 prosent. Økningen er også stabil ett år etter fullført program. Den samme trenden rapporteres for de andre dimensjonene, se figuren under.

Figur 4-8: Gjennomsnittlig score for ungdom ved Dale Oen Academy før og etter fullført akademi, kull 22/23. N = 15. Kilde: Dale Oen Academy

Den positive endringen i ungdommens liv har vært stabil siden de startet å undersøke dette i 2020.

Stiftelsens arbeid skiller seg ut ved å ha en unik pedagogisk tilnærming, med sterkt fokus på tilstedeværelse

Den pedagogiske tilnærmingen akademiet har er unik i norsk sammenheng, med fokus på karakterbygging som en sentral del. De ansatte ved stiftelsen selv trekker også frem deres egen tilstedeværelse og tilgjengelighet som helt avgjørende for at de oppnår de resultatene de opplever å oppnå.

Stiftelsen peker også selv på at de spiller en kritisk rolle ved å fylle gapet som eksisterer i det offentlige tilbudet for ungdom mellom ungdomsskolen og videregående. Skolegangen går fra å være obligatorisk til frivillig, uten at NAV og andre offentlige etater per i dag, har tilstrekkelige virkemidler for å følge opp personer med behov før fylte 18 år.

Dale Oen Experience er med på å sannsynliggjøre at flere ungdom i Norge får et bedre liv på sikt

Ut fra resultatene det vises til på individnivå knyttet til både økt selvbilde, tro på fremtid, mestrings- og lykkefølelse, er Dale Oen Experience med på å sannsynliggjøre at flere ungdom får et bedre liv på lengre sikt. Det er også sannsynlig at stiftelsen bidrar til at flere ungdom fullfører tiltenkt utdanning og kommer seg i arbeid. Dette vil potensielt har en stor verdi for samfunnet, uten at vi kan si noe om hvordan utviklingen ellers hadde vært.

4.2 Hvordan supplerer stiftelser offentlige velferdstjenester?

I dette delkapittelet diskuterer vi hvilken rolle det er naturlig at stiftelser kan ta sett opp mot offentlige velferdstjenester, og hvordan stiftelser supplerer offentlige velferdstjenester i dag.

Stiftelser kan ha bedre forutsetninger for å dekke visse behov som ikke ivaretas av andre

Selv om det offentlige for eksempel kan ha bedre forutsetninger for å løse en oppgave effektivt gjennom stor-driftsfordeler, kan stiftelser ha bedre forutsetninger på andre områder, blant annet gjennom å ha et mer langsiktig perspektiv og formål. Dugstad og Lorentzen (2010) diskuterer stiftelsers rolle og mulige bidrag i en historisk kontekst og oppsummerer fem hovedpunkter:

- *Stiftelser har en omfordelende funksjon:* de distribuerer midler fra private formuer til mer vanskeligstilte personer i samfunnet. Det er imidlertid ikke sikkert stiftelsene omfordeler på en mer effektiv måte enn offentlig sektor.
- *Stiftelser kan initiere sosial endring:* de kan sette i gang innovative og nye tiltak som vanskelig kan få finansiering fra andre steder, og støtte innovative ideer som ikke faller innunder det offentlige eller er av interesse for næringslivet.
- *Stiftelser bidrar til pluralisme:* de kan løfte fram grupper, synspunkter og behov som ellers ikke kommer like lett fram fordi velferdsstaten er rettet inn mot universelle behov og markedet følger preferanser til kjøpesterke grupper.
- *Stiftelser styrker sivilsamfunnet:* de kan løfte fram interesser, grupper eller aktiviteter som ellers vanskelig ville kommet fram, og bidra til mangfold, gjennom strategisk pengebruk og tilhørighet til sivilsamfunnet.
- *Stiftelser styrker lokalsamfunnet:* de kan ha som formål å styrke lokale aktiviteter og prosjekter uten å måtte gå veien om å skaffe midler fra statlig hold eller tilsvarende.

Som punktene indikerer, og som vi diskuterer nærmere under, kan stiftelser blant annet ha en rolle i grenseskillet mellom offentlig tilbud og hva næringslivet tilbyr og bidra til mangfold. De kan nå ut til grupper og dekke behov som ikke nødvendigvis dekkes av øvrige.

Stiftelser kan særlig ha en rolle i tomrommet mellom hva det offentlige og private for øvrig tilbyr

Det offentlige ivaretar en rekke viktige funksjoner som skal sikre velferd for innbyggerne i Norge. Hvilke oppgaver og tjenester det offentlige skal ivareta er basert på grunnleggende verdier som rettssikkerhet og demokrati, og verdier som brukerorientering og involvering.²⁸ Ettersom samfunnets ressurser er knappe, og det er et økende press på offentlige budsjetter, spiller hensyn til effektiv ressursbruk og politiske prioriteringer også inn. Det er forventninger om at offentlige midler skal brukes effektivt, treffsikkert og der behovet er størst. Stiftelser kan være et viktig supplement til offentlige velferdstjenester og gi merverdi på områder hvor det offentlige ikke har et åpenbart ansvar, men også innenfor områder hvor det offentlige har en tydelig rolle. I vurderingen av hvordan stiftelser supplerer offentlige velferdstjenester, er det viktig å diskutere hvor grensene mellom hva det offentlige bør gjøre og ikke gjøre går, hvilke aktører som har best forutsetninger for å løse oppgaven på en effektiv måte og på en måte som bidrar til å nå formålet i størst grad. Den reelle effekten av stiftelsene er større hvis det ikke

²⁸ St.meld. nr. 19 (2008–2009) *Ei forvaltning for demokrati og fellesskap presiserer at selv om offentlig forvaltning må tilpasse seg et samfunn i endring, står de fire grunnleggende verdiene fast. Disse er: 1) Demokrati (forvaltningen skal sette politikk ut i livet), 2) Rettssikkerhet (innbyggerne har krav på likebehandling og vedtak skal være hjemlet i lov), 3) Faglig integritet (forvaltningen skal være nøytral overfor partipolitiske interesser) og 4) Effektivitet (midler skal brukes effektivt).*

finnes offentlige tilbud, eller hvis det offentlige tilbudet har kapasitetsbegrensninger, innenfor områder hvor det ellers ville vært et udekket behov for det stiftelsene kan tilby.

Det norske velferdssystemet legger stor vekt på universelle tjenester og at alle får tilgang til grunnleggende tjenester uavhengig av hvem de er og hvilken bakgrunn de har. Dette skal bidra til å redusere sosiale forskjeller, fremme sosial mobilitet og bidra til å gi alle en likeverdig mulighet til utvikling og deltakelse i samfunnet. Den helhetlige tilnærmingen til blant annet barn og unges velferd er en sentral søyle i det norske samfunnet og reflekterer grunnleggende verdier om likhet, inkludering og fellesskap. Selv om Norge har et omfattende velferdssystem som sikter mot å inkludere alle, er det likevel utfordringer som må adresseres for å forhindre sosial eksklusjon og utenforskap. Flere informanter har påpekt at stiftelser særlig har en rolle i tomrommet mellom hva det offentlige og private for øvrig tilbyr. Én presiserer for eksempel at det er naturlig at stiftelser kan ta en rolle på områder hvor det er et behov, men hvor det offentlige ikke har tilstrekkelig kapasitet til å dekke behovet og privat sektor for øvrig ikke har det samme engasjementet. Det er naturlig å tenke at stiftelser ikke skal erstatte offentlige tjenester eller utføre tjenester som følge av at offentlige tjenester ikke gjør oppgaver de egentlig er pliktet å gjøre.

Vi vet samtidig at mange kommuner ikke evner å ivareta de lovpålagte oppgavene (Pedersern, Kjelsaas, Halvorsen, & Aalen, 2022). Vi vet også at det er store variasjoner mellom kommuner i Norge, og at spesielt mindre distriktskommuner har utfordringer med å levere lovpålagte tjenester. Også utover lovpålagte oppgaver kan det være store forskjeller i Norge på for eksempel tilbud om fritidsaktiviteter og ulike tilbud og tjenester, for eksempel mellom urbane områder og distriktsområder, eller innad i et byområde. Her kan også stiftelser, som gjerne kan ha geografisk nedslagsfelt, spille en rolle. Det er imidlertid ikke åpenbart akkurat hvor grensene mellom hva stiftelser, og andre ideelle organisasjoner, og det offentlige bør gå. Som Meyer og Norman (2019) stiller spørsmål om i boken «Ikke for å konkurrere»: er det en kommunal oppgave å få bukt med ensomhet i Norge? De skriver blant annet: «At det offentlige er der for å løse problemer som ikke løses av seg selv, betyr ikke at alle slike problemer skal eller må løses av det offentlige».²⁹ Som vi så fra Figur 4-5, oppga 85 prosent at de mener det er sannsynlig at stiftelsen bidrar til å redusere ensomhet. Stiftelser kan samtidig ivareta mange av de samme funksjonene som øvrige ideelle organisasjoner for øvrig. Vi vet imidlertid at stiftelser og øvrige organisasjoner supplerer hverandre til en viss grad, blant annet gjennom at stiftelser er med på å støtte organisasjoner økonomisk.

Mange stiftelser leverer tjenester som det offentlige ikke tilbyr

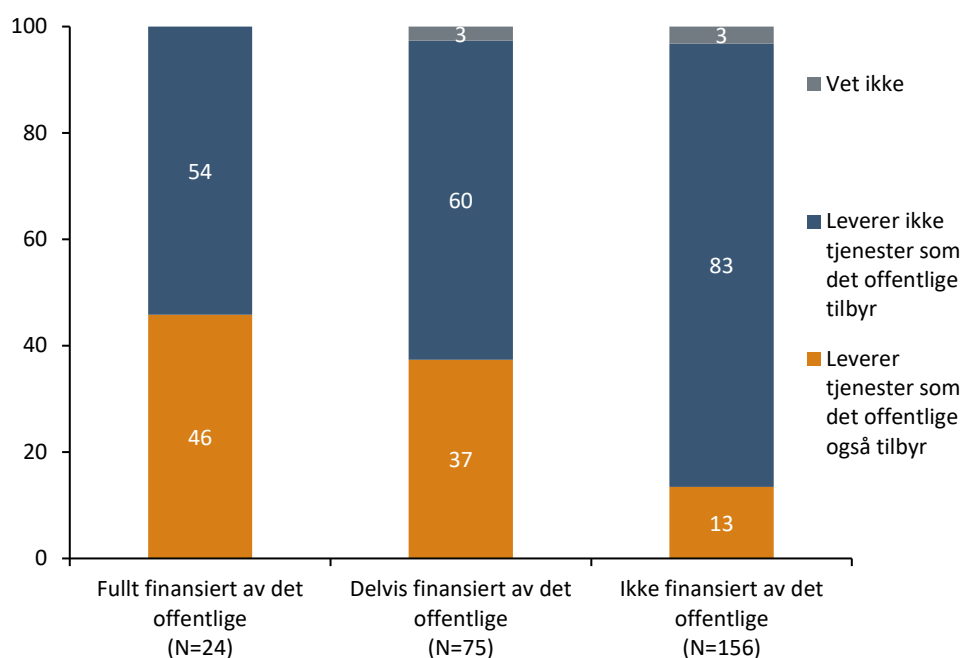
I spørreundersøkelsen til stiftelser har vi undersøkt hvorvidt stiftelsene leverer tjenester som det offentlige også tilbyr. Det kan for eksempel være innenfor barnehage, sykehjem eller rusinstitusjoner. 24 prosent oppgir at de leverer tjenester det offentlige også tilbyr, mens 74 prosent svarer at de *ikke* leverer tjenester som det offentlige også tilbyr. Andelen av stiftelser som ikke leverer tjenester det offentlige også tilbyr er høy uavhengig av hvilke målgrupper stiftelsene oppgir å rette seg mot. Dersom vi ser bort fra stiftelsene som har oppgitt at de realiserer formålet i all hovedsak gjennom utdeling av penger/gaver, oppgir en tredjedel at de leverer tjenester det offentlige også tilbyr.

Vi finner en sammenheng mellom hvorvidt stiftelsene oppgir å levere tjenester som det offentlige også tilbyr og om de er finansiert av det offentlige. Stiftelser som oppgir å være fullt finansiert av det offentlige, svarer i større grad at de leverer tjenester som det offentlige også tilbyr. Det kan blant annet henge sammen med hvorvidt og i hvor stor grad tjenester stiftelser leverer og tilskudd de mottar er regulert i lov og forskrift. På samme måte

²⁹ Se også omtale i Civita (2019) <https://civita.no/bokanmeldelse/meyer-christine-og-victor-norman-ikke-for-a-konkurrere-strategi-for-fellesskapets-tjenere/> [Lastet ned 21. januar 2024]

oppgir stiftelser som ikke er finansiert av det offentlige i det hele tatt, at de i større grad ikke leverer tjenester det offentlige også tilbyr, se Figur 4-9.

Figur 4-9 I hvilken grad stiftelsen leverer tjenester som det offentlige tilbyr, fordelt etter hvorvidt stiftelsen er finansiert av det offentlige eller ikke, i prosent.

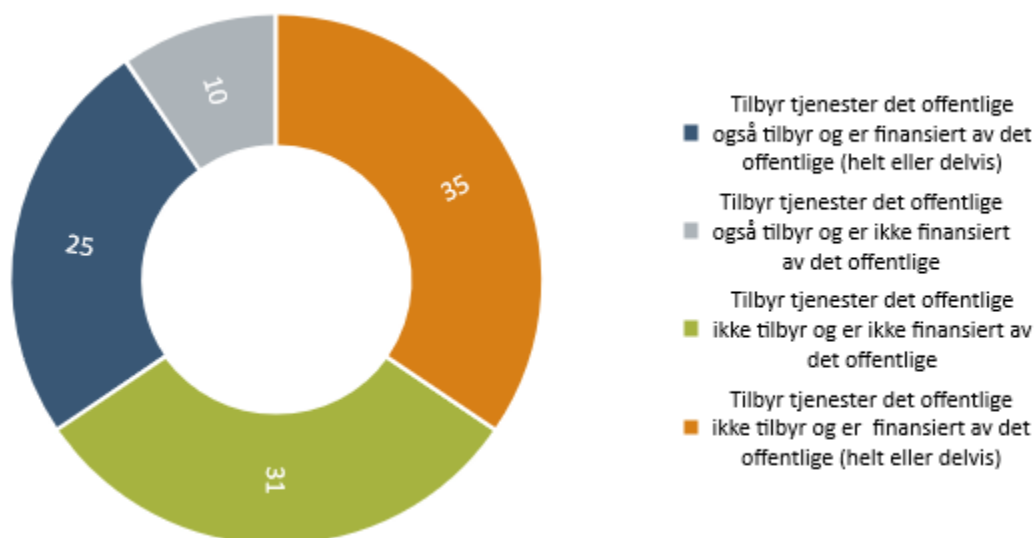
Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255.

Totalt oppgir 39 prosent av stiftelsene å være helt eller delvis finansiert av det offentlige, og resterende 61 prosent å ikke være finansiert av det offentlige. Dersom vi ser bort fra stiftelsene som har oppgitt at de realiserer formålet i all hovedsak gjennom utdeling av penger/gaver, oppgir 59 prosent av stiftelsene å være helt eller delvis finansiert av det offentlige. På aktivitetsnivå har vi spurt om hvor stor andel av de totale kostnadene forbundet med aktiviteten som finansieres av det offentlige. Gjennomsnittet blant de 92 stiftelsene som har svart ligger på rundt 30 prosent, og halvparten oppgir at ingen av totale kostnader forbundet med aktiviteten finansieres av det offentlige. Det er samtidig enkelte aktiviteter som retter seg mot spesifikke målgrupper hvor aktivitetene i større grad blir finansiert av det offentlige. Det gjelder for eksempel aktiviteter rettet mot barn og unge med tiltak fra barnevernet, personer med rusutfordringer, personer med psykiske utfordringer og innsatte / tidligere innsatte. Samtidig finner vi at rundt 70 prosent av stiftelser som oppgir å rette seg mot personer med fysisk sykdom eller skade, og over 60 prosent av stiftelser som retter seg mot personer med nedsatt funksjonsevne, oppgir å ikke være finansiert av det offentlige i det hele tatt.

I Figur 4-10 har vi sett på hvor stor andel av stiftelsene som supplerer offentlige tjenester på ulike måter (ikke inkludert stiftelser som i hovedsak driver med utdeling av penger/gaver) ved å kombinere svar om hvorvidt stiftelsene tilbyr tjenester det offentlige også tilbyr og hvorvidt de er finansiert av det offentlige eller ikke. Vi ser blant annet at 35 prosent av stiftelsene tilbyr tjenester eller aktiviteter som det offentlige ikke tilbyr og er helt eller delvis finansiert av det offentlige. Slike stiftelser kan for eksempel spille en rolle som offentlig finansiert velferdstjenesteleverandør gjennom midler over statsbudsjettet eller offentlige tilskuddsordninger. 31 prosent tilbyr tjenester, aktiviteter eller annet som det offentlige ikke tilbyr direkte og som ikke er finansiert av det offentlige. Om lag 25 prosent av stiftelsene leverer tjenester til det offentlige som det offentlige også tilbyr og er

helt eller delvis finansiert av det offentlige. Eksempler på slike velferdstjenester er barnehage, barnevern og rusomsorg.

Figur 4-10 Fordeling av stiftelser etter om de tilbyr tjenester som det offentlig også tilbyr eller ikke, med eller uten offentlig finansiering. I prosent*

*N=156. Kilde: Spørreundersøkelse til stiftelser. *Vi har sett bort fra stiftelser som oppgir at de realiserer formålet i all hovedsak gjennom utdeling av penger/gaver. Vi har også sett bort fra 6 stiftelser som har svart vet ikke på spørsmål om stiftelsen leverer tjenester det offentlige også tilbyr.*

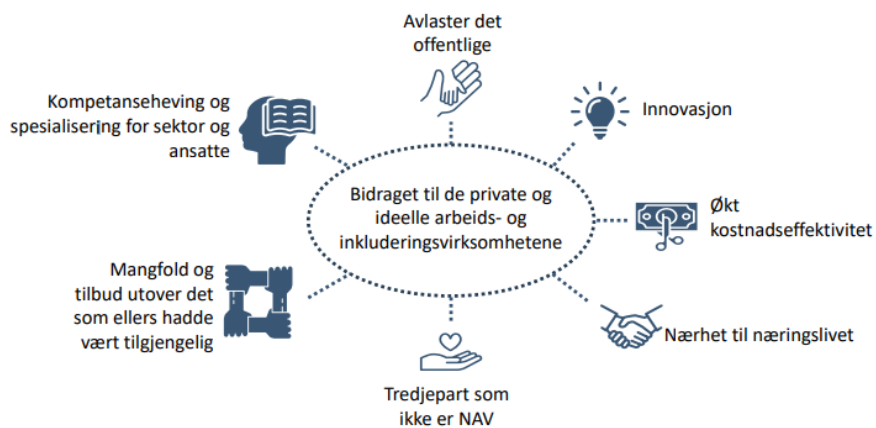
Heggeli barnehjem er et eksempel på et tiltak innenfor barnevernet som leveres av en stiftelse, med aktiviteter som også tilbys, og finansieres, av det offentlige. Caset er beskrevet under og illustrerer hvordan stiftelser supplerer det offentlige tilbudet på et område hvor det offentlige også har et klart ansvar.

Stiftelser tilbyr aktiviteter blant annet som følge av et ellers for lite variert tilbud i det offentlige

Årsaken til at stiftelsene leverer tjenester det offentlige også tilbyr, som finansieres av det offentlige, kan skyldes at det offentlige ser merverdien av det mangfoldet stiftelsene bidrar med, at de leverer spesielt høy kvalitet på tjenestene eller er vurdert til å representere en kostnadseffektiv løsning på et behov. Det sistnevnte må ses i sammenheng med at offentlige virksomheter for eksempel kan ha større utfordringer med å opp- og nedskalere tjenestetilbudet til behovet til de som mottar tjenestene. En forklaring på det kan være at stiftelser for eksempel står friere enn en offentlig virksomhet til at ansatte innad i stiftelsen kan benyttes der behovet er størst. Det fordrer naturligvis at stiftelsen har en viss størrelse. Blant de stiftelsene som svarte at aktiviteten er noe det offentlige også tilbyr, spurte vi om hva som var årsakene til at stiftelsen tilbyr aktiviteten. Det var kun 18 stiftelser som svarte, og svarene må derfor tolkes med forsiktighet. 15 av 18 (83 prosent) svarte at det er for lav kapasitet i tilsvarende/tilgrensende tilbud, sett opp mot behovet til målgruppen. 11 av 18 (61 prosent) svarte at det er for lite variert tilbud, sett opp mot behovet til målgruppen. Halvparten svarte at det er for lav kvalitet i tilsvarende/tilgrensende tilbud, sett opp mot behovet til målgruppen. Mangfold og tilbud utover det som ellers hadde vært tilgjengelig og avlastning av det offentlige er også noe som også ble trukket fram i Menon Economics' rapport om samfunnsverdien av private og ideelle arbeids- og inkluderingsvirksomhetenes (Skogli, Karttinen, & Ljøgodt von Hanno, 2023). Figur 4-11 illustrerer hvilke verdier de mener virksomhetene bidrar med utover det offentlige tilbudet. Flere av disse områdene kan være aktuelle for stiftelser. Vi går nærmere inn på innovasjon, kunnskap og utvikling av tjenester i påfølgende delkapittel.

Figur 4-11

Samfunnsverdien av de private og ideelle arbeids- og inkluderingsvirksomhetene

Kilde: Menon Economics (Skogli, Karttinen, & Ljøgdott von Hanno, 2023)

Heggeli barnehjem

Heggeli barnehjem er en del av en diakonal stiftelse, Kirkens Bymisjon, hvis menneskesyn bygger på respekt, rettferdighet og omsorg. Heggeli jobber for å sikre et faglig godt, virksomt og verdig tilbud til barn i aldersgruppen 6 til 14 år med behov for spesialisert omsorg som tiltak etter Lov om Barneverntjenester. På Heggeli er det elleve plasser fordelt på avdelingene Heggeli Barnehjem, Heggeli Oppvekst og Heggeli Skovheimhuset, i Oslo. Initiativet Heggeli startet opp allerede på 1800-tallet og det første huset ble bygget i 1915 og har vært et barnehjem siden.

Heggeli Barnehjem	
Antall lønnede årsverk	39 faste ansatte og 22 tilkallingsvikarer
Antall frivillige	Ingen
Formålet realiseres gjennom	Aktiviteter
Retter seg mot	Barn og unge i alderen 6 til 14 år med behov for spesialisert omsorg
Antall personer stiftelsen når ut til (årlig)	11 plasser med en gjennomsnittlig oppholdstid på 1,8 år
Beliggenhet	Oslo

Gjennom miljøterapeutiske tilnærming, arbeider Heggeli for at barn med behov for spesialisert omsorg, opplever en så normal hverdag som mulig

Barna som bor på Heggeli, kan beskrives som barn med behov for spesialisert omsorg. Ofte kjennetegnes barna som plasseres av at de har opplevd flere utilsiktede flyttinger og levd med omsorgssvikt over flere år. Mange har erfaringer med at voksne ikke er til å stole på og har vanskeligheter med å forholde seg til voksne og ta imot omsorg.

Hvert barn som bor på Heggeli følger et skreddersydd forløp som starter med en førinntaksfase, før det går over i en inntaks-, utviklings- og endringsfase, etterfulgt av en overgangsfase, og til slutt blir fulgt opp i videreføringen. Alt arbeid i de ulike fasene bygger på det miljøterapeutiske arbeidet, med utgangspunkt i barnet. Det miljøterapeutiske arbeidet kan deles inn i det systematiske og det relasjonelle arbeidet. Det systemiske handler om å jobbe grundig med rutiner og skape forutsigbarhet ut fra barnets behov. Det relasjonelle handler i større grad om å skape trygge rammer for barnet samt å skape tillit mellom de voksne og barna.

Gjennom oppholdet på Heggeli går de fleste barna på spesialskoler og lever en så normal hverdag som mulig. I tillegg tilrettelegges det for aktiviteter utenfor institusjonen hvor barna blant annet kan gå på kino, bli fulgt i barnebursdager og/eller tur i skogen. Heggeli samarbeider også tett med skole, familien, barnevernstjenesten og BUP/psykolog/PTT, for å kartlegge og følge opp barna etter behov. I gjennomsnitt er barnet plassert på Heggeli i om lag to år. Etter endt opphold bli barnet normalt sett plassert i spesialisert fosterhjem.

Heggeli barnehjem samarbeider også med Heggeli familiehjem, som er en fosterhjemsavdeling bestående av spesialiserte fosterhjem tilknyttet institusjonen. Samarbeidet mellom Heggeli barnehjem og Heggeli familiehjem gjør at Heggeli har mulighet til å tilby en jevnlig avlastning på institusjon for barna som har flyttet i spesialiserte fosterhjem. «Heggelihelg» vil si at barnet bor i et fosterhjem tilknyttet Heggeli familiehjem samtidig som at barnet bor på Heggeli barnehjem ved avlastning, som oftest én helg i måneden.

Heggeli finansieres gjennom enkeltkjøp fra kommuner og Bufetat

Heggeli Barnehjem er finansiert fullt ut av det offentlige gjennom at kommuner og Bufetat kjøper enkeltplasser på Heggeli.

Heggeli supplerer tilsvarende tilbud gjennom å tilby tjenester av høy kvalitet

Det finnes flere tilsvarende tilbud i både offentlig og privat sektor. Kravene til hvordan en barnevernsinstitusjon skal drives er også de samme, uavhengig av organisasjonsform. Samtidig erfarer Heggeli at de på mange måter supplerer det offentlige gjennom å tilby et litt annet utvalg og høyere kvalitet. Dette begrunnes ved at veien til beslutninger er kortere enn ved offentlige institusjoner og at ansatte ved Heggeli opplever at de har et hjemlig preg med hjemlige fasiliteter sammenlignet med andre institusjoner. De trekker også fram at medlevertturnus gir økt fleksibilitet for de ansatte og bedre forutsigbarhet for barna.

Det at Heggeli er en del av Kirkens bymisjon trekkes også frem som helt essensielt for at Heggeli Barnehjem klarer seg økonomisk på grunn av den uforutsigbarheten som ligger i enkeltkjøp.

I fravær av Heggeli ville barna blitt plassert i et annet plasseringsalternativ og det er uvisst hvilke konsekvenser det ville hatt

Det er vanskelig å vurdere hva som ville skjedd i stiftelsens fravær. Barna ville trolig ha blitt plassert på en annen institusjon eller i et spesialisert fosterhjem. Det er utfordrende

å si, på et aggregert nivå, hvilke konsekvenser det ville hatt for barna.

Ansatte ved Heggeli lærer opp ansatte ved tilsvarende institusjoner og brukes som inspirasjon til staten, på hvordan en barnevernsinstitusjon skal drives

Heggeli har de seneste årene blitt sett på som et eksempel på hvordan man skal drive en barnevernsinstitusjon. De ansatte har ved flere anledninger hatt ansatte fra andre barnevernsinstitusjoner på besøk for å observere hvordan Heggeli gjør det, faglig sett. Ansatte ved Heggeli har også hatt opplæring av ansatte fra en kommunal institusjon med særlig fokus på koblingen til spesialiserte fosterhjem. I tillegg har også Bufetat nylig tatt kontakt med for å få inspirasjon fra Heggeli til barnevernsinstitusjonen Bufetat selv skal sette opp.

En plassering på Heggeli kan være med på å redusere sannsynligheten for fremtidige utilsiktede flytting samt sannsynliggjøre økt fungering og mestring for barnet

Plassering på Heggeli antas å redusere sannsynligheten for fremtidige utilsiktede flyttinger ved neste plassering. Dette begrunnes særlig ved to forhold. For det første kartlegges barnet behov grundig slik at sannsynligheten for å finne riktig neste plasseringstiltak øker. Dette forutsetter imidlertid at denne informasjonen blir brukt inn i oppfølgingen og veiledningen til den nye omsorgsbasen. For det andre opplever Heggeli at det miljøterapeutiske arbeidet de gjør gjennom hele oppholdsfasen utløser en positiv endring i barna som de blant annet ser til et mer regulert barn.

For hvert barn som bor på Heggeli trekker de ansatte frem at de ofte ser, som følge av det miljøterapeutiske arbeidet, en økt fungering i hverdagen, økt selvbilde, økt sannsynlighet og økt sannsynlighet for å gå på vanlig skole.

Medlevertturnusen, de fysiske fasilitetene, kompetansen og tilstedeværelsen til de ansatte trekkes frem som de viktigste suksesskriteriene

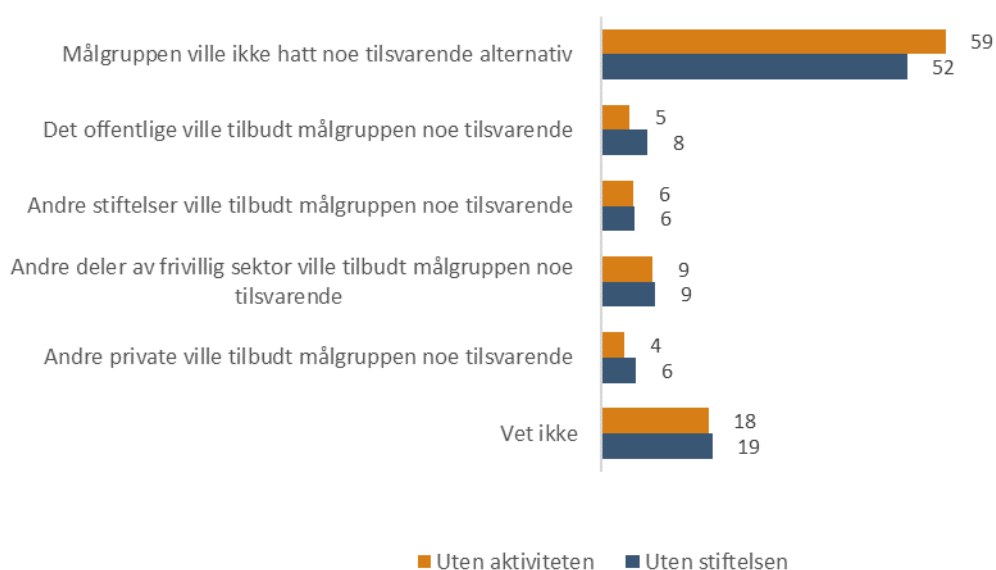
Det er særlig tre suksesskriterier som trekkes frem for å begrunne den merverdien de ansatte selv opplever at de tilbyr.

For det første trekkes turnusordningen og tilstedeværelsen frem. De ansatte opplever det å være til stede og være tett på barnet som viktig for barnas utvikling. Ansatte beskriver medlevertturnusen som et viktig verktøy for å få dette til. Turnusordningen tillater at barnet får kontinuitet i omsorgen og unngår at det er forskjellige mennesker som vekker, spiser middag og legger barnet i samme døgn. For det andre trekker de ansatte på Heggeli frem boligene barna bor i som et suksesskriterium. Som følge av at barna har egne leiligheter inne i boligen, kan barna selv velge hvor mye de ønsker å omgås med andre. For det tredje trekker de ansatte på Heggeli frem det gode arbeidsmiljøet og den høye kompetansen blant de ansatte på institusjonen.

Stiftelsene mener målgruppen ikke ville hatt tilsvarende alternativer uten stiftelsenes arbeid

I spørreundersøkelsen ble stiftelsene bedt om å se for seg en hypotetisk situasjon der stiftelsen hadde blitt lagt ned, eller at en aktivitet stiftelsen tilbyr hadde falt bort, og fordele 100 poeng på seks forhåndsdefinerte kategorier. Figur 4-12 oppsummerer hvordan poengene fordeles seg mellom de ulike kategoriene for henholdsvis stiftelsen og aktiviteten. Som figuren viser, er det et flertall av stiftelsene som oppgir at målgruppen ikke ville hatt noe tilsvarende alternativ (52 prosent for stiftelsen og 59 prosent for aktiviteten). Det er kun 8 prosent som oppgir at det offentlige ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende dersom stiftelsen hadde blitt lagt ned. Dette indikerer og underbygger at stiftelsene i stor grad supplerer det offentlige tilbudet og tilbyr målgruppen noe de ellers ikke ville hatt. Merk også at det er en forholdsvis stor andel av stiftelsene som oppgir å ikke vite.³⁰

Figur 4-12 Hva stiftelsene tror ville skjedd dersom hhv. stiftelsen ble lagt ned eller aktiviteten falt bort. I prosent.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=237 for spørsmål om stiftelse og N=107 for spørsmål om aktivitet.

Flere av stiftelsene utdyper at det ikke finnes tilsvarende alternativer for målgruppen innenfor det området de opererer i. I tillegg er det flere som utdyper at det ikke finnes tilsvarende kompetanse og kapasitet til å gi de samme tjenestene som stiftelsen tilbyr. De ulike stiftelsene vi har pratet med forklarer at stiftelsene blant annet kan ha bedre kompetanse og kapasitet som følge av den fleksibiliteten de har til å utforme og tilpasse tilbudet, uavhengig av gitte rammer fra det offentlige. Det er blant annet nevnt at stiftelsene raskt kan endre tilbudet etter behovene til målgruppene, uten å måtte gå gjennom byråkratiske prosesser. Stiftelsen Mangfold i arbeidslivet (MiA) er et eksempel på en stiftelse hvor tilbudet er tilpasset målgruppen og hvor innholdet stadig er i endring og utvider seg, se case i slutten av dette delkapittelet.

³⁰ Figur 0-3 i vedlegg C gir et liknende bilde som Figur 4-12, hvor mer enn halvparten av stiftelsene mener at personer de når ut til i liten eller svært liten grad ville hatt liknende opplevelser, muligheter eller resultater uten stiftelsens arbeid. Rundt 9 prosent oppgir at personene i stor eller svært stor grad ville hatt dette, mens 59 prosent oppgir i liten eller svært liten grad.

Mangfold i arbeidslivet (MiA)

MiA har som formål å utvikle, tilby og formidle kompetanse for å utvikle mangfoldet i norsk arbeidsliv. Det ideelle formålet er å bidra til at alle skal kunne delta i samfunnet og arbeidslivet uavhengig av bakgrunn eller funksjonsvariasjoner. Stiftelsen holder til i Oslo, og ble etablert i 1999. MiA startet som et forskningsprosjekt med utgangspunkt i at innvandrergupper stagnerte i karriereutviklingen i arbeidslivet.

Mangfold i arbeidslivet (MiA)	
Antall lønnede årsverk	10
Antall frivillige	10
Formålet realiseres gjennom	Aktiviteter
Retter seg (særlig) mot	Voksne innvandrere
Antall personer stiftelsen når ut til årlig	Digitalt: 100 000 Fysisk: Omtrent 1 000
Beliggenhet	Oslo, men landsdekkende gjennom ulike samarbeidspartnere

MiA arbeider prosjektbasert for å øke virksomheters, organisasjoners og voksne innvandreres kompetanse og deltakelse i arbeidslivet

MiA arbeider prosjektbasert. Det betyr at det er ulike aktiviteter som skjer til enhver tid med ulik varighet. Enkelte aktiviteter har kun blitt gjennomført det siste året, mens andre aktiviteter har man fått bevilget midler til over flere år. I det følgende vil vi beskrive noen av de viktigste aktivitetene og de tilhørende målgruppene de jobber mot i Norge.

Utvikling av digital kompetanse. I et digitalisert land som Norge er man avhengig av å kunne navigere på nett for å følge med og delta i samfunnsutviklingen. Som følge av blant annet språkbarrierer, kulturelle forskjeller og lavere utdanningsnivåer i en del grupper, er voksne innvandrere mer utsatt for å havne i digitalt utenforskap. For å unngå at digitaliseringen skaper et økende gap mellom ulike grupper i samfunnet har MiA utviklet et *digitaliseringskurs* i samarbeid med NAV for alle typer innvandrere som deltar i introduksjonsprogrammet. Kurset skal være tilpasset

målgruppen, iht. språknivå, alder/livsløpsbehov, utdanningsnivå og kulturforståelse.

Oversetter og tilgjengeliggjør viktig informasjon på ulike språk. Polski dialog er et eksempel på et prosjekt for polske innvandrere hvor man gir informasjon om hvilke rettigheter man har som arbeidsinnvandrere på polsk. Eksempelvis hadde nettsidene som informerte om covid-restriksjoner på polsk over 20 000 treff under pandemien, ifølge MiA. Stiftelsen har også utarbeidet en brosjyre om arbeidsrettigheter på flere språk i samarbeid med Bygningsarbeidernes fagforening og LO. Den finnes på engelsk, litauisk, polsk og ukrainsk, i tillegg til norsk. MiA samarbeider også med et advokatfirma som har oversatt arbeidsmiljøloven til polsk.

Karriereveiledning for innvandrere. Det finnes flere innvandrere som har høyere utdanning og arbeidserfaring fra utlandet, men fortsatt ikke får jobb i Norge. MiA har derfor etablert et traineeprosjekt for innvandrere med høyere utdanning om hvordan man kan bruke kompetansen fra hjemlandet og få innpass i det norske arbeidsmarkedet. Programmet inneholder blant annet informasjon om grunnleggende rettigheter i det norske arbeidslivet, intervjutrening, bistand med CV og kobling til relevant bransje og mentoring/hospitering. I tillegg samarbeider MiA med NAV i utarbeidelsen og gjennomføringen av karriereveiledning på eget morsmål, som en del av introduksjonsprogrammet for flyktninger.

Veiledning og undervisning i ulike temaer. MiA arbeider også med generell veiledning innen flere temaer, på ulike arenaer. Stiftelsen holder eksempelvis kurs i personlig økonomi for innvandrerkvinner og norskurs for bygningsarbeidere. I tillegg har de arrangert samlinger for å inspirere innvandrere til å delta aktivt i samfunnet og organisasjoner, f.eks. fagforeninger. De veileder ulike personer med praktiske digitale oppgaver, som f.eks. å bruke reiseapper og betale regninger på biblioteker i Oslo. MiA har også laget en egen veileder om hva studiesteder i Norge kan gjøre i et internasjonalt prosjekt om framtidens læring, for å tilrettelegge bedre for personer med funksjonsvariasjoner. MiA holder også workshoper for virksomheter i rekruttering, kompetanseutvikling og mangfoldsledelse.

MiA er en prosjektorganisasjon som søker midler for hvert prosjekt

Som prosjektorganisasjon søker MiA midler for hvert prosjekt de skal gjennomføre. Derfor varierer både varighet og hyppighet avhengig av midlene de mottar hver gang de

søker om midler. NAV, IMDi, Oslo kommune og Arbeids- og velferdsdirektoratet er bidragsyterne. Flere av prosjektene er også internasjonalt basert i samarbeid med partnere i Europa.

MiA både komplementerer og supplerer eksisterende tilbud for målgruppen

NAV holder flere sammenlignbare kurs som MiA, samtidig som MiA gjør en rekke pedagogiske tilpasninger særlig knyttet til språknivå og inkludering av andre elementer i kurset som livsløpsbehov og kultursensitiv veiledning. Et eksempel er at MiA inkluderer digital portal og privatøkonomi i sine kurs, noe som det uttrykkes at NAV ikke gjør på samme måte.

MiA sin veiledning på bibliotekene supplerer bibliotekenes egne tilbud. MiA bidrar til at flere får tilrettelagt hjelp gjennom sin tilstedeværelse på bibliotekene.

MiA har også et tett samarbeid med andre innvandrersorganisasjoner, eksempelvis SSK (somaliske kvinner), Razeem Sammen, Beatus Cras (polske), Flerkulturell kvinnegruppe mfl. I tillegg samarbeider de med kommuner, fagforeninger, ideelle organisasjoner, sosiale entreprenører og flere organisasjoner på voksenopplæringsfeltet og høyere utdanning.

I stiftelsens fravær ville enkelte i målgruppen mottatt tilsvarende hjelp av uvisst kvalitet og omfang

I fravær av MiA er det sannsynlig at deler av målgruppen hadde fått hjelp av lignende organisasjoner eller NAV. Samtidig er det uklart hvor nyttig og tilstrekkelig den hjelpen hadde vært.

Kilde: Christina @wocintechchat.com

MiA bidrar til at flere i målgruppen opplever økt mestringsfølelse, økt samfunnsdeltakelse og bedre livskvalitet

Flere i målgruppen har oppnådd bedre resultater om følge av MiA sitt arbeid. Økt mestringsfølelse i hverdagen, og privatøkonomi og samfunnsforståelse, samt høyere resultater på digitale tester, funksjonstester og Norskprøver, er gevinster som trekkes frem. Dette medfører også at flere blir tryggere og mer tydelige i foreldrerollen, og følger opp barna aktivt. Noen deltar også mer i foreldrerepresentasjon i barnehage og skole. Enkelte av deltakere har aldri før klart å logge inn i sin egen nettbank. At enkelte opplever økt livskvalitet trekkes også frem. MiA viser til eksempler om kvinner som aldri før har gjennomført en gynekologisk undersøkelse, fordi de ikke visste at de kan bytte til kvinnelig fastlege selv. Stiftelsen viser også til at gjennom karriereveiledning har de fått hjulpet personer inn i riktig yrke. Det trekkes frem et eksempel om en kvinne som arbeidet som vareplasserer i dagligvarebransjen i ni år, før hun gjennom traineeprogrammet fikk utviklet sin selvtilitt og søkeferdigheter slik at hun søkte og fikk en relevant jobb som geolog. Hun var utdannet fra Universitetet i Oslo, og hadde høye norskerferdigheter, men var demotivert etter flere avslag i tidlig jobbsøkningsfase etter studiene.

Solid kulturkompetanse og tilstrekkelig kapasitet til å tilpasse, beskrives som suksesskriterier

Det er særlig to faktorer som stiftelsen selv erfarer som sine suksesskriterier. Det første handler om den solide kulturkompetansen de ansatte besitter. Samtlige ansatte har en sterk formell kompetanse innen pedagogisk praksis, kultur- og språkforståelse. Til sammen behersker de ansatte i MiA ti språk, i tillegg til at de samarbeider med en rekke innvandrersorganisasjoner med solid språkkompetanse. Det andre som gjør at MiA sitt arbeid skiller seg ut fra andre tilsvarende tilbud, er kapasiteten de har til å gi den tilpasningen flere av personene i målgruppen trenger. MiA er ikke bundet av samme rammer som NAV og har dermed større mulighet til å tilpasse behov og kunnskapsnivå til hver enkelt deltaker i de ulike aktivitetene. For at læring skal skje, må den være i en form som deltakerne kan nyttiggjøre seg av, og se relevansen for i eget liv.

MiA er antagelig med på å skape et mer velfungerende arbeidsmarked og økt vellykket integrering

Arbeidet MiA gjør, er med på å sannsynliggjøre at arbeidskraften allokeres mer riktig, som igjen bidrar til et mer velfungerende arbeidsmarked. I tillegg, gjennom å få flere innvandrere til å forstå hvordan det norske (digitale) samfunnet fungerer, kan man anta at MiA er med og bidrar til økt vellykket integrering.

4.3 Hvilken betydning har stiftelser for utvikling av nye velferdstilbud og videreutvikling av eksisterende tilbud?

I dette delkapittelet drøfter vi stiftelsers mulige betydning for utvikling av nye velferdstilbud og videreutvikling av eksisterende tilbud, som henger tett sammen med diskusjonen om hvordan stiftelsene supplerer det offentlige velferdstilbudet i foregående delkapittel.

Stiftelser bidrar i (videre)utvikling av velferdstilbud

Som beskrevet i Dugstad og Lorentzen (2010), kan stiftelser blant annet initiere innovative og nye tiltak som det ikke nødvendigvis er like lett å få finansiering til fra andre steder, blant annet ved å støtte innovative ideer som ikke naturlig faller innunder det offentlige eller næringslivet. Stiftelser kan ha bedre forutsetninger for utvikling av tilbud og innovasjon blant annet gjennom å ha et langsiktig perspektiv og formål. I spørreundersøkelsen til norske stiftelser stilte vi spørsmål om stiftelsen har hatt betydning for utvikling av nye velferdstilbud og/eller videreutvikling av eksisterende tilbud, og i så fall på hvilken måte. 170 stiftelser svarte på spørsmålet. Basert på tilbakemeldingene i spørreundersøkelsen, er det tydelig at stiftelsene spiller en rolle i utviklingen av både nye og eksisterende velferdstilbud, for å øke sosial inkludering og forebygge sosialt utenforskap. Bidraget omfatter et bredt spekter av aktiviteter og pengeutdelinger. Noen stiftelser beskriver for eksempel hvordan de har vært med på å etablere nye enheter for spesialiserte tjenester, som for eksempel palliasjon for barn med alvorlig sykdom. Flere stiftelser har bidratt i utviklingen av frivillige botiltak i barnevernet og har etablert spesialiserte rehabiliteringstilbud som tidligere ikke eksisterte. Flere stiftelser oppgir å ha bidratt med startkapital til nye prosjekter, som for eksempel ungdomshus og arbeids- og treningstilbud. Andre har støttet eksisterende organisasjoner som Røde Kors og KFUM/KFUK, og har hjulpet dem med å utvide og forbedre sine tilbud. Stiftelsene som gir utdelinger støtter gjerne organisasjoner, lag, foreninger og lignende slik at disse kan gi og utvikle sosialt inkluderende tilbud. Et annet eksempel er en stiftelse som beskriver at de har vært en pådriver for kreative og digitale aktiviteter for ungdom, og har bidratt til å løse utfordringer kommunen har hatt med å nå unge som står utenfor samfunnet. Flere stiftelser beskriver også hvordan de har vært med på å skape nye arenaer for aktivitet og tilbud etter opphold ved institusjoner, samt støttet entreprenørskap blant innvandrere. Stiftelsene trekker også fram at de har dekket behov som det offentlige ikke har møtt, spesielt i overgangen mellom ungdomsskolen og voksen alder, og har vært med på å påvirke lovgivning og regelverk gjennom sitt arbeid. Et eksempel på dette er livsmestringsprogrammet Flyt, som utforsker nye løsninger på frafallsproblematikken i skolen. Programmet ble evaluert av NOVA og Fafo, og resultatene viser at Flyt gjør en forskjell for deltakerne blant annet når det gjelder opplevd selvfølelse og trygghet i å møte nye mennesker (Rogstad & Bjørnset, 2021).

Tilbakemeldingene indikerer at stiftelsene kan ha stor innvirkning på både utviklingen av nye velferdstilbud og forbedring av eksisterende tilbud. Funnene indikerer at de bidrar til sosial inkludering og kan være med på å styrke kvaliteten på og/eller mangfoldet ved velferdstjenester over hele landet. Vi har imidlertid ikke grunnlag for å si noe om kvaliteten ved det arbeidet stiftelsene bidrar til, eller å konkludere på hvorvidt arbeidet deres har vært avgjørende for (videre)utvikling av tilbud. Ifølge stiftelsene selv har arbeidet deres ikke bare fylt et gap i det offentlige tilbudet, men også skapt varige endringer som har forbedret livene til mange mennesker i ulike samfunnsgrupper. Vi så også fra kapittel 4.2 at et stort flertall av stiftelsene mener målgruppen ikke ville hatt noe tilsvarende alternativ å gå til, dersom stiftelsen eller den konkrete aktiviteten stiftelsen tilbyr hadde falt bort. Tilbakemeldingene fra stiftelsene indikerer at stiftelser komplementerer det offentlige tilbudet, og i noen tilfeller fungerer som nødvendige substitutter. Sistnevnte er stiftelsen Shalam et eksempel på, se case under. Shalam er i stor grad finansiert av ulike offentlige instanser og tilbyr flere tjenester som også offentlige aktører tilbyr. Blant annet som følge av kapasitetsbegrensninger i det offentlige, leverer Shalam en rekke tjenester innenfor helse- og rusomsorg.

Stiftelser kan stå friere til å støtte og prøve ut nye løsninger

Eksempelene over illustrerer også at stiftelser både kan bidra med utvikling av egne tilbud, bidra til at andre utvikler tilbud gjennom kapital til andre initiativer, og de kan bidra til påvirkning politisk som på sikt kan bidra til utvikling av nye tjenester. Det er ikke gitt at det er stiftelsene selv som bør tilby velferdstjenester eller utvikle tilbud, de kan like gjerne spille en rolle i å støtte oppunder andre tiltak eller drive påvirkningsarbeid som gir grunnlag for nye offentlige tjenester. Som nevnt over, kan blant annet stiftelser støtte innovative ideer som ikke faller innunder det offentlige eller er av interesse for næringslivet. I 2018 delte stiftelsene som svarte på temaundersøkelsen til Stiftelsestilsynet ut over 800 mill. kroner til forskning, og nesten 700 mill. kroner i 2019, jf. delkapittel 3.1. 403 stiftelser opplyste at de drev innen forskning, enten gjennom utdelinger til forskning eller aktiviteter. Av disse drev flest med samfunnsforskning. Det er flere eksempler på at stiftelser bidrar med forskning, undersøkelser og informasjon som direkte eller indirekte kan bidra til nye løsninger, tilbud og tjenester. Ett eksempel er stiftelsen Aktiv mot kreft som blant annet forsker på trening og kreft. Collett (2023) påpeker samtidig at det er sjeldent at en stiftelse i Norge peker ut en dristig eller kontroversiell ny kurs, hvor de større stiftelsene gjerne supplerer offentlig virksomhet heller enn å representere et alternativ, og hvor flere av forskningsstiftelsene gjerne er et supplement til offentlig finansiert forskning.

Stiftelser vil imidlertid kunne ha en rolle som kunnskapsleverandør, kapasitetsbygger og pådriver politisk, og blant annet kunne ha andre forutsetninger for å realisere formål med langsiktig perspektiv, som også kan spille inn på hvilke temaer det er søkelys på. Stiftelser kan blant annet stå friere til å prøve ut nye løsninger uten å gå med overskudd og ha andre måter å jobbe på og tilnærme seg målgruppen, for eksempel gjennom bruk av frivillige. Jf. delkapittel 3.1, oppga stiftelsene at de organiserte 98 000 frivillige i 2019. Stiftelsene som har besvart undersøkelsen vår nevner også at de gjennom kunnskapsformidling, debatter og annet bidrar til å øke bevissthet i samfunnet om utenforskap og ivaretagelse av utsatte grupper. Én stiftelse nevner for eksempel at de har samlinger og gir råd knyttet til hvordan myndighetene bedre kan hjelpe vanskeligstilte barn og ungdom. Casene våre illustrerer også at stiftelser jobber på ulike og dels innovative måter for å bidra til sosial inkludering. Caset «FOR ALLE!» viser for eksempel at en stiftelse har tatt en koordinerende rolle som bidrar til samarbeid mellom aktører og mer koordinert innsats mot målgruppen barn og unge.

Shalam

Stiftelsen Shalam ble etablert i 1980, som et felleskristent hjelpearbeid for mennesker med rusmiddelproblemer, i Kristiansand. Stiftelsen har som formål å oppsøke mennesker, lede dem til Kristus, hjelpe dem ut av rusavhengighet og andre livsutfordringer, lære dem og bygge dem opp, for å føre dem tilbake til samfunnet som mer hele, friske og trygge mennesker.

Shalam	
Antall lønnede årsverk	28 (44 ansatte totalt)
Antall frivillige	50 (omtrent 6 årsverk)
Formålet realiseres gjennom	Aktiviteter
Retter (særlig) seg mot	Voksne som har problemer med rusmidler og andre livsutfordringer
Omfang av personer stiftelsen når ut til	Arbeidssenteret: ca. 50 i året Shalam Rehab: ca. 22 i året Oppsøkende fellesskapsarbeid: Opptil 50 personer daglig Babettes hus: ca. 37 kvinner
Beliggenhet	Kristiansand

Shalam hjelper mennesker som har særlig problemer med rus gjennom fire hovedområder

Shalam deler arbeidet sitt inn i fire hovedområder. Det første hovedområdet kalles *Arbeidssenteret*, som har som formål å få personer som sliter med rus til å delta mer aktivt i arbeidslivet og/eller samfunnet. Arbeidssenteret er et arbeidstreningstilbud i samarbeid med NAV, innen blant annet brukthandel, lager, transport, kafé og søm. Gjennom arbeidstreningen i brukthandelen, har deltakerne mulighet for å ta fagbrev innen salg og service. Det er også flere personer som kommer rett fra soning og jobber i kaféen, gjennom et samarbeid med kriminalomsorgen. Et av hovedmålene med arbeidstreningen, er å bygge et nettverk rundt disse menneske, slik at de har et miljø som er rusfritt å komme til. I løpet av 2023 var det 50 personer som til sammen hadde vært i arbeidstrening/hospitering eller gjennomført samfunnsstraff. I tillegg har Shalam hatt studenter inne i observerende praksis fra videre-utdanning/master i psykisk helse.

Det andre hovedområdet kalles *Shalam Rehab* og er et sosialfaglig døgntilbud for rusmiddelavhengige innen skjerming, omsorg og rehabilitering/ettervern. Shalam disponerer seks døgnplasser og bestemmer i samarbeid med

bestiller (Kristiansand kommune, kriminalomsorgen, andre kommuner) hvem som får en døgnplass. Stiftelsen har i enkelte tilfeller også hentet inn personer fra gaten og tatt dem rett inn på rehabilitering som et supplement til offentlige, og i påvente av plass i det offentlige. Rehabiliteringen er sosialfaglig med et sterkt verdifokus hvor menneskeverdet er i sentrum. Gjennomsnittlig oppholdstid varierer fra person til person. I 2022 var det eksempelvis 21 unike beboere i totalt 986 omsorgsdøgn.

Det tredje hovedområdet kalles det *Oppsøkende fellesskapsbyggende arbeidet*. Arbeidet innebærer å drive med oppsøkende virksomhet overfor bostedsløse utendørs, i nødboliger, andre boliger og fengsler, for å gi tilbud om ulike aktiviteter med ulikt terskelnivå. Et eksempel kan være at ansatte og frivillige fra Shalam kommer syklende med en matpakke. Shalam tilbyr væresteder, hvor personene får lov til å komme som de er. I lokalene til Shalam finnes det blant annet kreativ systue, treningsrom, samtalerom, kafé samt nødrom for humanitær matvarehjelp. Shalam sitt oppsøkende arbeid inkluderer også andre prosjekter. Det ene heter *Shalam Women*, hvor ansatte også arbeider oppsøkende mot kvinner som jobber med prostitusjon. Målet er å redusere prostitusjon og menneskehandel med seksuelle formål, i tillegg til å bedre livssituasjonen til disse kvinnene. Shalam tilbyr kvinnene et sted å være, i tillegg til enkle hygieneartikler som eksempelvis brukerutstyr, hygieneartikler, klær og kontakt med hjelpeapparatet som er tilgjengelig for denne gruppen. Det kan være juridisk og helsemessig kontakt med andre organisasjoner.

Det fjerde hovedområdet til Shalam kalles *Babettes hus*, og er et tilbud om nødovernatting for kvinner i aktiv rus eller som lider av sammensatte psykiske følgeutfordringer. Tiltaket drives etter anbud for Kristiansand kommune og Sørlandet krisesenter. Gjennom arbeidet med målgruppen samarbeider Shalam tett med andre kommunale tjenester, sykehuset og andre krisesentre. Siden 2017 har Shalam disponert fire nødplasser og to krisesenterplasser. På de fire nødplassene hadde det vært 832 overnattinger fordelt på 23 unike damer i 2022, mens det hadde vært 363 overnattinger fordelt på 14 unike damer ved krisesenterplassene samme år.

Alle de ansatte og frivillige arbeider på tvers av de fire hovedområdene.

Shalam sine døgntilbud og aktiviteter finansieres i all hovedsak gjennom tilskudd og rammeavtaler fra staten og Kristiansand kommune

Arbeidssenteret finansieres gjennom gjenbruksbutikkene og transportoppdrag, i kontakt med NAV og kriminalomsorgen. Shalam Rehab finansieres i all hovedsak gjennom en rammeavtale stiftelsen har med Kristiansand kommune. Det oppsøkende fellesskapsbyggende arbeidet finansieres gjennom tilskudd fra Kristiansand kommune, Agder fylke, Helsedirektoratet, kriminalomsorgsdirektoratet, i tillegg til egenfinansiering gjennom frivillige og salg fra gjenbruksbutikkene. Shalam Women er prosjekt med midler fra Justisdepartementet. Babettes hus finansieres gjennom anbud med kommunen.

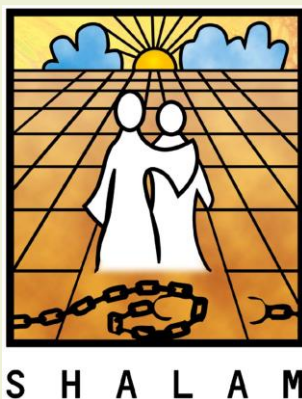
I tillegg til at de fire hovedområdene finansieres av en rekke offentlige instanser, finansieres arbeidet til Shalam også gjennom grasrotandel, momskompensasjon og kollekt/lodd.

Shalam komplementerer det eksisterende tilbudet og har et tett samarbeid med andre tilsvarende stiftelser i Kristiansand kommune

Stiftelsen er på mange måter et komplementerende tilbud som støtter opp om de offentlige tjenestene og andre private initiativ. Stiftelsen har også et tett samarbeid med andre stiftelser som driver med det samme, som eksempelvis Maritastiftelsen, Wayback og Blå Kors. I tillegg har Shalam et godt og tett samarbeid med både kommunen, NAV og kriminalomsorgen og har god erfaring med at særlig kommunen viser til Shalam sine tilbud for personer i målgruppen.

Uten Shalam, er det usikkert hvorvidt kapasiteten ville vært tilstrekkelig til å følge opp målgruppen

Det er usikkert hva som ville skjedd i stiftelsens fravær. Shalam sine egne refleksjoner rundt dette er todelt. På den ene siden er det mulig at andre lignende organisasjoner ville tatt over arbeidet. Spørsmålet er da hvorvidt det hadde vært tilstrekkelig kapasitet til å dekke behovet i Kristiansand. På den andre siden ville Shalam også vært bekymret for det offentlige sin kapasitet til å følge denne målgruppen opp tilstrekkelig, særlig utenfor ordinære arbeidstider.

Shalam er med på å sannsynliggjøre økt livskvalitet, økt arbeidsdeltakelse og økt deltakelse i samfunnet for flere i målgruppen

Flere av personene i målgruppen til stiftelsen har opplevd en rekke positive gevinster gjennom Shalam sitt arbeid. Gjennom arbeidstreningen er det flere som har økt sin deltakelse i arbeidslivet. I 2021 var det eksempelvis to som gikk videre til fast jobb og to ble lærlinger. Flere fullfører også sin yrkesutdanning gjennom Shalam, noe som trolig fører til økt mestringsfølelse.

Flere deltar også mer aktivt i samfunnet. At det er flere som velger å feire jul hos Shalam er et eksempel på dette. Et annet eksempel er at samtlige som avsluttet Shalam Rehab i 2021 gikk videre til å bo i en egen leilighet.

Shalam er trolig også med på å øke livskvaliteten til flere av dem som blir hjulpet. Shalam Women hjelper blant annet flere til tannlegen og henviser flere av kvinnene til gynekolog.

Økt trygghet og opplevelsen av å bli sett er ord som går igjen hos de ansatte i Shalam når de skal forklare hvilke gevinster de erfarer at målgruppen sitter igjen med.

Fleksibiliteten, kapasiteten og tilgjengeligheten trekkes frem som viktige suksesskriterier

Ifølge de ansatte i stiftelsen er det særlig fire faktorer som trekkes frem som suksesskriterier. For det første opplever Shalam at på bakgrunn av at de er en stiftelse, har de mulighet og fleksibiliteten til å hjelpe folk raskere enn det offentlig har. For det andre erfarer de også at de har mer kapasitet til å følge opp personene tettere, enn det offentlige instanser har. Det tredje som trekkes frem er at Shalam har et døgnåpent kafétilbud og driver med oppsøkende arbeid døgnet rundt. Dette gjør at de når mennesker til alle døgnets tider, noe de beskriver at andre organisasjoner eller offentlige instanser ikke gjør i like stor grad. Til sist peker stiftelsen på at personer i målgruppen har lov til å komme inn til dem selv om de er i påvirket tilstand, noe som de erfarer ikke er tilfelle ved flere tilsvarende tilbud.

Shalam sannsynliggjør trolig flere samfunnseffekter

Gjennom sine fire hovedområder er Shalam trolig med på å øke både livskvaliteten, arbeidsdeltakelsen og samfunnsdeltakelsen til flere av innbyggere i Kristiansand kommune. Shalam er trolig også med på å sannsynliggjøre en mer vellykket integrering av prostituerte i Kristiansand, samt å trygge deres utsatte posisjon.

4.4 Hvilken rolle og betydning har stiftelser for det norske velferdssamfunnet?

Stiftelser har en lang historie og har ivaretatt viktige oppgaver for samfunnet

Stiftelser har lange tradisjoner i det norske samfunnet, og var lenge tett knyttet til kirken som også oppfordret til å gi gaver. Dugstad & Lorentzen (2010) beskriver at stiftelser gjerne knyttes til tradisjoner med å gi private bidrag til allmenne formål som utdanning, kunst og bygninger. På 11- og 1200-tallet ble det mer vanlig med donasjoner blant annet til institusjoner og hospitaler for gamle og syke. De eldste stiftelsene i Norge er Trondheim hospital, som ble opprettet i 1277, men har røtter tilbake til Mariahospitalet fra 1100-tallet, og Oslo Katedralskole som ble opprettet i 1152. Ved slutten av middelalderen ble stiftelser anerkjent som juridiske personer (Justis- og politidepartementet, 1975). Stiftelser ble da knyttet til kirkelige eiendommer, og hørte til under kirkeretten. Hospitaler, som i hovedsak tok seg av syke og fattige, ble også regnet som kirkelige institusjoner. Rundt 1500-tallet kan rundt halvparten av all jordeiendom i Norge ha tilhørt en stiftelse, gjennom ulike kirkelige institusjoner som bispeseter, kirker, klostre, skoler og hospitaler (Collett, 2023)³¹. Under reformasjonen overtok kongen ansvar for religionsutøvelsen og disponering av kirkegodset. Bispegods ble inndratt og kloster oppløst, men blant annet katedralskolene i Oslo, Bergen og Trondheim og noen hospitaler bestod.

Etter reformasjonen ble omfanget av gaver til kirken vesentlig redusert, da protestantismens lære tilsa at hva man gjør på jorden ikke påvirker livet etter døden (Collett, 2023). Stiftelsesinstituttet i rettslig forstand bestod imidlertid, og en del prestegods ble beholdt. Stiftelser var i hovedsak lokalisert til byer, som Trondheim, Bergen og Oslo. Stiftelsene var knyttet til penger og pengegaver og ivaretok i utgangspunktet lokale behov. I Bergen brukte for eksempel private velstående, gjerne i samarbeid med kirken, midler på lokalsamfunn, eldreomsorg og fattighjelp (Dugstad & Lorentzen, 2010). Stiftelsene jobbet der myndigheter og kirkelige institusjoner ikke strakk til.

I 1812 bestemte kongen at en andel av fremtidig overskudd fra prestegodset skulle finansiere et norsk universitet (Collett, 2023). Stiftelser ble også inntegnet i Grunnloven.³² Prestegodset ble samlet i Opplysningsvesenets fond og utgjorde Norges største godsformue. Landets største privatformue ble også gitt til en stiftelse, og flere nye pengelegater kom til. Det var særlig engasjement for økonomisk trengende, spesielt barn fra fattige kår. Det var også stiftelser som fungerte som pensjonsfond, særlig for sjømenn, og stiftelser som drev institusjoner for eldre eller syke, gjerne for lidelser som ikke var dekket av det offentlige. Selv om stiftelser spilte en viktig rolle blant annet for vanskeligstilte, var det også engasjement og bidrag til allmenntilgode gjennom foreninger, gaver og tiltak som ikke knytter seg til noen stiftelse. Collett (2023) uttrykker at private ordninger startet av stiftelser og foreninger var forløpere til velferdsstaten, med generelle ordninger som skulle komme alle til gode. Barnevernsinstitusjoner, pensjonsordninger, gamle hjem og hospitaler startet av foreninger og stiftelser er eksempler på institusjoner og tilbud som senere ble statlige og kommunale virksomheter/ordninger.

På 1900-tallet kom mange mindre legater til, som kunne ha mye å si i tiden før velferdsstaten tok over flere oppgaver. Utover 1900-tallet ble samtidig mange legater også mer eller mindre overflødige, og lav rente og inflasjon bidro til å redusere stiftelsenes kapital. Stiftelser ble en klart definert selskapsform med ny stiftelseslov

³¹ John Peter Collett er professor ved Universitetet i Oslo og skal publisere bok om stiftelsers historie. *Stiftelsenes historie i Norge* er ikke ellers dokumentert i bokform. <https://www.stiftelsesforeningen.no/nyheter/2022/1/24/intervju-med-professor-john-peter-collett>

³² Kongeriet Norges Grundlov, 17.05.1814, § 106: «Saavel Kjøpesummer, som Indtægter af det, Geistligheden beneficerede Gods, skal blot anvendes til Geistlighedens Bedste og Oplysningens Fremme. Milde Stiftelseres Eiendomme skulle blot anvendes til disses Gavn.»

i 1980 (Collett, 2023). Før dette var det ikke noen konkret lov som regulerte stiftelser. Blant annet forskningsinstitusjoner, kulturinstitusjoner og skoler og barnehager utenom det offentlige ble opprettet. Det ble også etablert en rekke store stiftelser, blant annet som følge av lovendringer på finansområdet og sammenslåing av sparebanker og aksjebanker og forsikringsselskaper, og stiftelser med mer aktiv forvaltning av midler.

Spørsmålet om hvilken rolle stiftelser bør ta er på nytt aktualisert

«Stiftelser var i norsk historie – som del av det sivile samfunn – pådrivere for reformer, for nye tiltak og ny forståelse av samfunnets felles oppgaver. De var velferdsstatens pionerer. Når velferdsstaten har overtatt disse oppgavene – hva står da igjen til sivilsamfunnet, ut over å organisere frivillig arbeid i de mange tusen lag og organisasjoner av ulike slag? Er det et paradoks her: Stiftelsene er blitt rikere, men ambisjonene synes ikke å øke?» - Collett (2023)

De siste årene har det på nytt vært diskusjon om hvilken rolle stiftelsene skal ha i Norge. Dette har særlig blitt aktualisert gjennom lovendringene med virkning fra 1. januar 2023 som gjorde det mulig for kommuner å oppheve kommunale boligstiftelser.³³ Kommunale boligstiftelser omfatter stiftelser som er opprettet av én eller flere kommuner og som har til formål å skaffe boliger til personer som trenger hjelp til å skaffe eller beholde egnet bolig. Bakgrunnen for endringene i stiftelsesloven er ifølge regjeringen at de økonomiske insentivene til å skille ut boligvirksomhet i stiftelser ikke lenger er til stede, at bruk av boligstiftelser har ført til økt byråkrati og at stiftelsesformen ikke er like godt egnet til å løse kommunale oppgaver (Regjeringen, 2022a). Regjeringen ville derfor gi kommunene større frihet til å organisere det boligsosiale arbeidet. Dersom kommuner vedtar opphevelse av en boligstiftelse, vil de overta stiftelsens forpliktelser og eiendeler. Dette er ikke i tråd med stiftelsesretten for øvrig. Det har skapt en diskusjon om hvorvidt endringene er med på å uthule og undergrave stiftelsesinstituttet og om endringene kan være i strid med Grunnloven (se bl.a. Kolsrud, 2022).

Det er også innført endringer i barnehageloven som påvirker enkelte stiftelser. Med virkning fra 1. januar 2023 er det innført krav om at hver private barnehage skal være et selvstendig rettssubjekt, jf. barnehageloven § 7 a. Videre er det innført forbud mot å drive annen virksomhet, jf. barnehageloven § 23 a, og forbud mot å ta opp lån andre steder enn fra bank, jf. barnehageloven § 23 b. Bakgrunnen for endringene er at regjeringen vil begrense at kommersielle aktører tar ut profitt fra å drive barnehager, og å sikre at fellesskapets midler går til barnas beste og gjør barnehagene bedre og billigere (Regjeringen, 2022b). For stiftelser med flere barnehager ble det aktuelt å vurdere å dele stiftelsen i flere stiftelser, eller å legge barnehagevirksomheten i selvstendig(e) selskap heleid av stiftelsen (Lotteri- og stiftelsestilsynet, u.d.). Endringene har bidratt til å begrense noe av friheten til stiftelser som organisasjonsform innenfor barnehageområdet.

Diskusjonen om opphevelse av kommunale boligstiftelser og andre endringer som påvirker stiftelser henger sammen med en større diskusjon om hva stiftelsesformen innebærer, og hvilken rolle stiftelser skal ha i det norske samfunnet. Flere av informantene vi har intervjuet opplever at stiftelser i stort har vært lite synlige, og at deres bidrag til samfunnet har vært undervurdert. Stiftelser blir i utgangspunktet regnet som en statisk selskapsform som gir den eller de som opprettet stiftelsen stor trygghet ved at formålet og andre viktige forutsetninger i vedtektene i utgangspunktet skal være uendret for alltid. Nevnte eksempler og historisk utvikling illustrerer imidlertid at dette ikke nødvendigvis alltid er tilfelle. Stiftelser har uansett langsiktige og ofte ikke-kommersielle formål. Dette gjør at de har en annen handlingsfrihet og langsiktighet enn eksempelvis aksjeselskap. På den annen side kan dette også gjøre stiftelser mindre egnet til å møte aktuelle utfordringer, dersom formålet er rettet

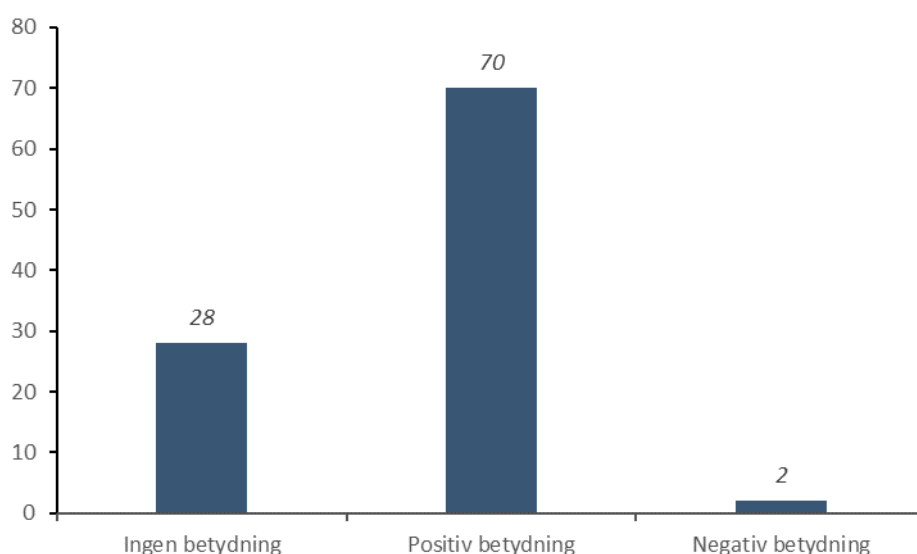
³³ Jf. stiftelsesloven kapittel 6 A.

mot områder eller utfordringer som ikke lenger er like aktuelle i dag. Samtidig kan stiftelsesformen gi finansieringsmuligheter, gjennom sin ideelle profil.

Stiftelsene mener selv at organisasjonsformen har betydning for bidraget til sosial inkludering

I spørreundersøkelsen stilte vi spørsmål om hvilken betydning det har for stiftelsens bidrag til sosial inkludering at organisasjonsformen er stiftelse. 28 prosent oppga at det ikke har noen betydning, mens 70 prosent oppga at det har en positiv betydning, jf. Figur 4-13. Det var også fem respondenter som oppga at det har en negativ betydning og at det ville vært bedre med en annen organisasjonsform.

Figur 4-13 Hvilken betydning har det for stiftelsens bidrag til sosial inkludering at organisasjonsformen er stiftelse?

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=243

Stiftelsene som har utdypet svaret har oppgitt at positive sider ved stiftelsesformen omfatter at alle midler går til formålet, som gir positive allmennyttige bidrag. Én påpeker for eksempel at organisasjonsformen gjør dem mer bevisst på at målet er aktivitet i tråd med formålet og ikke avkastning. Dette gjør det lettere å drive på en ideell måte og gjør at man får mye ut av lite ressurser med høy grad av idealisme både hos frivillige og ansatte, ifølge stiftelsen. Også andre nevner at stiftelse som organisasjonsform appellerer til frivillige og andre som ønsker å bidra til aktiviteter, sikrer at midlene brukes til formålet, og at det også oppfattes slik av andre utenfor stiftelsen. Som tidligere omtalt, oppga stiftelser som besvarte temaundersøkelsen til Stiftelsestilsynet å organisere 98 000 frivillige med 4 millioner dugnadstimer. Flere som har besvart spørreundersøkelsen vår påpeker også direkte eller indirekte at det at de er en stiftelse kan bidra til kvalitet på en annen måte enn dersom man hadde hatt lønnsomhet som underliggende formål. Det at profitte ikke er en driver bidrar også til engasjement og en følelse av likeverd ifølge flere, og at det man gjør er til nytte for fellesskapet. Én nevner også at stiftelsesformen gir større handlingsrom for å gi målgruppen det de har behov for. Enkelte påpeker samtidig at det kan være krevende å sikre (stabil) finansiering og egnede støtteordninger når man er en stiftelse. Én stiller spørsmål om det ville vært mer gunstig å være et lag eller en forening, fordi de opplever at det virker å være vanskelig å få støtte fordi de er stiftelse.

5 Avsluttende kommentarer

Selv om Norge i internasjonal sammenheng anses som et godt land å vokse opp i, og relativt sett har lav inntektsulikhet, er det flere som faller utenfor. Det er blant annet vedvarende ulikheter i forventet levealder i Norge, avhengig av blant annet utdanningsnivå og inntekt (Helsedirektoratet, 2023). Den siste tiden har blant annet høyere renter og prisvekst også påvirket den økonomiske situasjonen til mange. Årsakene til utenforskap er sammensatte, og kan blant annet knytte seg til vanskelige økonomiske situasjoner, helseutfordringer og ulike sosiale omstendigheter. I analysen har vi en rekke indikasjoner på at stiftelser har stor betydning for sosial inkludering og forebygging av utenforskap. Stiftelsene retter innsats mot områder som arbeidsdeltakelse, skoledeltakelse, helse, boforhold, økonomi og sosial trygghet, og kan ha betydning for barn og unges oppvekst og senere utviklingsmuligheter.

Basert på funnene våre er det krevende å angi konkrete tall for hvilken verdi stiftelser har, ikke minst også fordi stiftelser er en integrert del av samfunnet og det er vanskelig å se for seg akkurat hvordan Norge hadde vært uten stiftelser. Vi vet samtidig at samfunnsmessige utfordringer, på områder hvor stiftelser engasjerer seg, har store samfunnsøkonomiske kostnader. Store samfunnsøkonomiske kostnader av utenforskap og samfunnsmessige utfordringer illustrerer at det kan være mye for samfunnet å spare på godt forebyggende arbeid som reduserer forekomsten og/eller konsekvensene av utenforskap og sosiale og helsemessige problemer. Det er sannsynlig at samfunnsproblemer knyttet til utenforskap ville vært enda større uten stiftelsenes arbeid. Ettersom kostnader ved utenforskap utgjør titalls milliarder kroner hvert år, vil selv bidrag som reduserer problemet med noen få prosent utgjøre store verdier.

Stiftelser kan imidlertid ikke løse samfunnsproblemer knyttet til utenforskap alene. Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte, og krever også sammensatte løsninger og samarbeid på tvers av tjenesteområder, aktører og ulike tjenester. Å samarbeide med andre aktører er noe stiftelsene allerede gjør, og som kanskje blir enda viktigere i tiden fremover. Stiftelser kan potensielt ha en viktig rolle for eksempel når det gjelder involvering av frivilligheten og samarbeid mellom ulike aktører i å dekke behov for velferdstjenester og å utvikle nye løsninger. Med tanke på at det er økt press på offentlige budsjetter og dels store variasjoner geografisk i hvorvidt innbyggere får ivarettatt lovpålagte tjenester, og øvrige tilbud, kan stiftelser, som gjerne kan ha geografisk nedslagsfelt, spille en stadig viktigere rolle. Samtidig er det ikke åpenbart nøyaktig hvor grensene mellom hva stiftelser, og andre ideelle organisasjoner, og det offentlige bør gå. Kanskje vil stiftelser ha en minst like viktig rolle fremover i å redusere ensomhet og bidra til sosial inkludering. Dette avhenger også av hvilken rolle det offentlige og andre aktører tar framover, og hvilke eventuelle regulatoriske endringer som innføres.

Referanser

- Arbeids- og sosialdepartementet. (2021). *Meld. St. 32 (2020–2021). Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv.* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/ce1f2d9ff9a64db2967817b0b337702c/no/pdfs/stm202020210032000dddpdfs.pdf>
- Bjørnshagen, V., & Ugreiniov, E. (2021). Disability Disadvantage: Experimental Evidence of Hiring Discrimination against Wheelchair Users. *European Sociological Review, Volume 37, Issue 5, October 2021*, ss. 818–833. doi:<https://doi.org/10.1093/esr/jcab004>
- Collett, J. (2023). *Stiftelser i norsk historie. Foredrag ved Stiftelsesforeningens jubileumsseminar 11. mai 2023.* Hentet fra <https://static1.squarespace.com/static/5bd077f4ebfc7f90380c46d7/t/6482da325aef974222aac2ff/1686297138278/Foredrag+11.5.2023+.pdf>
- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. (2023). *Veileder i samfunnsøkonomiske analyser.* Hentet fra <https://dfo.no/fagomrader/utredning-og-analyse-av-statlige-tiltak/samfunnsokonomiske-analyser/veileder-i-samfunnsokonomiske-analyser>
- Dugstad, L., & Lorentzen, H. (2010). *Stiftelser i det moderne Norge.* Hentet fra Institutt for samfunnsforskning 2010:9: <https://lottstift.no/content/uploads/2021/05/Stiftelsar-i-det-moderne-Norge-ISFrapport-juni2010.pdf>
- Ekspertgruppe om barn i fattige familier. (2023). *En barndom for livet. Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier.* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/df568c8ea68f48d6b03f2cca6149cf77/no/pdfs/barn-i-fattige-familier.pdf>
- Finansdepartementet. (2021). *Rundskriv R-109. Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser.* Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/vedlegg/okstyring/rundskriv/faste/r_109_2021.pdf
- Fornyings- og administrasjonsdepartementet. (2009). *St.Meld. nr. 19 (2008–2009) Ei forvaltning for demokrati og fellesskap.* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/307c7a3832184bbba25b75f4b6c5a40e/no/pdfs/stm200820090019000dddpdfs.pdf>
- Fyhn, T., Radlick, R., & Sveinsdottir, V. (2021). *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET). En analyse av unge i NEET-kategorien.* Hentet fra NORCE Helse: <https://www.ks.no/contentassets/25072fbf9d4d4577899c335e431117d7/Unge-utenfor-arbeid-opplering-og-utdanning.pdf>
- Gjertsen, H., Melbøe, L., & Hauge, H. A. (2021). *Arbeidsinkludering for personer med utviklingshemming.* Universitetsforlaget.

- Helse- og omsorgsdepartementet. (2007). *St.meld. nr. 20 (2006-2007) Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-20-2006-2007-/id449531/?ch=1>
- Helsedirektoratet. (2021). *Sektorrapport om folkehelse 2021*. Hentet fra <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/sektorrapport-om-folkehelse/sosial-stotte-deltakelse-og-medvirkning/sosial-deltagelse-og-barrierer>
- Helsedirektoratet. (2023). *Kunnskapsoppsummering om ulikheter i helse og livskvalitet i Norge siden 2014 - sammendrag*. Hentet fra <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/kunnskapsoppsummering-om-ulikheter-i-helse-og-livskvalitet-i-norge-siden-2014--sammendrag>
- Hyggen, C., Brattbakk, I., & Borgeraas, E. (2018). Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier. En kunnskapsoppsummering. NOVA Rapport 11/2018.
- Justis- og politidepartementet. (1975). *NOU 1975: 63 Stiftelser og omdanning*. Hentet fra <https://www.nb.no/items/04a5484dce50a3fa0c1e90206ecb0b89?page=0&searchText=NOU%201975:63%20Stiftelser%20og%20omdanning>
- Kolsrud, K. (2022). *Mener regjeringens forslag om å oppheve kommunale stiftelser bryter Grunnloven*. Hentet fra <https://rett24.no/articles/mener-regjeringens-forslag-om-a-oppheve-kommunale-stiftelser-bryter-grunnloven>
- Legard, S., El-Amrani, S., & Gleinsvik, A. (2023). *Samfunnsøkonomiske gevinster ved økt sysselsetting av personer med funksjonsnedsettelse - en oppdatert analyse*. Hentet fra AFI-rapport 2023:13: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3065669/r-2023-13%20Samfunns%C3%B8konomisk%20analyse...pdf>
- Lotteri- og stiftelsestilsynet. (u.d.). *Nye krav til private barnehager*. Hentet fra <https://lottstift.no/for-stiftelser/nye-krav-til-private-barnehager/>
- Meyer, C. B., & Norman, V. D. (2019). *Ikke for å konkurrere. Strategi for fellesskapets tjenere*. Fagbokforlaget.
- Nasjonal digital læringsarena. (2020). *Hva er marginalisering?* Hentet fra <https://ndla.no/nb/subject:1:fb6ad516-0108-4059-acc3-3c5f13f49368/topic:1:e47486fd-1c96-4e58-a0a2-d520d3950013/topic:1:a35a4b4a-e971-4277-a114-7bc4de332a0a/resource:10e6b9d7-6dfc-45d9-8d67-f5c7ceefb5d1>
- Oslo Economics. (2023). *Norske stiftelsers verdibidrag*. Hentet fra <https://lottstift.no/content/uploads/2023/05/Norske-stiftelsers-verdibidrag-OE-rapport-2023-11.pdf>
- Oslo Economics, Hyggen og Ekhaugen. (2021). *Samfunnsøkonomisk vurdering av marginalisering og utenforskap*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/015adcd9442b462e998821e3ee1b2973/samfunnsokonomisk-vurdering-av-marginalisering-og-utenforskap-oslo-economics.pdf>
- Pedersen, S., Forsberg Johnsen, P., Ljøgodt von Hanno, I., Myrvold, T., & Stokke, O. (2023). *Samfunnskostnader av vold i nære relasjoner*. Hentet fra <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2023-15-Samfunnsokonomiske-kostnader-av-vold-i-naere-relasjoner.pdf>

- Pedersern, S., Kjelsaas, I., Halvorsen, C. A., & Aalen, P. (2022). *Ståa i norske kommuner. En kartlegging av kommunenes oppfyllelse av lovpålagte oppgaver*. Hentet fra <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-46-Staa-i-norske-kommuner.pdf>
- Rasmussen, I., A. Dyb, V., Heldal, N., & Strøm, S. (2010). *Samfunnsøkonomiske konsekvenser av marginalisering blant ungdom*. Hentet fra https://www.vista-analyse.no/site/assets/files/5887/va_rapport_nr_2010-07_samfunns_konomiske_effekter_av_marginalisering_blant_ungdom.pdf
- Regjeringen. (2022a). *Foreslår at kommuner kan oppheve boligstiftelser*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/foreslar-at-kommuner-kan-oppheve-boligstiftelser/id2920486/>
- Regjeringen. (2022b). *Strammer inn reglene for private barnehager*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/strammer-inn-reglene-for-private-barnehager/id2908283/>
- Rogstad, J., & Bjørnset, M. (2021). *Unge i Flyt. Om et livsmestringsprogram for ungdom på 10. trinn*. Hentet fra NOVA-rapport nr. 4/21: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2768039/NOVA-Rapport-4-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Senter for statlig økonomistyring (nå DFØ). (2010). *Veileder. Resultatmåling. Mål- og resultatstyring i staten*. Hentet fra <https://dfo.no/sites/default/files/Fagomr%C3%A5der/MRS/Mal-og-resultatstyring-i-staten.pdf>
- Skogli, E., Karttinen, E., & Ljøgodt von Hanno, I. (2023). *De private og ideelle arbeids- og inkluderingsvirksomhetenes samfunnsverdi*. Hentet fra Menon-Publikasjon nr. 113/2023: https://www.virke.no/contentassets/bb882874e5f5449bb72e58a6bb76c3f1/161023menon-publikasjon-nr.-113_2023-arbeids--og-inkluderingsvirksomhetenes-samfunnsverdi.pdf
- Stiftelseslovutvalget. (1998). *NOU 1998: 7 Om stiftelser*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/b3911ee34b224b15b6865d7a173c7b73/no/pdfa/nou199819980007000dddpdfa.pdf>
- Stiftelsestilsynet. (2020). *Norske stiftelsars samfunnsbidrag*. Hentet fra <https://lottstift.no/content/uploads/2021/05/Norske-stiftelsars-samfunnsbidrag-rapport.pdf>
- Store norske leksikon. (2023). *Utenforskap*. Hentet fra <https://snl.no/utenforskap>

Vedlegg A - Spørreundersøkelse til stiftelser

[Tekst markert i grått er leserveiledning og vil ikke vises i undersøkelsen.]

VA.1 - Utsendelsestekst

Hei,

På oppdrag fra Lotteri- og stiftelsestilsynet gjennomfører Menon Economics en analyse som skal vurdere stiftelsers arbeid med, og betydning for, sosial inkludering og forebygging av utenforskap. Formålet med undersøkelsen er å øke kunnskapen om hvordan stiftelser bidrar for sosial inkludering og forebygging av utenforskap, samt betydningen av stiftelser som et supplement til offentlige tjenester og for velferdssamfunnet.

For å opparbeide oss denne kunnskapen og forståelsen er vi avhengig av svar fra dere som stiftelse!

Undersøkelsen er sendt ut til utvalgte stiftelser i Norge, registrert med en e-postadresse i Brønnøysundregisteret. Alle svar vil bli anonymisert og konfidensielt behandlet i henhold til EUs personvernforordning (GDPR).

Trykk her for å starte spørreundersøkelsen: [SURVEY_LINK]

Vi ber deg om å svare så fort du har anledning, og ikke senere enn 15. desember 2023. Enkelte spørsmål og svaralternativer passer kanskje ikke helt med din stiftelse. Vi ber da om at du svarer så godt du kan ved å velge det svaralternativet som ligger nærmest.

Det vil ta cirka 15–20 minutter å fylle ut spørreundersøkelsen.

Dersom du har spørsmål om undersøkelsen eller har tekniske utfordringer, kan du kontakte Inga Ørving Aasen i Menon Economics på e-post: inga.oring.aasen@menon.no, eller på telefon: 476 86 052.

VA.2 - Spørreundersøkelse

Introduksjon

Menon Economics har fått i oppdrag av Lotteri- og Stiftelsestilsynet å analysere stiftelsers betydning for sosial inkludering og forebygging, inkludert stiftelsers bidrag innenfor innovasjon og utvikling, som supplement til offentlige tjenester og betydning for velferdssamfunnet.

Med sosial inkludering mener vi i denne sammenheng hvordan stiftelser gir personer og grupper, som ellers kunne risikert en form for utenforskap, økte muligheter til å delta på ulike samfunnsarenaer som arbeid, skole, aktiviteter eller liknende.

GDPR

Informasjon om databehandling:

I henhold til GDPR vil all informasjon som knytter svarene til deg, slettes innen seks måneder. Svar vil benyttes i analyser ifm. prosjektet og anonymiseres i sluttrapporten.

Menon Economics' GDPR-kontakt:

Hebe Brunvand

E-post: hebe@menon.no

Hvis du trykker på neste, godtar du behandlingen av dine personopplysninger i henhold til informasjonen gitt over.

Stiftelsers betydning for sosial inkludering

Takk for at du tar deg tid til på svare på denne spørreundersøkelsen! Ved utfyllingen vil du kunne oppleve at enkelte spørsmål og svaralternativer ikke passer helt. Vi ber deg da svare så godt du kan ved å velge svaralternativer som ligger nærmest din egen oppfatning. Du kan også gi kommentarer og ekstra informasjon i åpne svarfelt. Anslått tid for å gjennomføre spørreundersøkelsen er 15–20 minutter. Lykke til!

Spørsmål 1. Hva er stiftelsens navn? [Åpent svarfelt, obligatorisk]

[På samme side som spørsmål 1.] **Spørsmål 2.** Hva er stiftelsens organisasjonsnummer? [Åpent svarfelt, frivillig]

Spørsmål 3. Hvilken stilling har du i stiftelsen? [Ett valg mulig, frivillig]

- ☐ Styreleder
- ☐ Styremedlem
- ☐ Daglig leder
- ☐ Administrativt ansatt
- ☐ Annet, spesifiser her: _____

Sosial inkludering [på samme side som neste]

I analysen legger vi vekt på stiftelser som særlig retter seg mot personer eller grupper som har risiko for utenforskap eller marginalisering, eller som særlig retter seg mot tiltak eller områder som har betydning for inkludering av personer med risiko for å falle utenfor én eller flere arenaer i samfunnet.

Spørsmål 4. Driver stiftelsen du svarer på vegne av med aktiviteter, pengeutdelinger e.l. som retter seg mot barn og unge, personer eller grupper som har risiko for utenforskap eller marginalisering, og/eller jobber stiftelsen mot områder som har særlig betydning for sosial inkludering? [Ett valg mulig, obligatorisk]

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

[Hvis nei, avsluttes undersøkelsen. «Du er dessverre ikke i målgruppen for undersøkelsen, men takk for at du svarte».]

Spørsmål 5. Hvor driver stiftelsen aktivitet eller deler ut penger? [Ett valg mulig, obligatorisk]

- ☐ Kun Norge
- ☐ Kun utlandet
- ☐ Både Norge og utlandet
- ☐ Vet ikke

[Hvis kun utlandet, avsluttes undersøkelsen. «Du er dessverre ikke i målgruppen for undersøkelsen, men takk for at du svarte».]

Spørsmål 6. På hvilken måte realiserer stiftelsen formålet sitt? [Ett valg mulig, obligatorisk]

- ☐ I all hovedsak gjennom utdeling av penger/gaver
- ☐ I all hovedsak gjennom aktiviteter, tjenester og/eller varer
- ☐ I all hovedsak gjennom eierskap av virksomhet/bedrift (eller andeler av selskap/holding)
- ☐ Gjennom en kombinasjon av pengeutdeling, aktivitet og/eller holding
- ☐ Vet ikke

Spørsmål 7. Hvor i Norge driver stiftelsen aktivitet eller deler ut penger/gaver? Flere svar mulig. [Flervalg, frivillig]

- ☐ Hele landet [Eksklusivt svaralternativ]
- ☐ Troms og Finnmark
- ☐ Nordland
- ☐ Trøndelag
- ☐ Møre og Romsdal
- ☐ Innlandet
- ☐ Vestland
- ☐ Viken
- ☐ Oslo
- ☐ Vestfold og Telemark
- ☐ Agder
- ☐ Rogaland

Spørsmål 8. Innenfor hvilke(t) felt driver stiftelsen aktiviteter, utdelinger eller annet? Flere svar mulig. [Flervalg, obligatorisk]

- ☐ Helse- og omsorgstjenester
- ☐ Sosialtjenester
- ☐ Samfunn, utvikling og sosiale tiltak
- ☐ Humanitært arbeid og bistand
- ☐ Kultur

- Idrett
- Religion og livssyn
- Barnehage, opplæring og utdanning
- Forskning
- Klima og miljø
- Dyr
- Bolig og eiendom
- Handel og service
- Bygg, anlegg, industri, landbruk, olje og energi
- Familie og slekt
- Eierskap i annen virksomhet (holding)
- Annet, spesifiser her: _____

Spørsmål 9. Hvilke målgrupper retter stiftelsen seg mot? Flere svar mulig. [Flervalg, obligatorisk]

- Befolkningen generelt
- Barn og unge
- Studenter
- Eldre og enker/enkemenn
- Mennesker med sykdommer eller diagnose
- Flyktninger og innvandrere
- Urbefolkning og minoritetsgrupper
- Andre utsatte grupper
- Andre, spesifiser her: _____

Spørsmål 10. Retter stiftelsen seg også mot følgende sårbare/utsatte grupper i samfunnet? Flere svar mulig.
[Flervalg, obligatorisk]

- Barn og unge med særlig risiko for utenforskap/marginalisering
- Barn og unge med tiltak fra barnevernet
- Personer/familier med økonomiske utfordringer
- Personer med begrenset sosialt nettverk
- Flyktninger/innvandrere/barn av innvandrere
- Personer med nedsatt funksjonsevne
- Personer med rusutfordringer
- Personer med psykiske utfordringer
- Personer med fysisk sykdom/skade
- Innsatte / tidligere innsatte
- Grupper/personer som av andre årsaker kan falle utenfor samfunnet
- Vet ikke
- Stiftelsen retter seg ikke mot noen sårbare grupper [Eksklusivt svaralternativ]
- Andre, spesifiser her: _____

Spørsmål 11. Hva gjør stiftelsen (direkte eller indirekte) som kan bidra til sosial inkludering? Flere svar mulig.

[Flervalg, obligatorisk]

- ☐ Deler ut midler/gaver til organisasjoner eller andre som jobber for sosial inkludering
- ☐ Gir stipender/gaver e.l. til vanskeligstilte/sårbare personer
- ☐ Tilbyr gratis eller rabattert pris på aktiviteter, utstyr, tjenester e.l.
- ☐ Gjennomfører arrangementer eller tilrettelegger for sosiale møteplasser
- ☐ Gir arbeidstrening/kompetanseheving e.l.
- ☐ Gir opplæring i kultur/språk
- ☐ Gjennomfører andre aktiviteter som støtter vanskeligstilte/sårbare personer
- ☐ Tilbyr bolig til vanskeligstilte
- ☐ Tilbyr helse- og omsorgstjenester
- ☐ Tilbyr sosialtjenester
- ☐ Eier selskap som bidrar til sosial inkludering
- ☐ Vet ikke
- ☐ Annet, spesifiser her: _____

Spørsmål 12. Er stiftelsen finansiert av det offentlige? [Ett valg mulig, frivillig]

- ☐ Ja, helt
- ☐ Ja, delvis
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

Spørsmål 13. Leverer stiftelsen tjenester som det offentlige også tilbyr? (F.eks. barnehage, institusjonstilbud, sykehjem, rusinstitusjon e.l.)? [Ett valg mulig, frivillig]

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

Spørsmål 14. Er det sannsynlig at det stiftelsen gjør bidrar til følgende? [Matrise, frivillig] Ja/nei/Vet ikke

- Økt deltakelse i arbeidslivet?
- Økt skoledeltakelse?
- Ferdigheter/kompetanse som er nyttig for å kunne delta på ulike arenaer i samfunnet?
- Språk- og/eller kulturkompetanse?
- Sosial kompetanse?
- Redusere ensomhet?
- Bedre fysisk helse?

- Bedre psykisk helse?
- Redusere barrierer i samfunnet som gjør at personer i større grad kan delta på ulike arenaer?
- Gi barn og unge muligheter til å ta del i aktiviteter?
- Økt deltakelse i samfunnet generelt?

Spørsmål 15. Utdyp gjerne hvordan stiftelsen bidrar til sosial inkludering eller reduisering av utenforskap: [Fritekst, frivillig]

Spørsmål 16. Omtrent hvor mye delte stiftelsen ut i 2022? (Oppgi svar i kroner.) [Fritekst (kun tall er mulig), frivillig] [Til stiftelser som oppgir å gi utdelinger eller kombinasjon av utdeling/aktivitet/holding.]

Spørsmål 17. Omtrent hvor stor andel av pengene/gavene stiftelsen delte ut i 2022, vil du anslå at direkte eller indirekte gikk til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor arenaer i samfunnet? [Til stiftelser som oppgir å gi utdelinger eller kombinasjon av utdeling/aktivitet/holding.]

- 100 prosent
- 75–99 prosent
- 50-74 prosent
- 25-49 prosent
- 1–24 prosent
- Ingenting
- Vet ikke

Spørsmål 18. Omtrent hvor stor andel av årsverkene (sysselsatte og frivillig innsats) stiftelsen brukte i 2022 til aktiviteter, tjenester e.l. for å realisere formålet vil du anslå at direkte eller indirekte gikk til sosial inkludering av personer/grupper med risiko for å falle utenfor arenaer i samfunnet? [Ett svar mulig, frivillig.] [Til stiftelser som oppgir å drive med aktiviteter eller kombinasjon av utdeling/aktivitet/holding.]

- 100 prosent
- 75–99 prosent
- 50-74 prosent
- 25-49 prosent
- 1–24 prosent
- Ingenting
- Vet ikke

Spørsmål 19. Tenk på det stiftelsen gjør av aktiviteter, utdelinger og gaver som kan ha betydning for sosial inkludering. [Åpne svar, frivillig.]

Hvor mange barn og unge i målgruppen nådde stiftelsen ut til i 2022?

Hvor mange øvrige personer i målgruppen nådde stiftelsen ut til i 2022?

Spørsmål 20. I hvilken grad tror du personene stiftelsen når ut til ville hatt liknende opplevelser/muligheter/resultater uten stiftelsens arbeid? [Ett svar mulig, frivillig.]

I svært stor grad

I stor grad

I verken stor eller liten grad

I liten grad

I svært liten grad

Vet ikke

Konkrete aktiviteter/utdelinger

I de neste spørsmålene ønsker vi at du tenker på én av hovedaktivitetene/-utdelingene e.l. stiftelsen gjør som er relatert til sosial inkludering. Dersom det er andre personer som skal svare for konkrete aktiviteter/utdelinger e.l., eller du ønsker å svare for flere aktiviteter/utdelinger e.l., kan denne lenken benyttes: [Survey link] (også oppgitt i e-post).

I påfølgende spørsmål omtaler vi aktiviteten/utdelingen e.l. som «aktiviteten».

[På samme side som infotekst.] **Spørsmål 21.** Er det aktuelt for deg å svare på spørsmål om en konkret aktivitet?

Ja

Nei

[Hvis nei, hoppes det over konkrete aktivitetsspørsmål.]

Spørsmål 22. Kan du kort beskrive aktiviteten? [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 23. Hvem er målgruppen for aktiviteten? Flere svar mulig. [Flersvar, frivillig.]

- Barn og unge generelt

- Barn og unge med særlig risiko for utenforskap/marginalisering
- Barn og unge med tiltak fra barnevernet
- Personer/familier med økonomiske utfordringer
- Personer med begrenset sosialt nettverk
- Flyktninger/innvandrere/barn av innvandrere
- Personer med nedsatt funksjonsevne
- Personer med rusutfordringer
- Personer med psykiske utfordringer
- Personer med fysisk sykdom/skade
- Innsatte/tidligere innsatte
- Grupper/personer som av andre årsaker kan falle utenfor samfunnet
- Vet ikke
- Stiftelsen retter seg ikke mot noen sårbare grupper
- Andre, spesifiser her: _____

Spørsmål 24. Hvor mange personer i målgruppen deltok i / ble berørt av aktiviteten i 2022? [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 25. Dersom aktuelt, omtrent hvor mange timer brukte hver enkelt person i målgruppen på aktiviteten i 2022? [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 26. Er aktiviteten noe som det offentlige også tilbyr? (F.eks. barnehage, institusjonstilbud, sykehjem, rusinstitusjon e.l.)? [Ett svar mulig, frivillig.]

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

Spørsmål 27. Hvorfor tilbyr stiftelsen aktiviteten? Flere svar mulig. [Flervalg, frivillig] [Til de som svarer ja på spørsmål 26]

- ☐ Det er for lav kapasitet i tilsvarende/tilgrensende tilbud, sett opp mot behovet til målgruppen
- ☐ Det er for lav kvalitet i tilsvarende/tilgrensende tilbud, sett opp mot behovet til målgruppen
- ☐ Det er for lite variert tilbud, sett opp mot behovet til målgruppen
- ☐ Annet, spesifiser her: _____

Spørsmål 28. Hvis aktiviteten hadde falt bort, hva ville vært alternativet for målgruppen? Fordel 100 poeng på følgende kategorier: [Poengfordeling, frivillig.] (Dersom du ikke vet, fordel 100 poeng på vet ikke.)

Målgruppen ville ikke hatt noe tilsvarende alternativ
Det offentlige ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende
Andre stiftelser ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende
Andre deler av frivillig sektor ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende
Andre private ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende
Vet ikke

Spørsmål 29. Dersom du ønsker, kan du utdype svaret her: [Åpent svar, frivillig]

Spørsmål 30. I hvilken grad mener du aktiviteten bidrar til å ... [Matrise, frivillig, ett svar mulig på hvert spørsmål]

- a. ... øke målgruppens livskvalitet på kort sikt?
- b. ... redusere målgruppens risiko for utenforskap på kort sikt?
- c. ... øke målgruppens livskvalitet på lang sikt?
- d. ... redusere målgruppens risiko for utenforskap på lang sikt?

- ☐ I svært stor grad
- ☐ I stor grad
- ☐ I verken stor eller liten grad
- ☐ I liten grad
- ☐ I svært liten grad
- ☐ Vet ikke

Spørsmål 31. På hvilke måter kan aktiviteten bidra til økt livskvalitet og/eller redusert risiko for utenforskap?
Flere svar mulig. [Flersvar, frivillig.]

- ☐ Gjennom sosiale relasjoner
- ☐ Gjennom økt arbeidsdeltakelse
- ☐ Gjennom økt skoledeltakelse
- ☐ Gjennom mestringsfølelse og/eller økte ferdigheter/kompetanse
- ☐ Gjennom økt språk- og/eller kulturkompetanse
- ☐ Gjennom bedre fysisk helse
- ☐ Gjennom bedre psykisk helse
- ☐ Gjennom å redusere barrierer i samfunnet som gjør at personer i større grad kan delta på ulike arenaer
- ☐ Vet ikke
- ☐ Annet, spesifiser her: _____

Spørsmål 32. Bidrar aktiviteten til andre positive (eller negative) effekter? [Åpent svar, frivillig]

[Spørsmål 33-35 på samme side.]

Spørsmål 33. Omtrent hvor mange frivillige årsverk engasjerte stiftelsen for å realisere aktiviteten i 2022? [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 34. Omtrent hvor mange interne årsverk brukte stiftelsen for å realisere aktiviteten i 2022? [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 35. Omtrent hvor mye kostnader brukte stiftelsen på å realisere aktiviteten i 2022 (ikke inkluder kostnader knyttet til årsverk/lønnskostnader spesifisert over)? (Oppgi svar i kroner.) [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 36. Hvor stor prosentandel av totale kostnader forbundet med aktiviteten finansieres av det offentlige? [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 37. Omtrent hvor stor andel av stiftelsens aktiviteter relatert til sosial inkludering utgjør denne aktiviteten? (Oppgi svar i prosent.) [Åpent svar, frivillig.]

Spørsmål 38. Er det noe annet du ønsker å legge til om den aktuelle aktiviteten? [Åpent svar, frivillig.]

Ytterligere aktiviteter

Dersom du ønsker å fylle ut informasjon om flere aktiviteter, kan du benytte denne lenken: [Survey link]

Spørsmål 39. Hvilken betydning har det for stiftelsens bidrag til sosial inkludering at organisasjonsformen er stiftelse? [Ett svar mulig, frivillig.]

- ☐ Det har ingen betydning
- ☐ Det har positiv betydning

- Det har negativ betydning (det ville vært bedre med en annen organisasjonsform)
- Vet ikke

Spørsmål 40. Utdyp gjerne: [Åpent svar, frivillig]

Spørsmål 41. Har stiftelsen hatt betydning for utvikling av nye velferdstilbud og/eller videreutvikling av eksisterende tilbud? På hvilken måte? [Åpent svar, frivillig]

Spørsmål 42. Se for deg en hypotetisk situasjon der stiftelsen du representerer ble lagt ned. Hva ville skjedd i stiftelsens fravær? Fordel 100 poeng på følgende kategorier: [Fordelingsspørsmål, frivillig.] (Dersom du ikke vet, fordel 100 poeng på vet ikke.)

Målgruppen ville ikke hatt noe tilsvarende alternativ

Det offentlige ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende

Andre stiftelser ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende

Andre deler av frivillig sektor ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende

Andre private ville tilbudt målgruppen noe tilsvarende

Vet ikke

Spørsmål 43. Er det annet du ønsker å legge til knyttet til stiftelsens rolle og betydning for sosial inkludering? [Åpent svar, frivillig]

Spørsmål 44. Trykk på "Avslutt" for å avslutte undersøkelsen!

Tusen takk for at du tok deg tid til å svare på spørsmålene våre! Dersom du har ytterligere spørsmål eller ønsker å ta kontakt med oss, kan du sende en epost til inga.orving.aasen@menon.no eller ringe 476 86 0520.

Vedlegg B – Nærmere om utvalget av stiftelser

Avgrensning av stiftelsespopulasjonen

Vi viser hvilke sektorer og målgrupper og antall tilhørende stiftelser som er omfattet av analysen i Tabell 0-1 og Tabell 0-2, med utgangspunkt i de stiftelsene som besvarte temaundersøkelsen. Merk at det var mulig å oppgi både flere målgrupper og flere sektorer/kategorier i undersøkelsen vi tar utgangspunkt i. I analysen har vi inkludert alle stiftelser som faller inn under minst én av de grønne rutene. Med disse avgrensningene sitter vi igjen med et utvalg på 1953 stiftelser. Dette er imidlertid basert på hva stiftelser oppga i temaundersøkelsen i 2020. Sektorer og målgrupper stiftelsene retter seg mot kan ha endret seg, og variere noe mellom år. Ettersom stiftelser har langsiktige formål og vi inkluderer alle stiftelser som har oppgitt minst én grønn kategori, vurderer vi at inndelingen fortsatt er relevant. Vi må imidlertid ta høyde for at ikke alle stiftelser besvarte temaundersøkelsen og at det har kommet til nye stiftelser etter 2020. Nye stiftelser og stiftelser som ikke besvarte undersøkelsen har vi ikke grunnlag for å kategorisere.³⁴

Tabell 0-1 viser hvilke stiftelser som er omfattet blant de som svarte på undersøkelsen til Stiftelsestilsynet og som oppga å dele ut penger. Tabell 0-2 viser tilsvarende for stiftelser som oppga å drive med aktiviteter. Merk at kategoriseringen for aktivitetsstiftelser var mer finmasket enn for utdelingsstiftelser, slik at Tabell 0-2 viser sektor/undersektor, mens Tabell 0-1 kun viser sektor.

Tabell 0-1 Hvilke sektorer og målgrupper blant stiftelser som deler ut penger som er omfattet av analysen (grønn)

Målgruppe Sektor	Befolkning generelt	Barn og unge	Studenter	Eldre og enker/ enke- menn	Mennesker med sykdom eller diagnose	Flyktninger og innvandrere	Urbefolkning og minoritetsgrupper	Andre utsatte grupper	Andre*
Helse-, omsorgs- og sosialtjenester	235	256	300	159	270	25	12	126	79
Samfunn, utvikling og sosiale tiltak	239	256	302	158	271	25	12	126	79
Kultur og idrett	239	260	299	158	272	25	12	126	79
Forskning	241	257	288	158	274	24	12	124	80
Barnehage, opplæring og utdanning	241	259	304	157	271	25	12	125	80
Andre**	245	259	303	159	282	25	12	127	83

N=1873. Kategoriene tilsvarer inndelingen i sektorer og målgrupper fra temaundersøkelsen (Stiftelsestilsynet, 2020). Vi ser kun på stiftelser med aktivitet i Norge, som realiserer formålet sitt gjennom pengeutdelinger.

*Andre under målgruppe omfatter målgruppene «Annet» og «Oppretterens familie og slekt».

**Andre under sektor omfatter «Klima og miljø», «Dyr», «Bolig og eiendom», «Handel og service», «Religion og livssyn», «Bygg, anlegg, industri, landbruk, olje og energi», «Familie og slekt», «Eierskap i annen virksomhet» og «Humanitært arbeid og bistand».

³⁴ Vi har valgt å inkludere disse stiftelsene i utvalget som kan motta spørreundersøkelsen, men har gjennom spørsmål i undersøkelsen senere ekskludert stiftelser som ikke er omfattet av vår definisjon.

Tabell 0-2 Hvilke sektorer og målgrupper blant stiftelser som driver aktivitet som er omfattet av analysen (grønn)

Målgruppe Sektor/ underkategori	Befolkning generelt	Barn og unge	Studenter	Eldre og enker/ enke- menn	Mennesker med sykdom eller diagnose	Flyktninger og innvandrere	Urbefolkning og minoritetsgrupper	Andre utsatte grupper	Andre*
Helse-, omsorgs- og sosialtjenester									
Rusomsorg	13	17	6	10	40	13	3	33	0
Rehabilitering	20	17	6	6	51	15	5	30	39
Sosialt arbeid og sosiale tjenester	48	45	14	28	67	32	13	53	0
Arbeidstrening og andre arbeidstiltak	20	27	12	12	49	23	8	32	0
Barnevern	4	22	4	3	9	11	2	11	0
Andre tjenester innen fysisk helse	20	15	10	13	28	15	6	18	0
Andre tjenester innen psykisk helse	38	31	15	16	53	22	6	39	0
Annet, helse og omsorg**	78	49	22	58	84	37	15	59	0
Samfunn, utvikling og sosiale tiltak									
Integrering og inkludering av ulike gr.	102	106	39	34	54	74	24	67	2
Aktivitetstilbud, fritidstilbud, leir og ferie	136	122	42	43	55	54	14	54	1
Tiltak for vanskeligstilte	50	67	24	29	55	49	13	72	0
Annet, samfunn og utvikling***	259	149	80	53	63	73	28	78	3
Kultur og idrett	650	288	120	42	34	69	35	37	8
Forskning	116	49	57	8	30	21	11	19	2
Barnehage, opplæring og utdanning	136	267	103	22	44	47	19	49	3
Andre****	292	127	84	156	105	76	13	111	30

N=2547. Kategoriene tilsvarer inndelingen i sektorer og målgrupper fra temaundersøkelsen (Stiftelsestilsynet, 2020). Vi ser kun på stiftelser med aktivitet i Norge, som realiserer formålet gjennom aktiviteter, en kombinasjon av aktiviteter og pengeutdeling, eller gjennom eierskap av andre virksomheter.

*Andre under målgruppe omfatter målgruppene «Annet» og «Oppretterens familie og slekt».

**Annet, helse og omsorg omfatter «Førstehjelp og redningsarbeid», «Sykehjem og liknende», «Folkehelse», «Demokrati og ytringsfrihet» og «Menneskerettigheter og likestilling».

***Annet, samfunn og utvikling omfatter «Samfunnsutvikling og næringsutvikling», «Allmennyttige formål» og «Velferdstiltak for ansatte og medlemmer».

****Andre under sektor omfatter «Klima og miljø», «Dyr», «Bolit og eiendom», «Handel og service», «Religion og livssyn», «Bygg, anlegg, industri, landbruk, olje og energi», «Familie og slekt», «Eierskap i annen virksomhet» og «Humanitært arbeid og bistand».

Som tidligere omtalt, kan enkelte av kategoriene som er ekskludert omfatte tiltak som kan ha en sosialt inkluderende funksjon, for eksempel kategoriene «folkehelse», «menneskerettigheter og likestilling» og «allmennyttige formål». Et tilbud som ikke er rettet inn mot spesifikke grupper, men er tilgjengelig for alle, kan også oppleves som mindre stigmatiserende, ettersom det ikke vil assosieres med at kun utsatte målgrupper benytter

seg av tilbudet. Ved å bidra til like muligheter for alle, kan stiftelser ha en betydning for sosial utjevning³⁵, som kan ha noe å si for sosial inkludering. Tilsvarende kan også kategorier som er tatt med, omfatte tiltak som ikke direkte bidrar til sosial inkludering, for eksempel «andre tjenester innen fysisk helse».

Selv om en målgruppe med høyere risiko for utenforskap er inkludert, trenger heller ikke alle innenfor målgruppen å stå i fare for utenforskap. I tilfellene hvor det ikke har gått klart frem av kategorier og målgrupper hvorvidt de bør inkluderes, har vi undersøkt dataene nærmere og hvilke stiftelser det er snakk om for å vurdere hvorvidt de bør inkluderes eller ikke. Vi har i utgangspunktet sett vekk fra generelle, overordnede og brede kategorier som kan omfatte tiltak som bidrar til sosial inkludering, men også omfatter mye annet, for eksempel kultur og idrett for befolkningen generelt. Vi har sett bort fra forskning i sin helhet. Forskning kan ha betydning for sosial inkludering, men i en mer indirekte forstand og i et mer langsiktig perspektiv.

Målgruppen barn og unge er omfattet av analysen, selv om barn og unge som gruppe ikke har høyere risiko for utenforskap. Barn og unge er imidlertid mer sårbare enn voksne, og spesielt sårbare i vanskelige situasjoner. God oppvekst, muligheter til å delta på fritidsaktiviteter eller annet kan bidra til sosial inkludering og ha mye å si også for senere muligheter i livet, som drøftet i kapittel 1.3.

Analysen er i tillegg avgrenset til å gjelde stiftelser som opererer i Norge. Det vil si at vi ser bort fra stiftelser som kun tilbyr aktiviteter eller utdelinger i utlandet. Dette er gjort med utgangspunkt i svar fra temaundersøkelsen fra 2020.

Utvalget som tas med i analysen omfatter 255 stiftelser

Spørreundersøkelse ble sendt til stiftelser som inngår i definisjonen over. Av de utvalgte stiftelsene, har vi funnet kontaktinformasjon til 2522, som har fått tilsendt spørreundersøkelsen på e-post. Ettersom vi ikke hadde mulighet til å på forhånd kategorisere stiftelsene som ikke besvarte temaundersøkelsen, la vi inn innledende spørsmål i undersøkelsen vår som benyttes til å filtrere ut stiftelser som ikke er relevante. Følgende spørsmål er benyttet for å filtrere ut stiftelser som ikke inngår i målgruppen vår:

- i) *Driver stiftelsen med aktiviteter, pengeutdelinger e.l. rettet mot barn og unge, personer eller grupper med risiko for utenforskap, og/eller jobber stiftelsen mot områder som har særlig betydning for sosial inkludering?* De som svarer «Ja» eller «Vet ikke» tas med videre. De som svarer «Nei» er ikke en del av målgruppen for undersøkelsen, og undersøkelsen avsluttes.
- ii) *Hvor driver stiftelsen aktivitet eller deler ut penger?* De som svarer «Kun i Norge», «Både i Norge og utlandet» eller «Vet ikke» tas med videre. De som svarer «Nei» er ikke en del av målgruppen for undersøkelsen, og undersøkelsen avsluttes.

Etter de innledende spørsmålene er det 281 stiftelser som har fortsatt undersøkelsen.³⁶ Stiftelsene som har besvart undersøkelsen har oppgitt både målgruppe og sektor, der kategoriseringene tilsvarer inndelingene som er gjort av Stiftelsestilsynet i temaundersøkelsen fra 2020. Vi har derfor gjort en ytterligere filtrering med utgangspunkt i avgrensningene vist i Tabell 0-1 og Tabell 0-2. 26 av de 281 stiftelsene retter seg verken mot

³⁵ Sosial utjevning handler blant annet om like muligheter, ressurser, rettigheter og/eller levekår blant innbyggerne, jf. https://snl.no/sosial_utjevning.

³⁶ Til sammen startet 446 stiftelser med å besvare spørreskjemaet. Av de 446 stiftelsene, avbrøt 16 stiftelser undersøkelsen innledningsvis i undersøkelsen. 149 stiftelser svarte at de ikke drev med sosial inkludering eller at de kun drev arbeid i utlandet. Vi har derfor et utvalg på 281 stiftelser som selv oppgir at de driver med noe som kan ha betydning for sosial inkludering helt eller delvis i Norge.

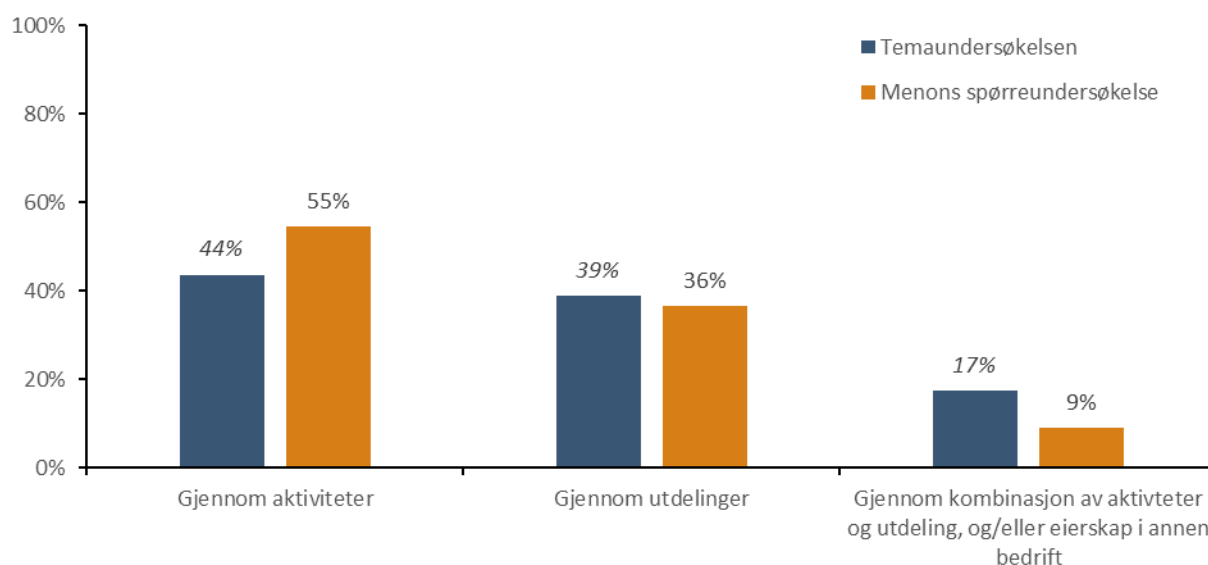
målgrupper eller sektorer omfattet av analysen vår. For å sikre konsistens i utvelgelsen, har vi filtrert ut også disse stiftelsene i analysen. Vi sitter da igjen med et utvalg på 255 stiftelser.

Ettersom vi har forsøkt å nå ut til stiftelser som særskilt jobber med sosial inkludering og filtrert bort stiftelser vi antar at ikke gjør det, er ikke de 255 stiftelsene som har besvart undersøkelsen et tilfeldig utvalg av norske stiftelser. Funn fra undersøkelsen kan derfor ikke uten videre overføres til den øvrige stiftelsespopulasjonen i Norge. I de følgende avsnittene beskriver vi utvalget nærmere. Vi sammenligner også utvalget med stiftelsene som har besvart temaundersøkelsen, stiftelser som har besvart temaundersøkelsen gitt definisjonen gitt i kapittel 3.2 og stiftelsespopulasjonen for øvrig for å forstå utvalget bedre.

Flertallet av stiftelsene realiserer formålet helt eller delvis gjennom aktiviteter

Aktivitetsstiftelser er sterkt representert i utvalget, se Figur 0-1. 55 prosent av de som har besvart undersøkelsen vår oppgir at de hovedsakelig realiserer formålet sitt gjennom aktiviteter, og 36 prosent at de i hovedsak deler ut penger. Resterende oppgir å drive en kombinasjon av aktiviteter og utdelinger eller ha eierskap i andre bedrifter. I temaundersøkelsen svarte totalt 39 prosent at de i hovedsak tilbyr aktiviteter og 42 prosent at de i hovedsak deler ut midler. Som vist i Figur 0-1 er andelen vridd noe mer mot aktiviteter blant stiftelsene som har besvart temaundersøkelsen og faller inn under vår avgrensning fra kapittel 3.2.

Figur 0-1 På hvilken måte realiserer stiftelsen formålet sitt?

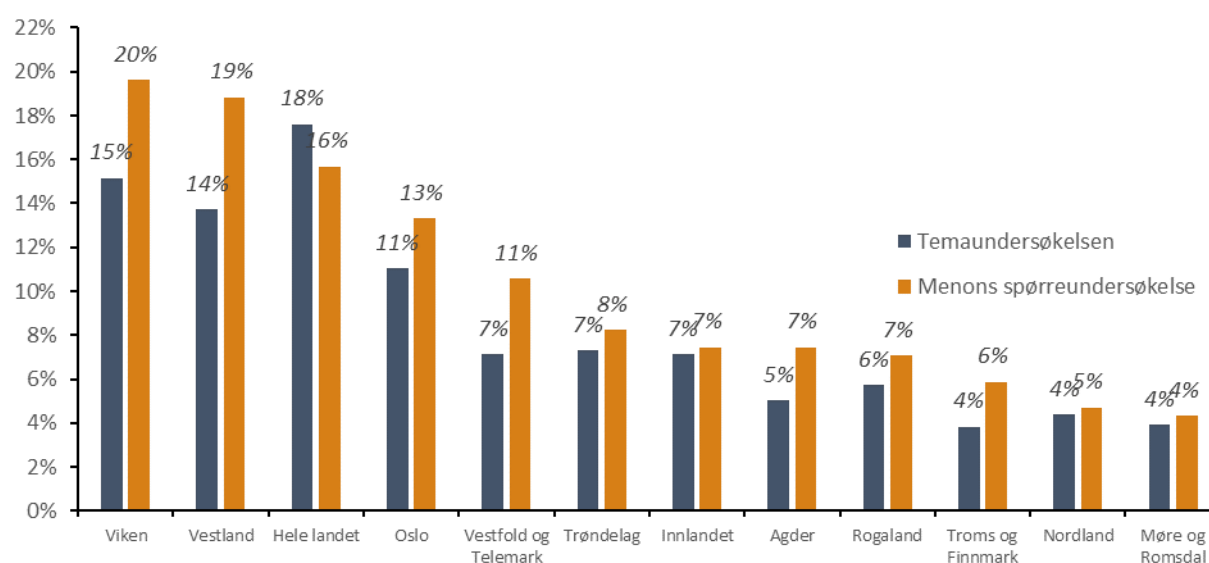

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255. Stiftelsene som faller inn under vår definisjon av sosial inkludering i temaundersøkelsen (Stiftelsestilsynet, 2020), bearbeidet av Menon Economics. N=1953

Stiftelsene driver aktiviteter og utdelinger over hele landet

Stiftelsene i undersøkelsen driver formålsrealisering i alle norske fylker, med hovedvekt på Øst- og Vestlandet. Med unntak av Vestland, følger tettheten av stiftelser som opererer i et fylke i relativt stor grad befolkningsstørrelsen i fylket. I Vestland er tyngden noe større enn befolkningen skulle tilsi. Fordelingen er relativt samsvarende med stiftelsenenes svar i temaundersøkelsen (gitt vår definisjon av sosial inkludering), men vår undersøkelse har relativt høyere andel fra de fleste fylker, men noe lavere andel når det gjelder hele landet, jf. Figur 0-2. Forskjellen kan komme av at «hele landet» var et eksklusivt alternativ i vår undersøkelse, noe det ikke var i temaundersøkelsen.

Figur 0-2 Hvor i Norge driver stiftelsen aktivitet eller deler ut penger/gaver? Flere svar mulig.

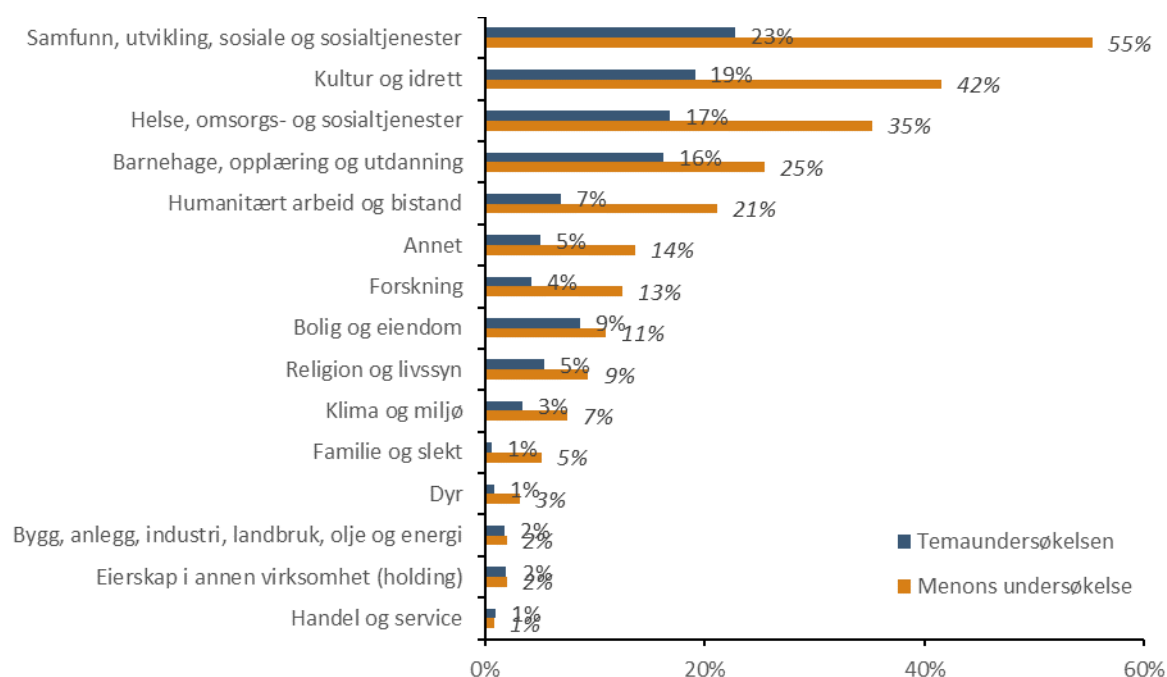

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255 og stiftelsene som faller inn under vår definisjon av sosial inkludering i temaundersøkelsen (Stiftelsestilsynet, 2020), bearbeidet av Menon Economics. N=1953

Stiftelsene realiserer formål innenfor en rekke ulike felt

Stiftelsene som har besvart undersøkelsen driver aktiviteter, utdelinger eller annet innenfor samtlige av kategoriene definert i temaundersøkelsen fra 2020. I vår undersøkelse har en større andel av stiftelsene enn i temaundersøkelsen oppgitt områder som samfunn, utvikling og sosiale tiltak og helse- og omsorgstjenester. Over halvparten av stiftelsene oppgir å drive innen samfunn, utvikling og sosiale tiltak. Det er også færre stiftelser som oppgir å jobbe med for eksempel klima og miljø eller forskning, enn i temaundersøkelsen totalt (men ikke temaundersøkelsen gitt vår definisjon av sosial inkludering). At enkelte områder i større grad er representert, er å forvente på grunn av avgrensningen av stiftelsespopulasjonen og de innledende spørsmålene i undersøkelsen. At utvalget er mer spisset, kan være en indikasjon på at vi har klart å treffe populasjonen av stiftelser som driver med sosial inkludering, jamfør definisjonen i kapittel 3.2. Vi ser samtidig av Figur 0-3 at spørreundersøkelsen vår generelt har en høyere svarandel for flere av kategoriene. Dette kan henge sammen med at stiftelsene i temaundersøkelsene i mindre grad oppga flere sektorer enn de virker å ha gjort i vår undersøkelse.

Figur 0-3 Innenfor hvilke(t) felt driver stiftelsen aktiviteter, utdelinger eller annet? *Flere svar mulig.*

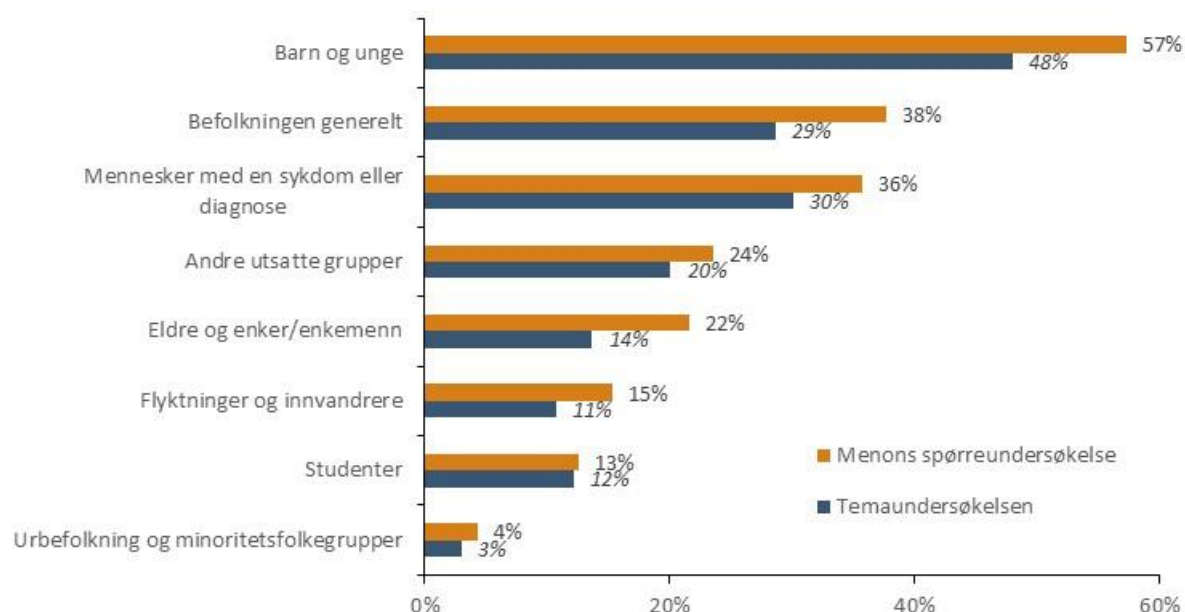
Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255. Stiftelsene som faller inn under vår definisjon av sosial inkludering i temaundersøkelsen (Stiftelsestilsynet, 2020), bearbeidet av Menon Economics. N=1953

Målgrupper som kan være sårbare er sentrale for stiftelsene

Over halvparten av utvalget oppgir barn og unge som en målgruppe de retter seg mot, se Figur 0-4. De målgruppene som flest ellers har oppgitt er ellers *befolkningen generelt* og *mennesker med sykdom eller diagnose*. Henholdsvis 38 og 36 prosent av stiftelsene oppgir å jobbe mot disse målgruppene. Utvalget skiller seg fra temaundersøkelsen ved å ha flere stiftelser som oppgir konkrete målgrupper. Av stiftelsene som faller inn under vår definisjon av sosial inkludering i temaundersøkelsen er svarene forholdsvis samstemte med resultatene fra vår undersøkelse.

Figur 0-4

Hvilke målgrupper retter stiftelsen seg mot? Flere svar mulig.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255. Stiftelsene som faller inn under vår definisjon av sosial inkludering i temaundersøkelsen (Stiftelsestilsynet, 2020), bearbeidet av Menon Economics. N=1953

Stiftelsene er større enn den gjennomsnittlige norske stiftelsen, målt i egenkapital

Den gjennomsnittlige stiftelsen i utvalget har en egenkapital på 83,7 millioner kroner. Til sammenligning har den gjennomsnittlige norske stiftelsen egenkapital på 37 millioner kroner, basert på data fra Stiftelsesregisteret per januar 2024. Ser vi derimot bort ifra de ni sparebankstiftelsene i utvalget, er egenkapitalen i snitt på 31 millioner kroner per stiftelse som har svart på undersøkelsen. Sparebankstiftelsene er overrepresenterte i utvalget vårt og kan være med på å dra gjennomsnittlig egenkapital betydelig opp. Gjennomsnittlig egenkapital per 2024 for stiftelsene i temaundersøkelsen som faller inn under vår definisjon av sosial inkludering er imidlertid i overkant av 86 millioner kroner, og dermed rimelig samsvarende med vårt utvalg.

Stiftelsene i utvalget deler ut mer midler enn stiftelsene som besvarte temaundersøkelsen

De 114 stiftelsene som oppga i hovedsak eller delvis å realisere formålet gjennom å dele ut penger, oppgir å ha delt ut 834,2 millioner kroner i 2022. Det tilsvarer at hver stiftelse i snitt deler ut 7,3 millioner kroner. Stiftelsene som oppgir å i hovedsak dele ut penger, deler i snitt ut nærmere 9 millioner kroner hver i året. Til sammenligning delte hver av de pengeutdelende stiftelsene som besvarte temaundersøkelsen i snitt ut 1,9 millioner kroner per år i 2018 og 2019. For stiftelsene som faller inn under vår definisjon av sosial inkludering var tallet 2,7 millioner kroner. Om vi ser bort fra sparebankstiftelser, deler den gjennomsnittlige pengeutdelende stiftelsen i vår undersøkelse ut 5,5 millioner kroner per år. Deler av forskjellen mellom utdelinger i vår undersøkelse og temaundersøkelsen drives trolig av overrepresentasjon av sparebankstiftelser (i tillegg til at man må ta høyde for prisvekst).³⁷

Stiftelsene som svarer på spørsmål om konkrete aktiviteter, er relativt like stiftelsene ellers i utvalget

I spørreundersøkelsen spurte vi om respondentene kunne oppgi nærmere informasjon om én eller flere konkrete aktiviteter. 108 av stiftelsene svarte på spørsmål om en konkret aktivitet de tilbyr som kan ha betydning for sosial inkludering. Disse stiftelsene er i hovedsak aktivitetsstiftelser. Stiftelsene har karakteristikk i tråd med de øvrige

³⁷ Vi har tatt høyde for dette i aggregeringen av utvalgte nøkkeltall.

aktivitetsstiftelsene i utvalget. For eksempel har de egenkapital av omtrent lik størrelse. Det er derimot noe forskjell på stiftelsene som svarer for en konkret aktivitet og samtidig oppgir å i hovedsak være utdelingsstiftelser, sett opp mot utvalget for øvrig. Forskjellen er drevet av sparebankstiftelsene, hvor flere som er kategorisert som utdelingsstiftelser, har svart for konkrete aktiviteter.

Stiftelsene som har svart på konkrete aktivitetsspørsmål oppgir i snitt at aktiviteten de svarer for står for om lag halvparten av aktivitetene de tilbyr som er relaterte til sosial inkludering.

Feilmarginen i undersøkelsen vurderes som tilstrekkelig lav

Utvalget som har mottatt og besvart undersøkelsen er spisset mot stiftelser som realiserer formål innenfor vår definisjon av sosial inkludering. Utvalget er derfor ikke nødvendigvis representativt for norske stiftelser. Som vist overfor, skiller vårt utvalg seg ut fra øvrig stiftelsespopulasjon blant annet ved å i større grad rette seg mot sårbare grupper, operere innenfor sektorer som samfunn, utvikling og sosiale tiltak og være noe større enn stiftelser for øvrig. Vi ser likevel at utvalget vårt dekker en rekke ulike målgrupper og sektorer, og favner både aktivitets- og utdelingsstiftelser, over hele landet. At utvalget vårt ikke nødvendigvis er representativt for den totale stiftelsespopulasjonen, er ikke et direkte problem for analysen, da en hensikt med avgrensningene nettopp var å treffe et relevant utvalg av den norske stiftelsespopulasjonen.

Det er imidlertid utfordrende å si hvor stor andel av totalpopulasjonen av stiftelser som i hovedsak retter seg mot sårbare grupper og områder av særlig betydning for sosial inkludering, som utvalget vårt representerer. Gitt avgrensningen i kapittel 3.2, var det 1953 stiftelser som besvarte temaundersøkelsen som falt inn under vår definisjon. Dette tilsvarer 43 prosent av de som besvarte temaundersøkelsen. Hvis vi antar at dette er representativt også for stiftelsene som ikke besvarte temaundersøkelsen, og for dagens stiftelsespopulasjon, kan vi grovt anta at om lag 2 700 stiftelser ville falt inn under vår definisjon totalt. Utvalget vårt på 255 stiftelser dekker i så fall om lag 9,4 prosent av aktuelle stiftelser. Samtidig dekker utvalget vårt flere av de store stiftelsene, som kan tilsi at vi dekker en større andel av aktiviteter, utdelinger og tilhørende resultater og effekter.

Vår vurdering er at utvalgsstørrelsen er tilstrekkelig, men at det er viktig å være klar over eventuelle skjevheter i utvalget. Det er også verdt å nevne at svarandelen på enkeltspørsmål varierer noe avhengig av hvor mange som har svart på de aktuelle spørsmålene. Utover svarandelen er den statistiske feilmarginen interessant. Vi finner at den statistiske feilmarginen utgjør +/- 6 prosent. En statistisk feilmargin på 6 prosent betyr at vi kan være 95 prosent sikre på at dersom alle stiftelser som faller inn under vår definisjon i kapittel 3.2 (totalpopulasjonen) hadde avgitt svar, så ville svarene falle innenfor +/- 6 prosent av svarene i denne undersøkelsen. Selv om det alltid er et mål å få en lavest mulig statistisk feilmargin, er vår vurdering at feilmarginen er tilstrekkelig lav. Det er imidlertid som sagt viktig å ta høyde for representativiteten ved utvalget som har svart, slik at vi har innsikt i eventuelle skjevheter når vi analyserer resultatene.

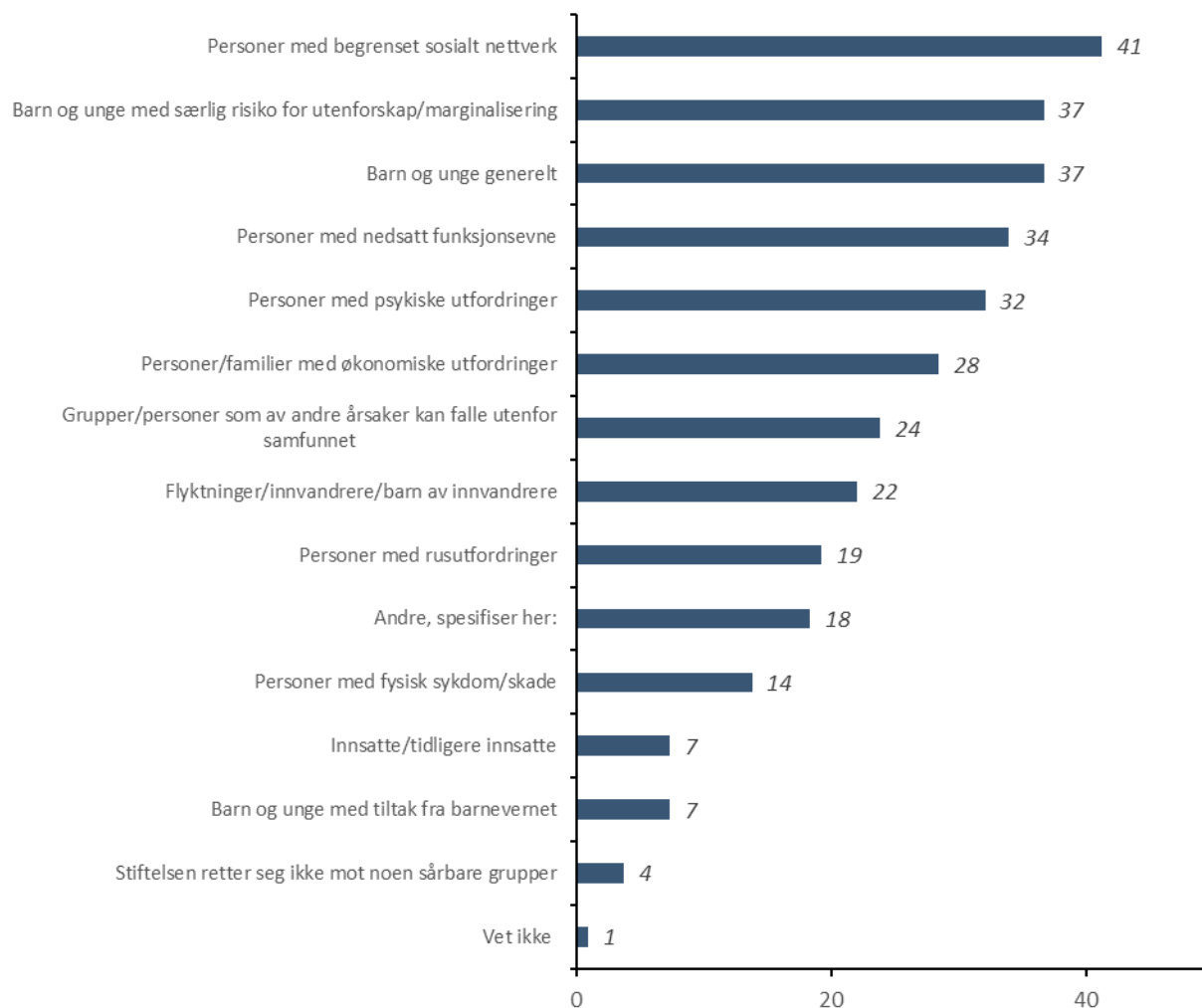
Tabell 0-3 Spørreundersøkelse til stiftelser – svarandel og statistisk feilmargin

Antall stiftelser som har fullført undersøkelsen	Antatt totalpopulasjon	Svarandel, i prosent	Statistisk feilmargin, i prosent
255	2700	9,4	+/- 6

** Den statistiske feilmarginen uttrykker påliteligheten av et tall og kan tolkes som at vi kan være 95 prosent sikre på at dersom totalpopulasjonen hadde avgitt svar, så ville svarene falle innenfor +/- 6 prosent av svarene i denne undersøkelsen. Kilde: Menon Economics*

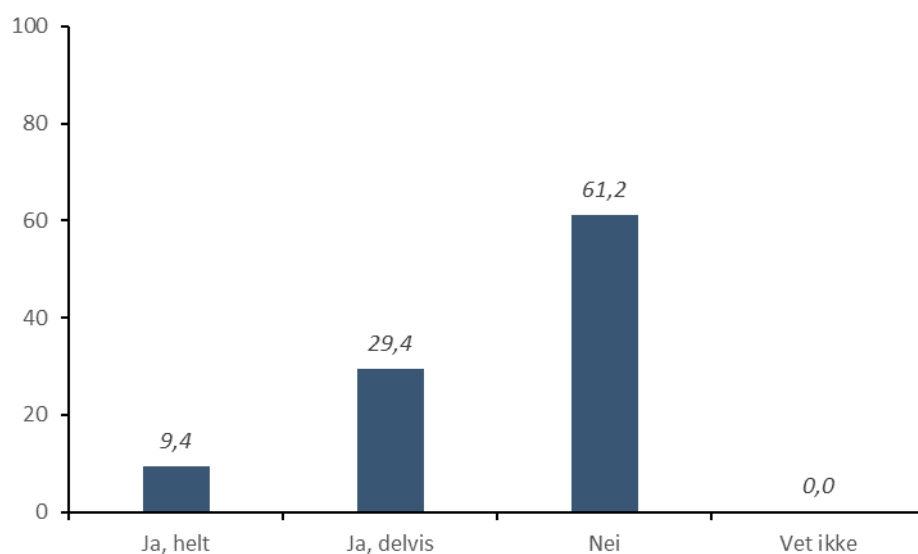
Vedlegg C. Supplerende figurer

Figur 0-1 Hvem som er målgruppen for aktiviteten, blant stiftelser som har oppgitt svar på aktivitetsnivå, i prosent. Det var mulig å oppgi flere svar.

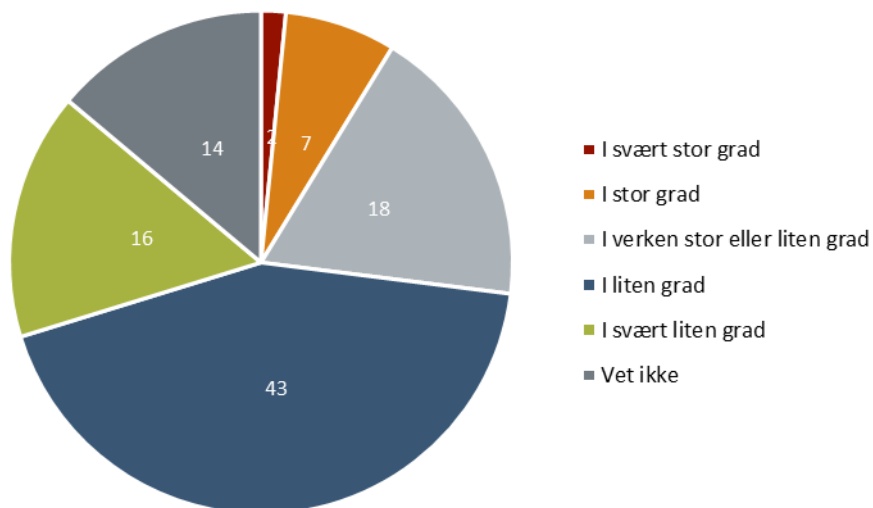
Kilde: Spørreundersøkelse. N = 109.

Figur 0-2 Er stiftelsen finansiert av det offentlige?

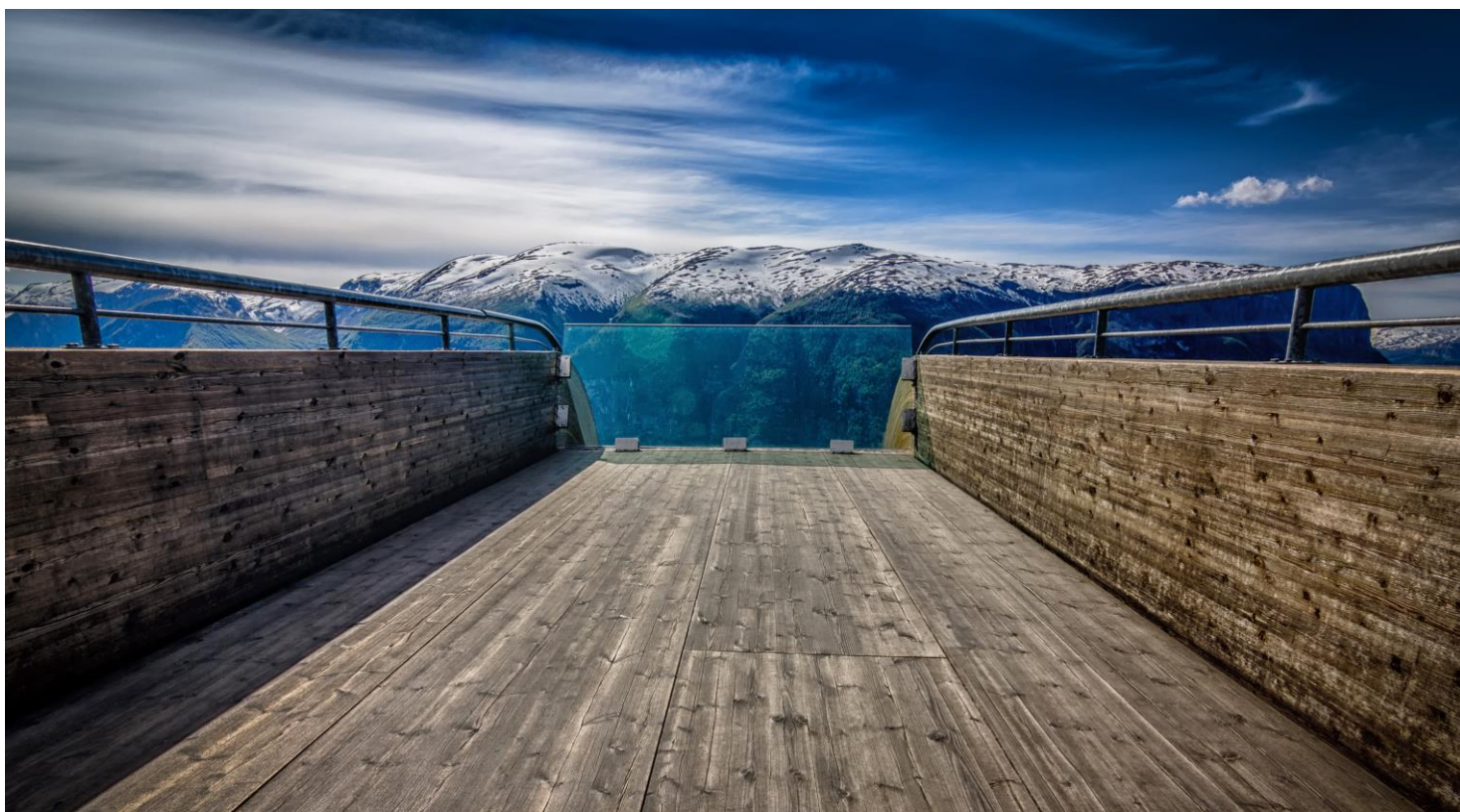

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=255.

Figur 0-3 I hvilken grad stiftelsene tror personene de når ut til ville hatt liknende opplevelser, muligheter eller resultater uten stiftelsens arbeid. I prosent.

Kilde: Spørreundersøkelsen til stiftelser (2023). N=252.

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter.

Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked.

Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no